

Standardizacija naziva novčanih jedinica u hrvatskome jeziku

Uzun, Sanda

Professional thesis / Završni specijalistički

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:063993>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-01**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

FILOZOFSKI FAKULTET

Sanda Uzun-Ikić

**STANDARDIZACIJA NAZIVA
NOVČANIH JEDINICA U
HRVATSKOME JEZIKU**

SPECIJALISTIČKI RAD

Mentor: dr. sc. Igor Marko Gligorić

Zagreb, 2024.

Naziv sveučilišnoga poslijediplomskog studija:

Specijalistički studij primijenjene kroatistike

Specijalistički rad obranjen je 8. svibnja 2024. pred Stručnim povjerenstvom u sastavu:

1. prof. dr. sc. Bernardina Petrović, predsjednik povjerenstva
2. prof. dr. sc. Anđela Frančić, član povjerenstva
3. dr. sc. Vlatka Štimac Ljubas, znanstvena suradnica, član povjerenstva.

ZAHVALA

Mojoj djeci, Ivanu Matku i Eleni, koje želim naučiti da sve što se započne treba i dovršiti.

Veliku zahvalnost izražavam ponajprije svome mentoru dr. sc. Igoru Marku Gligoriću, koji me prihvaćanjem mentorstva u pođmakloj fazi rada svojim entuzijazmom i kolegijalnošću uspio motivirati na još veći rad i više zainteresirati za načeta jezična pitanja. Sva slaba mjesta u radu pripisujem sebi, a ono što je možda dobro rezultat je njegove nesebične pomoći i velikog znanja i posvećenosti.

Veliko profesionalno i ljudsko hvala prof. dr. sc. Bernardini Petrović, čiju sam podršku osjećala od samoga početka studija i koja mi je neizmerno puno pomogla usmjeravanjem u trenucima kada bih se izgubila.

Zahvalnost dugujem i prof. dr. sc. Ivani Brač, koja mi je puno pomogla u početnom oblikovanju teme i postavljanju metodološkog okvira istraživanja.

Mojemu poslodavcu, Hrvatskoj narodnoj banci, a osobito kolegicama iz Prevoditeljsko-lektorskog odjela, s kojima posljednjih dvadeset godina nastojim unaprijediti jezičnu politiku ove institucije, također veliko hvala. Vjerujem da naši svakodnevni zajednički naponi nisu uzaludni.

Naposljetku, najveće hvala mojoj obitelji i mojim roditeljima, kojima svaki moj uspjeh znači više nego meni.

Sanda Uzun-Ikić

ŽIVOTOPIS MENTORA

Igor Marko Gligorić (1989) rođen je u Slavonskome Brodu, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu završio je studij hrvatskoga jezika i književnosti te lingvistike 2013, doktorski studij 2017. U znanstveno-nastavno zvanje docenta izabran je 2023. Svojim znanstvenim, stručnim i nastavnim radom djeluje u Hrvatskoj i inozemstvu. Stručno se usavršavao u Njemačkoj, Poljskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu. Služi se engleskim, njemačkim, španjolskim, francuskim, slovačkim, talijanskim.

Stekao je nastavničko iskustvo u osnovnoj školi (2013, 2014–2016). Od 2016. bio je zaposlen kao asistent, a od 2018. kao poslijedoktorand na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, gdje je izvodio kolegije uglavnom iz hrvatskoga standardnoga jezika, opće lingvistike te komunikologije i metodike jezika. Bio je (su)mentor u četiri diplomska i sedam završnih radova. Oblikovao je i uveo tri kolegija na poslijediplomskome stručnome studiju. Od 2019. do 2023. bio je poslijedoktorand na Odsjeku za kroatistiku pri Katedri za hrvatski standardni jezik Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Izvodio je kolegije iz hrvatskoga standardnoga jezika i opće lingvistike. Pod nositeljstvom je oblikovao jedan kolegij u predloženim reformiranim programima. Od 2019. izvodi nastavu u Zagrebačkoj slavističkoj školi, u kojoj je bio tajnik, član Stručnoga vijeća i Uprave. Bio je gostujući predavač na Odjelu za filologiju i strane jezike u Poljskoj i na Slavistici u Njemačkoj.

U svojem istraživačkomu radu usmjerio se na veći broj kroatističkih tema. Glavno je područje njegova znanstvenoga bavljenja hrvatski standardni jezik, njegove gramatika i semantika. Teorijska podloga ponajprije mu je kognitivnolingvistička i komunikološka. Usmjeren je i na ovladavanje hrvatskim kao materinskim i inim jezikom, na jezični identitet, na uključivanje inojezičnih govornika i dvojezičnost, a bavi se i primijenjenom lingvistikom. Objavio je sedamnaest knjiga, od kojih su dvije u međunarodnomu suizdanju (Austrija, Njemačka). Od toga je u jednoj znanstvenoj knjizi sam autor, u drugoj suautor, suurednik u trima, suautor dviju stručnih, od kojih je jedna najopsežniji rječnik hrvatskoga jezika. Ostalih deset čini sedam gimnazijskih integriranih udžbenika hrvatskoga jezika i književnosti s radnim priručnicima i tri priručnika za nastavnike. Objavio je dvadeset i jedan članak u časopisima, zbornicima i

knjigama, hrvatskim i inozemnim. Napisao je i trinaest prikaza. Predstavio je radove na dvadeset i četiri znanstvena ili stručna skupa. Jedno je od njih pozvano predavanje na znanstvenomu skupu u inozemstvu, a tri pozvana predavanja na domaćim stručnim i(li) znanstvenim skupovima. Pet je izlaganja održao u inozemstvu. Sudjelovao je u organizaciji sedam međunarodnih znanstvenih skupova, na dvama kao predsjednik Organizacijskoga odbora. Suradivao je u pet znanstvenih projekata i dvama sveučilišnim i stručnim projektima.

Bio je član Radne skupine za procjenu metodičkih preporuka iz predmeta Hrvatski jezik Ministarstva znanosti i obrazovanja, sudjelovao je u reformi studijskih programa Filozofskoga fakulteta u Zagrebu te u izradi Samoanalize pri reakreditacijskome postupku studijskih programa. Bio je nadzornik provedbe državne mature NCVVO-a. Aktivan je u popularizaciji znanosti: sudjelovao je u četrdesetak pojedinačnih djelatnosti u Hrvatskoj i inozemstvu. Član je Hrvatskoga filološkoga društva te je član Matice hrvatske, gdje je i pročelnik Odjela za jezikoslovlje od 2021.

Prvi je dobitnik Nagrade „Stjepan Babić“.

Sažetak

Nazivi novčanih jedinica u hrvatskome jeziku pripadaju bankarskome i financijskome nazivlju, koje je dosad nedovoljno terminološki obrađeno. Analiza tih naziva u odabranim stručnim tekstovima pokazala je da se mogu podijeliti na one posve prihvaćene u hrvatskome jeziku i na one koje pronalazimo u različitim nazivima odnosno inačnim izrazima, pri čemu te razlike proizlaze iz fonološke ili morfološke (ne)prilagođenosti riječi hrvatskomu jezičnome sustavu. Radi terminološkoga usustavljanja tih naziva njihova pojavnost istražena je na korpusu sastavljenom od dvaju potkorpusa (jezični i opći priručnici te publikacije Hrvatske narodne banke i Europske središnje banke, *Croatian Web* (HrWaC 2.2) u alatu *Sketch Engine* i Hrvatski nacionalni korpus). Naposljetku kao rezultat rada ponuđeni su standardnojezični oblici naziva, prema kojima će se urediti Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka, kao polazni i završni tekst na kojemu se ovaj rad zasniva. Navedeni se Popis u elektroničkome obliku vodi i ažurira na stranicama Hrvatske narodne banke, a njime se u svakodnevnom obavljanju platnoga prometa služe kreditne i financijske institucije te on čini osnovu za sastavljanje tečajnice. Rad izravno doprinosi razvoju hrvatskoga bankarskoga i financijskoga nazivlja, odnosno terminologije u cjelini.

Ključne riječi: novčane jedinice, različiti označitelji, inačni izrazi, Popis novčanih jedinica, ktetik, posuđenice, egzotizam, terminologija, bankarstvo, financije

Abstract

The names of monetary units in the Croatian language belong to the banking and financial nomenclature, which so far has not been sufficiently terminologically processed. The analysis of such names in selected technical texts has shown that they can be divided into those fully accepted in the Croatian language and those for which different signifiers or variants are found, where the differences often stem from the phonological or morphological (non)conformity of the word with the Croatian linguistic system. For the purpose of terminological systematisation of such names, their occurrence was studied based on a corpus consisting of two sub-corpus (language manuals, general handbooks and the publications of the Croatian National Bank and the European Central Bank, Croatian Web (HrWaC 2.2) in the Sketch Engine tool and the Croatian National Corpus). Finally, as a result, the thesis offers the standard language forms of the names according to which the List of monetary units and their symbols will be edited as well as the initial and final text on which this thesis is based.

The first chapter provides a description of the topic of the thesis, the goals and hypotheses of research as well as the methodological framework. The names of monetary units are positioned in the language layer that, if viewed from the standard language perspective, is considered to be loanwords, a specific type of loanwords – the exoticisms. In the Croatian language, this type of loanwords is minimally adjusted in terms of orthography and morphology, which means that such loanwords largely keep their original form, that is, they function as the replicas of the original names in the recipient language. The language rule requires the phonetisation of such words according to the pronunciation in the original language, which means that foreign phonemes are replaced by the most similar Croatian phonemes. Such a judgement is often subjective for various reasons, which results in different signifiers or variants of some of the names of monetary units.

At the start of research, two hypotheses were set:

1. The names of monetary units that rarely appear in the context of payment operations or that are not listed in the exchange rates in the Republic of Croatia often do not conform with the Croatian language system.
2. The number of the names of monetary units and/or the co-existence of different variants slows/slow down the process of their terminological systematisation.

The first step in research was the listing of the names of monetary units according to the List of monetary units and their symbols, the initial and the final text of the entire research. The List of monetary units and their symbols is a document maintained by the Croatian National Bank on its website for the purpose of forming the exchange rate and for other purposes associated with the performance of payment operations by credit institutions. The List is updated in accordance with the notifications on changes submitted in English to the Croatian National Bank by the International Organization for Standardization (ISO). The List is a single document that comprises the current monetary units of all entities, states and countries.

In this manner, the listed names of monetary units were analysed in the corpus comprising two sub-corpus. The first sub-corpus consists of general language monolingual manuals and different general handbooks or online databases that contribute the majority of the names. The second sub-corpus is compiled in the Sketch Engine tool from the publications of the Croatian National Bank and the European Central Bank. The Croatian web corpus – hrWaC and the Croatian National Corpus have also been analysed as they provide insight into the occurrence of the names of monetary units in a slightly broader usage context.

The second chapter provides an overview of the terminology as a scientific discipline, where the development of the discipline is described in general, the basic premises are given, the authors and terminological schools with their representatives are presented. Particular consideration is given to the development of terminological activity in the Croatian context in the 19th and the 20th century and terminological efforts in recent years are briefly described in the context of Croatia's accession to the European Union and the growing influence of the English language.

In the third chapter, the terms of the general and specific language are discussed and the basic characteristics of the standard language are addressed: its autonomy, standardisation, multifunctionality and stability in space and time. The basic terminological concepts and different semantic relations, mononymy and homonymy are explained. The basic terminological principles when selecting terminological candidates to be applied in this research are also presented in this chapter.

In the fourth chapter, the names of monetary units are analysed from the lexicological perspective. The term of exoticisms is defined more closely and their adjustment in the Croatian language is described. The levels of adjustment are explained: the phonological adjustment or transphonemisation, the adjustment of spelling or orthographic adjustment, the

morphological adjustment or transmorphemisation and the semantic adjustment or transsemantisation. The List of monetary units and their symbols is also presented in more detail and a detailed description of its structure and function is also given in this chapter.

Research is finally presented in the fifth chapter: initially, the subject matter of research is defined and the work methodology is explained in detail. Also, all manuals and online databases that constitute the entire corpus on which the names of monetary units have been analysed are mentioned individually.

First, the results of the descriptive, more accurate morphological analysis of the names of monetary units are presented. In the first step, the names are divided into single-word (39) and multi-word names (39). Table 1 contains the names of monetary units according to the morphological structure: they are divided into those shared by multiple entities and those used by a single entity. The observation of the most frequent formation patterns is presented: the syntagm composed of a ktetic and a noun (exoticism) in multi-word names and the exoticism in single-word names.

The results compiled in Table 2 and Table 3 were derived from the analysis of the names of monetary units in the first sub-corpus. They show the names of monetary units for which multiple signifiers or variants are found, in all, 64 of them and they are presented in Table 4. Further analysis focused on the classification of only those signifiers or variants into three basic categories:

1. the names with an adjective as the point of distinction between signifiers or variants
2. the names with a noun as the point of distinction between signifiers or variants
3. the names with other differences of signifiers or variants.

Within each category, two different patterns were recognised: among the differences in the adjectival part, the following was observed: a) the occurrence of the adjectival part of the name of a monetary unit in relation to its non-occurrence and b) a different formation of the adjectival part (ktetic), in terms of the formation from ethnics or toponyms (entities). In the case of differences in the nominal part, the following was recognised: a) differences in the phonological adjustment of the name and b) differences in the morphological adjustment of the name. The names whose signifiers are different on other basis were grouped in the third category. Mainly, it concerns a partial or complete taking on the original name of a monetary unit, where it is regularly possible to "translate" a part of the name into Croatian because it is

not an exoticism (e.g. *lao kip* / *laoski kip* (Lao kip), *malawi kvača* / *malavska kvača* (Malawian kwacha)).

The analysis continued by identifying the names with multiple different signifiers or variants in the second sub-corpus, the one in the Sketch Engine tool and the Croatian National Corpus. For each name of a monetary unit, all recorded signifiers or variants were searched in the corpus, each was analysed separately and the terminological candidate was eventually selected.

In the sixth chapter, terminological candidates are finally offered. After the analysis of individual signifiers or variants, the criteria are summarised according to which the best terminological candidate is selected for each name. Terminological candidates are shown in Table 5, and the underlying selection criteria can be summarised as four basic principles:

1. The names that were confirmed in the same form in all of the analysed manuals were not analysed further because their acceptance and conformity in the language system was considered to be completed and proven. This also makes them terminological candidates.
2. When selecting a terminological candidate, priority was given to the signifiers or variants offered by language manuals, in contrast to those offered by general handbooks.
3. In the case of multi-word names of monetary units, priority was given to those signifiers or variants in which the formation of ktetics relies on a toponym instead of an ethnic.
4. In the case of single-word names, regularly exoticisms, the signifiers or variants derived from the application of the rule on the replacement of the most similar Croatian phonemes were selected. Their pronunciation in the language from which the original name of the monetary unit came from was taken into account.

In the seventh chapter, the set hypotheses are reviewed. The first hypothesis, according to which the names of monetary units that do not appear in the context of payment operations and that are not included in the exchange rates in the Republic of Croatia often do not conform with the Croatian language system, was confirmed and corroborated by identifying multiple different signifiers or variants for the majority of the names of monetary units. The second hypothesis, according to which the number of the names of monetary units and/or the co-existence of different signifiers or variants slow down the process of their terminological systematisation, has also been confirmed because it is considered that the rules (primarily of

phonological) adjustment of these words in the Croatian language are often subject to the subjective experience of pronunciation of the original names, in particular in the case of to us remote and unknown languages.

In conclusion, the topic covered by this research is complex and requires the attention of the linguistic community, primarily of the linguistic community addressing terminology issues. The terminological candidates offered in this research should provide incentive to the general linguistic questioning and defining of such names as part of the banking and financial terminology. This is precisely where we see the contribution of this thesis to terminological activity in general.

Keywords: monetary units, different signifiers, variants, List of monetary units, ktetic, loanwords, exoticism, terminology, banking, finance

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Obrazloženje teme	1
1.2. Ciljevi i hipoteze istraživanja	3
1.3. Metodologija istraživanja	3
2. TERMINOLOGIJA	5
2.1. Terminologija kao znanstvena disciplina	6
2.2. Terminologija u Hrvatskoj.....	9
2.2.1. Hrvatski jezik do 19. stoljeća	10
2.2.2. Terminološka nastojanja u 19. stoljeću i jezik kao sredstvo nacionalne identifikacije	10
2.2.3. Terminološka djelatnost u 20. stoljeću.....	14
3. NASTANAK I STANDARDIZACIJA NAZIVLJA	22
3.1. Opći i posebni jezik	22
3.2. Nastanak nazivlja.....	23
3.3. Terminološka i jezična načela	27
4. NAZIVI NOVČANIH JEDINICA U HRVATSKOMU JEZIKU.....	29
4.1. Leksikološki pristup	29
4.2. Prilagodba egzotizama u hrvatskome jeziku	31
4.3. Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka	32
5. ISTRAŽIVANJE.....	36
5.1. Definiranje korpusa	36
5.2. Opisna analiza naziva novčanih jedinica.....	37
5.3. Analiza naziva novčanih jedinica u jezičnim i općim priručnicima.....	44
5.4. Analiza naziva novčanih jedinica s više različitih označitelja odnosno inačnih izraza 70	
5.4.1. Oblikovanje polazišne osnove za analizu.....	70
5.4.2. Razlike pridjeva.....	75
5.4.2.1. (Ne)pojavnost pridjevskog dijela naziva novčane jedinice.....	76
5.4.2.2. Način tvorbe pridjevskog dijela naziva novčane jedinice.....	76
5.4.3. Razlike imenice	81
5.4.4. Ostale razlike.....	89
6. PREDLOŽENI NAZIVI – poticaj daljnjim istraživanjima	91
7. ZAKLJUČAK	96

8. LITERATURA I IZVORI.....	98
9. POPIS TABLICA	105
10. ŽIVOTOPIS.....	106

1. UVOD

1.1. Obrazloženje teme

Kao leksički sloj administrativno-poslovnoga funkcionalnoga stila (Silić 2006: 65), nazivi novčanih jedinica dijelom su jezika financija i bankarstva, ali pripadaju i širemu jezičnome sloju. Kao dio nazivlja tih struka treba ih standardizirati, odnosno terminološki usustaviti (Frančić, Hudeček i Mihaljević 2005: 220). Nazivi novčanih jedinica u hrvatskome jeziku pripadaju dijelu leksika koji smatramo posuđenicama, točnije egzotizmima, barem veliki dio njih. To su riječi koje označavaju posebnosti pojedinoga naroda, koje se zbog toga ne mogu zamijeniti hrvatskom riječju (Samardžija 1989: 77). Samardžija navodi da egzotizmi, osim pravopisne i minimalne morfološke prilagodbe, uglavnom čuvaju svoj prvotni formativ (*ibid*: 79). Kako su to posuđene riječi koje ulaze u leksički fond hrvatskoga jezika s minimalnom jezičnom prilagodbom, bojazan da će se u tome procesu izgubiti funkcionalno uvjetovana „prozirnost“ riječi – da će se sama previše udaljiti od svoga izvornoga oblika, pa postati neprepoznatljiva i neupotrebljiva – izrazitija je nego u procesu prilagodbe ostalih posuđenica. S druge strane složenost pri oblikovanju hrvatske replike (Filipović 1986: 68) naziva neke novčane jedinice povezana je i s pravilom da se takva riječ fonetizira prema izgovoru u izvornom jeziku, što je u slučaju mnogih nepoznatih i manjih jezika često vrlo teško. U takvim okolnostima transfonemizacija i transmorfemizacija tih naziva ne provode se uvijek ni na jednak način, što rezultira supostojanjem više različitih označitelja odnosno inačnih izraza (npr. *pezo* i *peso*, afganistanski *afgan* i *afgani*, poljski *zlot*, *zloti* pa i *zloty*, ruski *rubalj* i *rublja*), a vrlo često nazivi manje poznatih novčanih jedinica ostaju u svome izvornome obliku, pa u jeziku primatelju funkcioniraju kao tuđice (npr. sjevernokorejski *won*, etiopski *birr*, tonganska *pa'anga*).

Polazište i idejno izvorište ovoga rada jest Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka¹, dokument koji za oblikovanje tečajnice kao i ostale potrebe povezane s obavljanjem platnoga prometa kreditnih institucija na svojim internetskim stranicama vodi Hrvatska narodna banka. Popis se ažurira u skladu s obavijestima o promjenama koje HNB-u dostavlja Međunarodna

¹ <https://www.hnb.hr/documents/20182/528215/h-prilog2-popis-novcanih-jedinica-njihovih-oznaka.pdf/251885d2-5fbc-4bea-8309-8c361bd6376f> (pristupljeno 12. prosinca 2023)

organizacija za normizaciju, i to na engleskome jeziku.² Predmet tih promjena katkad su imena država (entiteta), katkad njihove službene međunarodne troslovne oznake i brojčane oznake (prema ISO 3166 kodovi³), a katkad promjene u nazivima novčanih jedinica. Iz konkretnoga izravnoga uvida u oblikovanje hrvatskih naziva za novčane jedinice jasno je da je ova tema nedovoljno obrađena i u leksikološkome i u terminološkome smislu.

Premda postoji velika potreba za usustavljanjem ekonomskoga nazivlja, ono na nacionalnoj razini u Hrvatskoj izostaje. Osim računovodstvenoga nazivlja (Brozović i dr. 2021), u sklopu projekta *Izgradnja hrvatskoga računovodstvenog nazivlja – HRANA* (Žager i Filko 2018), dijela terminološke baze *Struna*, mnoga druga područja normiranja i usustavljanje tek čeka. Stoga ne začuđuje supostojanje brojnih naziva ili inačnih izraza u bankarstvu i financijama: s jedne strane uvriježenih posuđenica iz engleskoga jezika, različite prilagođenosti, te s druge strane hrvatskih naziva.

Polazišna točka rada bilo je bilježenje svih različitih označitelja odnosno inačnih izraza naziva novčanih jedinica, i to na osnovi korpusa koji čine, s jedne strane, jezični i drugi priručnici te mrežne baze pojmova, koji obuhvaćaju barem veći dio tih naziva, a s druge strane potkorpus sastavljen od različitih tekstova bankarske i financijske tematike, oblikovan pomoću alata *Sketch Engine*, pri čemu su uzeti u obzir i Hrvatski mrežni korpus (hrWaC)⁴ i Hrvatski

² Norma ISO 4217: 2015, *Codes for the representation of currencies*, 8. izdanje – ova norma nije prevedena na hrvatski jezik, no na osnovi obavijesti o njezinim izmjenama ažurira se Popis koji vodi HNB za svoje potrebe.

(<https://www.six-group.com/en/products-services/financial-information/data-standards.html>) (pristupljeno 10. siječnja 2023)

³ Međunarodna organizacija za standardizaciju donijela je standard ISO 3166 (sastavljen od tri dijela – alpha-2, alpha-3 i numeric), koji određuje dvoslovne i troslovne kôdove država i troznamenaste brojčane kôdove država (npr. Republici Hrvatskoj sada pripadaju troslovni kôdovi HRK i EUR i brojčani kôdovi 191 i 978). Hrvatska narodna banka kôdove naziva troslovnim i brojčanim oznakama.

⁴ Kilgarriff, Adam; Baisa, Vit; Bušta, Jan; Jakubíček, Miloš; Kovář, Vojtěch; Michelfeit, Jan; Rychlý, Pavel; Suchomel, Vit. 2014. The Sketch Engine: ten years on. *Lexicography*, 1: 7-36. Ljubešić, Nikola; Klubička, Filip. 2014. *{bs,hr,sr}WaC — Web corpora of Bosnian, Croatian and Serbian*. Proceedings of the 9th Web as Corpus Workshop (WaC-9). Gothenburg, Sweden.

nacionalni korpus, koji pružaju uvid u pojavnost razmatranih naziva u malo širemu upotrebnom kontekstu.

U radu će se na osnovi definiranoga korpusa popisati različiti označitelji odnosno inačni izrazi naziva novčanih jedinica. Pokušaj njihova usustavljivanja po provedenoj jezičnoj analizi rezultirat će predloženim nazivima za one novčane jedinice oko kojih postoje dvojbe u vezi s njihovim standardnojezičnim oblikom. Zaključci o konkretnim nazivima nedvojbeno će potaknuti slična istraživanja, koja bi također doprinijela usustavljivanju bankarske i financijske terminologije u hrvatskome standardnomu jeziku.

1.2. Ciljevi i hipoteze istraživanja

Cilj je rada popisati nazive novčanih jedinica, iz sastavljenoga korpusa ispisati oblike odnosno inačne izraze u kojima se pojavljuju te odrediti naziv ili izraz koji se može predložiti kao standardni. Na taj će se način moći ponuditi i standardnojezični nazivi koji će se integrirati u Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka – temeljni dokument kojim se u obavljanju platnoga prometa služe kreditne institucije (npr. za sastavljanje tečajnice).

U radu polazimo od sljedećih hipoteza:

1. Nazivi novčanih jedinica koji se rijetko pojavljuju u kontekstu platnoga prometa odnosno ne uvrštavaju se u tečajnu listu u Republici Hrvatskoj često nisu prilagođeni sustavu hrvatskoga jezika.
2. Brojnost naziva novčanih jedinica i(li) supostojanje različitih inačnih izraza usporava(ju) proces njihova terminološkoga usustavljivanja.

1.3. Metodologija istraživanja

U prvom koraku popisani su nazivi novčanih jedinica prema Popisu novčanih jedinica i njihovih oznaka. Kao osnovni kriterij daljnje podjele poslužit će njihova morfološka analiza. Dobiveni popis naziva poslužio je kao polazište za pretraživanje njihovih različitih označitelja odnosno inačnih izraza u korpusu.

Prikupljeni korpus kojim će se koristiti kao izvorom podataka o nazivima obuhvaća dva potkorpusa. Prvi potkorpus čine općejezični jednojezični rječnici i različiti opći priručnici⁵ ili mrežne baze koji donose veći dio naziva, a drugi je potkorpus izrađen u alatu *Sketch Engine* (Kilgarriff i dr. 2014), sastavljen od publikacija Hrvatske narodne banke⁶ i Europske središnje banke⁷, pri čemu su analizirani i Hrvatski mrežni korpus – *hrWaC* (Ljubešić i Klubička 2014) i Hrvatski nacionalni korpus, koji daju uvid u pojavnost promatranih naziva u širemu upotrebnome kontekstu. U radu su primijenjene analiza jezika u uporabi te standardnojezična i terminološka analiza.

Na osnovi obuhvaćenoga korpusa, onoga priručničkoga kao i onoga izlučenoga u alatu *Sketch Engine*, uz pomoć konkordancija u radu se analiziraju nazivi novčanih jedinica te njihovi različiti označitelji odnosno inačni izrazi kao i njihova prilagođenost jezičnoj normi, pri čemu se donose zaključci o najčešćim vrstama pogrešaka ili razlikama te se nudi predloženi naziv za svaku novčanu jedinicu usklađen sa standardnojezičnom normom (usp. Hudeček i Mihaljević 2012: 70).

Predloženi nazivi moći će se potom uključiti u Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka, koji na svojim stranicama vodi i ažurira Hrvatska narodna banka, na temelju obavijesti o promjeni u vezi s nekim od naziva ili oznaka koje dostavlja Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO 4217:2015). Kako je riječ o važnome dokumentu kojim se kreditne institucije služe u obavljanju platnoga prometa koji je osnova za sastavljanje tečajnice, rezultati ovoga istraživanja doprinijet će oblikovanju bankarskoga i financijskoga nazivlja.

⁵ Popis rječnika i ostalih priručnika koji su bili osnova analize može se pronaći u potpoglavlju 5.1. Definiranje korpusa.

⁶ <https://www.hnb.hr/analize-i-publikacije> (pristupljeno 15. siječnja 2023)

⁷ <https://www.ecb.europa.eu/pub/html/index.en.html> (pristupljeno 15. siječnja 2023)

2. TERMINOLOGIJA

Riječ *terminologija* (lat. *terminus*: svršetak, kraj; grč. *logos*: koji govori; *-logia*: znanje; *logos*: riječ) ima dva značenja. S jedne strane, to je 'sustav naziva koji se upotrebljavaju u određenome znanstvenom, tehničkom ili umjetničkom području' (Hudeček i Mihaljević 2010: 11), i u tom je smislu možemo nazvati i *nazivljem*. Sličnu definiciju nudi i *Rječnik stranih riječi* (Klaić 2002) kada terminologiju opisuje kao 'skup naziva koji se upotrebljavaju u nekoj grani znanja ili umjetnosti', pri čemu također nudi *nazivlje* i *nomenklaturu* kao njezine istoznačnice. Malo širu definiciju riječi pronalazimo u *Hrvatskoj enciklopediji* (LZMK 2008), gdje se osim ovog, primarnog značenja navodi i sljedeće: 'terminologija jest sustav naziva (nazivaka, termina) kojega područja, *ali također i znanost o nazivima*'. Kao znanost o terminima ili nazivima terminologija proučava stvaranje naziva i njihovu strukturu, ujednačavanje pojmova i naziva, odnose među pojmovima i odnose između pojma i naziva, tvorbu pojmovnog sustava, definicije te metode terminološke leksikografije (Mihaljević 1984: 148). Prema Eugenu Wüsteru, začetniku terminologije kao znanstvene discipline, terminologija je točka u kojoj se sastaju lingvistika, logika, ontologija i informacijska znanost.

Prema Sageru (Bergovec 2018: 9, prema Sager 1990) naziv *terminologija* odnosi se na:

1. prikupljanje, opis i prikaz naziva određene strukovne domene
2. teoriju, tj. niz pretpostavka, tvrdnji i zaključaka kojima se objašnjavaju odnosi između pojmova i naziva
3. rječnik nazivlja određene strukovne domene (zbirka naziva).

Riječ terminologija višeznačna je: u jednome značenju istoznačna je riječi *nazivlje*, a u drugome riječi *nazivoslovlje* (Hudeček i Mihaljević 2010: 11). U ovom radu koristit ćemo se riječju *terminologija* kada govorimo o znanstvenoj disciplini, riječju *nazivlje* u kontekstu sustava stručnih pojmova koje analiziramo, a riječi *naziv* dat ćemo prednost u odnosu na riječ *termin*.

Terminologija je izrazito interdisciplinarna disciplina. Ponajprije, za njezinu izgradnju potrebno je postići sklad između zahtjeva standardnojezične i terminološke norme s jedne strane te zahtjeva strukovnog područja čiji se nazivi usustavljaju i kojoj je funkcionalnost naziva u prvom planu. Terminologiji je srodna disciplina terminografija: bilježenje, obrada i prikazivanje podataka dobivenih terminološkim istraživanjima. Terminologiju se može shvaćati kao praktičnu djelatnost koja je dopuna terminologiji kao znanosti (Bratanić i Lončar 2015: 43). Terminologiji srodne lingvističke discipline jesu leksikologija, leksikografija i semantika. Leksikologija proučava leksički sustav općenito u jeziku ili u pojedinome jeziku.

Leksikografija jest sustavno popisivanje, opis i tumačenje rječnikoga blaga (riječi, izraza, imena) jednoga ili više jezika, promatranoga sa stajališta oblika, značenja i kombinacija jezičnih jedinica, prema određenim obično unaprijed utvrđenim ili dogovorenim kriterijima, kao i objavljivanje rezultata takva rada u obliku knjige (rječnik, leksikon, enciklopedija) ili pak u kakvu drugom obliku (primjerice na elektroničkim medijima). Semantika je lingvistička disciplina koja se bavi opisom značenja u jeziku.⁸

2.1. Terminologija kao znanstvena disciplina

Razvoj terminologije kao discipline seže u tridesete godine 20. stoljeća, u doba intenzivnoga razvoja industrijske proizvodnje te znanosti općenito. Takav kontekst rezultira pojavom mnogih novih stručnih izraza različitih strukovnih područja, pa se potreba za ujednačavanjem, normiranjem i usustavljanjem raznolikoga novog vokabulara nametnula kao primarni cilj nove znanstvene discipline – terminologije.

Začetnikom terminologije smatra se austrijski inženjer Eugen Wüster, a glavne postavke njegova rada osnovom su opće teorije terminologije.⁹ Wüsteru zanimaju standardi i metodologija, a terminologiju smatra nužnim alatom u komunikaciji među stručnjacima. Utemeljenje za svoje radove pronalazi u radovima F. Saussurea, A. Scholmana i E. Dresdena, pa smješta terminologiju „u granično područje između pojedinih znanstvenih disciplina poput kemije, fizike, itd., s jedne strane, te kombinacije drugih grana znanosti: lingvistike, logike, ontologije s druge strane“ (Štambuk 2005: 20). Wüsterov je rad utjecao na njegove suvremenike koji su se zanimali za terminološka pitanja, pa se njihov rad objedinjuje nazivom bečke terminološke škole, odnosno opće teorije terminologije, zasnovane na nekoliko ključnih polazišta (Temmerman 2000):

1. Terminološki je pristup onomaziološki pristup – prednost imaju pojmovi u odnosu na nazive. „U dihotomiji onomaziološko i semaziološko – temeljna je razlika između terminološkoga i leksikografskoga pristupa koji polazi od riječi.“ (Bratanić i Lončar 2015: 45)

⁸ Definicije leksikologije, leksikografije i semantike preuzete su iz mrežnog izdanja Hrvatske enciklopedije Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža ([Hrvatska enciklopedija](#), pristupljeno 10. prosinca 2023).

⁹ Wüsterovo je glavno djelo *Einführung in die allgemeine Terminologielehre und terminologische Lexikographie* iz 1979. godine.

2. Naziv je jednoznačan i jasno se razlikuje od drugih pojmova. Pojmovni je sustav strukturiran tako da je svakome pojmu dodijeljen samo jedan naziv.
3. Kako je položaj svakog naziva određen opsegom i sadržajem, tri su tipa definicija odnosno obrasca u definiranju naziva: sadržajni, opsegovni i dijelni. Definicija treba smjestiti pojam u pojmovni sustav precizno, pri čemu je to najlakše postići određivanjem nadređenoga (rodnog) pojma i specifične razlike.
4. Prema načelu jednoznačnosti svakom je pojmu pridružen samo jedan naziv, i to trajno. Sinonimija i polisemija u tom su smislu nedopuštene.
5. Sinkronijska perspektiva podrazumijeva da se ne uzima u obzir razvoj naziva tijekom vremena i unutar nekoga strukovnog područja.

Wüster je, dakle, normiranje pojmova i nazivlja postavio za cilj terminološkoga rada, a on kao inženjer pristupa normiranju naziva kao standardizaciji bilo kojega drugog proizvoda (Bratanić i Lončar 2016: 45). Po svršetku Drugoga svjetskog rata Wüsteru je povjeren rad na osnovnim terminološkim načelima u sklopu Međunarodne organizacije za standardizaciju (engl. *International Organization for Standardisation* – ISO), u sklopu koje je bio dvadeset godina na čelu Terminološkog odbora. Zbog svega toga njegova je opća teorija terminologije postala osnovom ISO-normi sve do danas (*ibid.*: 45).

No zanimanje za terminološka pitanja pojavilo se istodobno i u drugim zemljama – Njemačkoj, Čehoslovačkoj (praška škola s L. Drozdom kao istaknutim predstavnikom), Sovjetskom Savezu (ruska škola, S. A. Čapligin, D. S. Lotte) i Kanadi. Svima im je zajednički cilj jezično planiranje i normiranje nazivlja kojemu je svrha učinkovita i nedvosmislena komunikacija u znanstvenoj zajednici. Praška i Sovjetska škola priklonile su se osnovnim teorijskim postulatima opće teorije terminologije, pa iz današnje perspektive na sve njih gledamo kao na tradicionalne škole, odnosno tradicionalne pristupe terminologiji. Sve tri škole – bečka, praška i ruska – utemeljene su na strukturalističkom, sosirovskom pristupu. Zajednički im je terminološki pristup lingvistički – na terminologiju gledaju kao na sredstvo izražavanja i komunikacije, što je utjecalo na oblikovanje teorijskih temelja terminologije i pokrenulo jezično planiranje (Maradin prema Cabré 1999: 13).

Posljednjih tridesetak godina opću teoriju terminologije propituju novi suvremeni pristupi koji kritički dvoje o valjanosti terminoloških načela koja je razvio Wüster (Gaudin 2003; Kageura 1999, Temmerman 2000; Cabré Castellví 2003; Faber 2009; prema Nahod 2016: 8), a svima im je zajednički argument tvrdnja da terminologija mora proširiti svoj okvir. Dolazi do pomaka prema lingvističkoj perspektivi i skretanju fokusa s nadjezičnog ustrojstva na razinu

naziva i jezičnu perspektivu, pa je sada riječ više o semantičkim, a manje pojmovnim odnosima među nazivima (Bratanić i Lončar 2015: 49). Među suvremenim pristupima treba svakako spomenuti socioterminološki, komunikacijski, sociokognitivni, kognitivnolingvistički, kulturološki i tekstualni pristup. Svima im je zajedničko mišljenje da je tradicionalni pristup terminologiji nefleksibilan, što znači da se ne mogu pokriti svi semantički aspekti naziva strukovnog jezika, i da se pojmovni sustav ne može uvijek opisati hijerarhijskim i ontološkim vezama (Nahod 2016: 16). U novim pristupima nazivi svoje značenje stječu tek u kontekstu, ali i s obzirom na činjenicu da se komunikacija odvija među govornicima različite razine stručnosti i da se i komunikacijski ciljevi mogu razlikovati. Za razliku od onomaziološkog pristupa suvremene se teorije zalažu da semaziološki pristup, dakle za to da se polazi od naziva, da se opisuje njegova uporaba, pri čemu se trebaju uzeti u obzir društveni i komunikacijski aspekti, a rezultat svega toga njihovo je obilježje varijantnosti, čemu u tradicionalnom pristupu nije bilo mjesta. Tako se i sinonimija i polisemija, koje tradicionalni pristup negira, ovdje prihvaćaju kao neizbježna pojava.

Suvremene teorije terminologije, dakle, razlikuju se od opće teorije terminologije i prema polazištu i prema cilju terminološke analize (Klječanin Franić 2023: 30). Polazište je opće teorije terminologije pojam, njega se opisuje, razlikuje od drugih pojmova i nudi se jednoznačan odnos pojma i naziva. Suvremene teorije uzimaju naziv, opisuju njegovu upotrebu i pritom vode računa o društvenim i komunikacijskim aspektima, koji rezultiraju njihovom varijantnošću. Preskriptivnim se smatra tradicionalni pristup, a deskriptivnim suvremeni.

Doprinos suvremenih pristupa terminološkoj teoriji svakako upućuje na nedostatke tradicionalnog pristupa, koji se u uvjetima rastućega i raznovrsnoga terminološkog sadržaja teško može smatrati dostatnim. S druge strane, odgovor na pitanje zašto je tradicionalna terminološka škola i danas tako utjecajna leži u jezičnim danostima koje je teško potpuno i dosljedno izolirati od jezičnoga i kulturnoga sustava u kojem funkcioniraju (Bratanić i Lončar 2015: 54).

2.2. Terminologija u Hrvatskoj

Tijekom svoje duge povijesti hrvatski je jezik bio pod utjecajem brojnih jezika. Razlozi takvim okolnostima bili su izvanjezični, jer su zbog političke rascjepkanosti hrvatskoga teritorija različiti dijelovi bili pod utjecajem različitih jezika s obzirom na zemljopisnu blizinu ili trenutnu državnu vlast (Brač, Bratanić i Ostroški Anić 2015: 4). Tako u velikom dijelu svoje povijesti hrvatski jezik supostoji kao službeni jezik s drugim jezicima: latinskim, talijanskim, njemačkim i mađarskim. U samim počecima pismenosti na ovim prostorima latinski (posredno i grčki) jezik egzistira kao jezik javne upotrebe – njime se služi u administraciji, književnosti i općenito kulturi. Takva se situacija zadržala sve do 1847, kada Sabor donosi zaključak o uvođenju hrvatskog jezika kao službenog jezika u javnoj upravi. Tome činu pridonijela su ponajviše preporodna nastojanja oko prihvaćanja jedinstvenog pravopisa i štokavštine kao osnove hrvatskoga jezika.

U južnim dijelovima današnje Hrvatske dugo je bio jak utjecaj talijanskog jezika, što je i logično s obzirom na vladavinu Mletačke Republike, dominantnu sve do početka 15. stoljeća. Sjeverni hrvatski krajevi, geografski bliži državnim zajednicama kojima su u nekim razdobljima pripadali, pod velikim su utjecajem mađarskog i njemačkog jezika. Ne treba smetnuti s uma ni utjecaj turskog jezika, koji je s osmanskim osvajanjima počeo sve više ulaziti u svakodnevni jezik na ovim prostorima, pa tako i danas svjedočimo velikom broju turcizama koji su postali sastavnim dijelom standardnoga jezika. Ruska književnost u 19. stoljeću kao i brojni sovjetizmi¹⁰ iz vremena nakon Drugoga svjetskog rata također su ostavili trag u jezičnom blagu naših prostora.

Može se reći da je razvoj nazivlja i strukovnih jezika u nas bio otežan dvama razlozima: utjecajima navedenih jezika među kojima su neki u određenim povijesnim razdobljima imali status službenih jezika, ali i činjenici da je hrvatski jezik u takvim povijesno-političkim okolnostima uglavnom bio u podređenom položaju.

¹⁰ Sovjetizmima se u literaturi smatraju posuđenice iz ruskoga jezika iz sfere političkoga života, koje su ušle u druge jezike nakon Drugoga svjetskog rata odnosno u doba postojanja Sovjetskog Saveza. Uglavnom se rabe u negativnom značenju (npr. *aparatičnik*, *politbiro*, *boljševik*, *uranilovka*) (Čelić i Lewis 2014: 255).

2.2.1. Hrvatski jezik do 19. stoljeća

Od samih početaka pismenosti na hrvatskom jeziku, dakle od prvih pisanih spomenika pa sve do 17. stoljeća, kada započinju normiranje i standardizacija jezika, mnogi hrvatski pisci u svojim djelima upozoravaju na važnost brige o vlastitom jeziku. Istaknuti predstavnici renesansne književnosti, poput Petra Zoranića, autora prvoga hrvatskog romana (*Planine*, 1536) i Jurja Barakovića, autora *Vile Slovinke* (1614), prekoračaju svoje sunarodnjake koji se, stideći se svoga jezika, radije služe tuđim jezicima, a *mnozi mudri i naučeni jesu ki sebe i jazik svoj zadovoljno pohvaliti, proslaviti i narešiti umili bi* (Zoranić 2002: 181). I dubrovački pisci u težnji za jezičnom čistoćom često posežu za riječima ne uvijek sretno skovanim (Vince 2002: 93). Faust Vrančić 1595. u Veneciji objavljuje prvi rječnik hrvatskoga jezika – *Rječnik pet najuglednijih europskih jezika*¹¹, u kojemu hrvatski (*dalmaticae*) svrstava među najvažnije jezika toga doba.

Standardizacijski procesi, koji započinju u 17. stoljeću, još više naglašavaju potrebu da se mnoštvo stranih riječi u hrvatskom jeziku počne zamjenjivati domaćim riječima. Pisci toga doba svjesni su brojnih talijanizama, latinizama, ali i hungarizama i germanizama, ne samo u jeziku u javnoj upotrebi nego u jeziku općenito (Vince 2002: 90). U 18. stoljeću izlazi Della Bellin rječnik (1728), u kojemu nudi brojne prevedenice i kovanice umjesto stranih riječi, a i brojni pisci toga doba u svojim djelima nastoje upotrebljavati što više domaćih riječi.

2.2.2. Terminološka nastojanja u 19. stoljeću i jezik kao sredstvo nacionalne identifikacije

U razdoblju između početka hrvatskoga narodnog preporoda i kraja 19. stoljeća brojna su strukovna nazivlja vrlo temeljito zasnovana, neka čak u cijelosti i oblikovana (Samardžija 1997: 177). Zahvaljujući Šuleku i njegovim suvremenicima usustavljeno je botaničko, fizikalno, kemijsko, matematičko i zemljopisno te glavnina tehničkoga i trgovačkog nazivlja, a do kraja stoljeća isto će se dogoditi i sa željezničkim, poštanskim i sportskim nazivljem, kao

¹¹ Rječnik je objavljen pod izvornim naslovom *Dictionarium Quinque nobilissimarum Europae linguarum, Latinae, Italicae, Germanicae, Dalmati[a]ae et Ungaricae*. Zanimljiva je i činjenica da je „status“ hrvatskoga Vrančić potkrijepio i popisom hrvatskih riječi koje su prihvatili Mađari.

i iznimno bogatim i osebnim hrvatskim kršćanskim nazivljem. Zanimljivo je da su terminološka rješenja, premda djelomično nastala iz otpora germanizaciji i madžarizaciji, često nastajala ugledanjem upravo na austrijsko-njemačka i madžarska rješenja. S druge strane, priznavanje hrvatskoga kao „diplomatičkoga“ odnosno službenoga jezika sredinom 19. stoljeća, čime je on stekao dobar sociopolitički položaj, naglasilo je potrebu za radom na leksiku kako bi se postigao potreban stupanj polifunkcionalnosti hrvatskoga jezika, odnosno kako bi on mogao pokriti sva područja komunikacije i znanja.

Na samom početku stoljeća, u razdoblju od 1806. do 1810. godine u Zadru izlaze prve dalmatinske novine upravno-političkoga karaktera pod imenom *Kraljski Dalmatin*¹².

Tematika lista bila je raznovrsna, od političkih vijesti do financijskih, znanstvenih i kulturnih pitanja. Riječ je o dvojezičnom izdanju, izvorno pisanom na talijanskom jeziku, a kako u hrvatskom jeziku još nije postojala izgrađena terminologija koja bi mogla zadovoljiti potrebe javnoga života i znanosti, prevoditelji su u radu uglavnom posezali za posuđenicama (uglavnom romanskog podrijetla) ili su pak pokušavali stvoriti nove riječi (Šimunković 2008: 173), što nije uvijek bilo jednako uspješno. Pritom su se obilno koristili kalkiranjem, pa su tako stvoreni izrazi poput *lipi zanat* (prema tal. *belle arti*), *ljubočovik* (prema grč. *philánthropos*), poljoteženje (prema lat. *agricultura*) i brojni drugi koji u jeziku nisu zaživjeli. Prva polovina 19. stoljeća obilježena je hrvatskim narodnim preporodom, u vrijeme sličnih građanskih pokreta u cijeloj Europi. Najvažnija i za jezično pitanje najorganiziranija faza toga preporoda bio je ilirski¹³ pokret. On je ponajprije ideologija koja je zahvatila Hrvatsku tridesetih godina 19. stoljeća, panslavizam u malome (Tafra 2006: 44), no njegovo je značenje golemo za sva područja kulturnog života, pa tako i za jezik. Rad na jezičnoj problematici središnji je i najvažniji dio bogate preporodne djelatnosti jer su njegovi predstavnici smatrali vlastiti izgrađen i standardiziran jezik potvrdom svoga nacionalnog identiteta. S druge strane, ništa manje važna nije ni povezanost jezičnog pitanja s političkim ciljevima onoga doba, pa je

¹² Tal. *Il Regio Dalmata*

¹³ Ilirsko ime na našim prostorima ima dugu tradiciju, pri čemu se pod njim razumijeva dvoje: on označuje južnoslavenski prostor ili antički *Illyricum*, ali i razjedinjeni nacionalni korpus i tada se u užem značenju rabi kada je „govor o našem trojednom: dalmatinsko-hèrvatsko-slavonskom tĕlu u obće“ (Tafra 2006: 45 prema Rakovac 1842: 371). Tome u prilog govori i zamjena u naslovima gramatika (ilirski slovnica u hrvatska slovnica) i imenima institucija (*Matica ilirska* postaje *Matica hrvatska*) (Tafra 2006: 45).

„ujedinjenje svih Hrvata u jednom standardnom jeziku zapravo bio glavni integracijski element hrvatske nacije“ (Tafra 2006: 44).

Svijest o potrebi stvaranja jedinstvenoga književnog jezika koji bi ujedinio politički i jezično razjedinjene hrvatske krajeve rezultira prihvaćanjem štokavštine kao osnove književnoga jezika. Usto započinje se s radom na slovopisnoj¹⁴, pravopisnoj i gramatičkoj reformi, a hrvatski se jezik pomalo uvodi u sve sfere javnog života – škole, javne institucije, upravu i vojsku. Može se reći da su napokon ostvarene pretpostavke za početak bavljenja terminološkim pitanjima. U to je doba ilircima poznat terminološki rad drugih naroda u Europi, pa se po uzoru na Čehe, Nijemce i Ruse i u nas rađa svijest o potrebi stvaranja nazivlja za brojna područja javnog života, ponajviše za potrebe zakonodavstva i uprave. Godine 1853. izlazi *Juridisch-politische Terminologie*¹⁵, četverojezični pravno-politički rječnik i terminološki priručnik. Hrvatski dio građe odlikuje se jezičnim purizmom, osobito ako se uspoređi sa slovenskim i srpskim, koji u većoj mjeri prihvaćaju strane riječi (Mamić 1989: 183). Predgovor hrvatskog dijela napisao je D. Demeter, a u njemu iznosi osnovna načela kojima se vodilo pri tvorbi hrvatskih naziva: ponajprije se služilo starim hrvatskim pravnim nazivima, potom su se nazivi posuđivali iz slavenskih jezika, a tek na kraju kovale su se nove hrvatske riječi. U kontekstu hrvatske terminologije, najveći je doprinos ovog djela to što je udario temelje hrvatskoga pravnog nazivlja.

Među ilircima pitanja jezika najviše okupiraju Ljudevita Gaja i Antuna Mažuranića¹⁶, koji pokušavaju ponuditi domaće riječi za njemačke i latinske nazive, i to ponajviše pravno nazivlje (Brač, Bratanić i Ostroški Anić 2015: 5). Treba svakako spomenuti i *Němačko-ilirski slovar* iz 1842. godine, prvi moderni rječnik (Dukat 1937), u kojemu su autori Ivan Mažuranić i Josip Užarević za sve strane riječi ponudili hrvatske ekvivalente. Pritom su se služili građom starijih rječnika, riječima iz slavenskih jezika, a ponudili su i neke svoje nove nazive.

Trojezični *List zakonah i dilopisah vlade za Krunovinu Dalmaciu*, u razdoblju od 1849. do 1852. donosi prijevode zakona s njemačkog jezika, s obzirom na to da je 1849. ministarskom

¹⁴ Ljudevit Gaj objavljuje 1830. u Budimu *Kratku osnovu horvatsko-slavenskoga pravopisa*, u kojoj se zalaže za načelo slovopisne reforme „jedan fonem – jedan grafem“.

¹⁵ Puni je naslov djela *Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Oesterreichs. Von der Commission für slavische juridisch-politische Terminologie. Deutsch-kroatische, serbische und slovenische Separat-Ausgabe*

¹⁶ Mažuranić 1835. u *Danici ilirskoj* objavljuje *Sbirku nekojih rečih, koje su ili u gornjoj ili u donjoj Ilirii pomanje poznane*.

naredbom propisano da se svi austrijski zakoni trebaju prevesti s njemačkog originala na ostale narodne jezike Monarhije. U Dalmaciji se istodobno sve više počinje osjećati potreba za hrvatskim nazivima u sudstvu i upravi, pa 1851. počinje izlaziti časopis *Pravdoneša*, sa stalnom rubrikom ilirsko jezikoslovlje, gdje se obrađuju pojedini hrvatski pravni termini uz talijansko i njemačko tumačenje. Iako je izlazio samo dvije godine, *Pravdoneša* je jezično-terminološkim raspravama i načelnim, oštro i smišljeno postavljenim argumentima o potrebi hrvatskoga jezika utirao put teškoj i dugotrajnoj borbi za uvođenje narodnoga jezika u sudstvo i upravu (Vince 2002: 405). Sve to bila je dobra osnova za stvaranje pravnoga nazivlja na hrvatskom jeziku. Velik je doprinos razvoju terminologije na narodnom jeziku dao i Dragutin Parčić, koji je gotovo četrdesetogodišnjim radom na dvojezičnim rječnicima (*Vocabolario croato-italiano* i *Rječnik talijansko-slovinski*, koji je doživio više izdanja) ugledajući se na neke prethodne knjige, ali i narodni govor, donio nazive za brojna stručna i znanstvena područja, školstvo, zakonodavstvo, kulturu i dr. Sve to govori o visokoj razini hrvatske filološke svijesti u drugoj polovici 19. stoljeća (Marković 2011: 67). Ipak, najistaknutiji predstavnik terminološkog rada cijeloga 19. stoljeća nedvojbeno je Bogoslav Šulek, otac hrvatskoga znanstvenog nazivlja. Rodom Slovak, no srcem i dušom Hrvat, kako ga opisuje Gostl (1995: 37), Šulek je predstavnik Zagrebačke filološke škole¹⁷, a zbog svojeg je istančanog osjećaja za tvorbu riječi stvorio leksik, književni, civilizacijski i znanstveni, koji je ostavio traga u suvremenoj hrvatskoj jezičnoj komunikaciji (*ibid.*: 38).

Nakon što je hrvatski kao službeni jezik zamijenio u javnom životu latinski i njemački 1681, potreba za izgradnjom hrvatskoga nazivlja postaje sve naglašenija. Godine 1863. Kraljevsko dalmatinsko-hrvatsko-slavonsko namjesničko vijeće na čelu s Franjom Račkim pokreće prikupljanje građe za znanstvenu terminologiju na hrvatskom jeziku, a 1865. rad na rječniku tih naziva povjerava Bogoslavu Šuleku. U prikupljanju naziva sudjelovale su istaknute osobe iz kulturnih i znanstvenih krugova, a u njihovoj provjeri i dopuni gimnazijski profesori, književnici i stručnjaci različitih znanstvenih područja. Tako sakupljena građa povjerena je Šuleku te ju on pretočuje u najvažnije leksikografsko djelo 19. stoljeća, svoj *Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenog nazivlja* (1874–1875). Tome kapitalnom djelu hrvatske poslijeporodne leksikografije, rznici riječi i izričaja (*ibid.*: 62) Šulek je pristupio vođen načelima utvrđenima već 1849. u Beču: izbjegavati pretjerani purizam i nepotrebne internacionalizme (Brač, Bratanić i Ostroški Anić 2015: 7). U svom radu Šulek se služio

¹⁷ Njezini su utemeljitelji ilirci Ljudevit Gaj, Antun Mažuranić i Vjekoslav Babukić.

starijim hrvatskim rječnicima¹⁸, posezao je za riječima iz književnog jezika, ali je uzimao u obzir i narječja. Potom se okretao slavenskim jezicima, a tek na kraju stvarao je sam nove riječi. Premda mu se često zamjera „zastranjenje“ u tvorbi neologizama, činjenica jest da su mnoge takve riječi zaživjele do danas, kada su dijelom standardnoga hrvatskog jezika i strukovnih jezika (*kolodvor, uspjeh, zdravstvo, kisik, vodik, dušik* i dr.). Što se tiče internacionalizama, njih se Šulek u potpunosti ne odriče, svjedočeći u to doba njihovu velikom broju i brzom prodiranju u jezik zahvaljujući razvoju egzaktnih znanosti i općenito industrijske proizvodnje.

Premda je najpoznatiji kao sastavljač *Hrvatsko-njemačko-talijanskog rječnika znanstvenog nazivlja*, Šulek je zaslužan i za nastanak botaničkog nazivlja: svoj *Jugoslavenski imenik bilja* 1879. gradi posezanjem za brojnim narodnim imenima, pa i onima koja su u jezik ušla kao prijevodi s njemačkoga, talijanskoga i latinskoga jezika (Gostl 1995: 113), a donosi i ruske, češke i poljske nazive. U kontekstu botaničkog nazivlja treba spomenuti i njegove udžbenike *Prirodopis za niže realne gimnazije* i *Biljarstvo za višje gimnazije* (1856). U djelu *Korist i gojenje šumah, osobito u trojednoj kraljevini* daje osnovu za šumarsko nazivlje, u djelu *Prirodni zakonik ili popularna fizika* za nazivlje fizike, a bavio se i prevođenjem s mađarskog djela domobranske tematike, pa ga možemo smatrati i utemeljiteljem vojne terminologije.

2.2.3. Terminološka djelatnost u 20. stoljeću

Dvadeseto je stoljeće za Hrvatsku obilježeno s nekoliko promjena državno-političkog ustroja: na početku stoljeća u sastavu Austro-Ugarske Monarhije Hrvatska se, prošavši fazu Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Nezavisne Države Hrvatske i SFRJ, u posljednjem desetljeću naposljetku osamostaljuje. Takve su okolnosti po svojoj prirodi izvanjezične, no s promjenama vlasti mijenjao se i pravno-politički položaj jezika, što je glavni razlog zapostavljanja terminologije na hrvatskom jeziku (Brač, Bratanić i Ostroški Anić: 2015: 9). Također, u tih je nekoliko desetljeća hrvatski jezik bio povremeno prisilno svrstavan u neku vrstu zajedničkog jezika, 1921. nakon osnivanja Kraljevine SHS bio je dijelom *srpsko-hrvatsko-slovenačkog* jezika, potom se u kratkom vremenu NDH pokušava snažno odvojiti, a u vrijeme postojanja SFRJ hrvatski postaje deklarativno ravnopravan ostalim jezicima nove države. Cijelo dvadeseto stoljeće zapravo je obilježeno međusobnim približavanjem ili

¹⁸ Predložak mu je bio Mažuranićev i Užarevićev *Njemačko-ilirski slovar* (1842).

udaljavanjem hrvatskoga i srpskog jezika, a na te su promjene smjera utjecale izvanjezične političke okolnosti, koje su uvelike oblikovale standardizacijske procese.

Prva polovina 20. stoljeća obilježena je filološkom školom i programom hrvatskih vukovaca, pa je njihova standardnojezična koncepcija čvrsto ugrađena i u suvremeni hrvatski standardni jezik (Badurina 2009: 70).¹⁹ Kada je riječ o osnovici standardnoga jezika, za nju je odabran novoštokavski dijalekt, dakle uklonjeno je štokavsko-kajkavsko dvojstvo²⁰ prisutno do Gajeva doba. Tome se na neki način protivilo postojanje različitih hrvatskih organskih sustava, čakavštine, kajkavštine i štokavštine, ali i velika hrvatska književnojezična tradicija. U pitanjima leksika hrvatski su se vukovci nastojali dosljedno držali kriterija (ne)pripadanja izraza narodnom jeziku, odnosno novoštokavskom dijalektu, u čemu se ogleda njihov jezični purizam.

Na samom početku 20. stoljeća građu sakupljenu u razdoblju od 1908. do 1922. Vladimir Mažuranić donosi u desetosveščanom rječniku *Prinosi za hrvatski pravno-povjesni rječnik*. Obrađuje hrvatsko pravno nazivlje, pri čemu se opredjeljuje za stare domaće riječi kojima želi zamijeniti „neshodne i nenaravne kovanice“ te poziva stručnu javnost da predloži „izmjenu trošne pravne terminologije“ (Kaštela 2012: 124). Za većinu natuknica nudi istovrijednice na latinskom jeziku, potvrde u starijim hrvatskim rječnicima ako postoje, definicije i objašnjenja, pa se može reći da je riječ o objasnidbenom rječniku (Mihaljević 2006: 536).

Za trajanja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca na jezičnom planu svjedočimo ustrajnim nastojanjima da se jezične razlike između hrvatskoga i srpskoga jezika svedu na najmanju moguću mjeru u duhu sveprisutne centralizacije (Samardžija 2006: 13).²¹ Tome je pogodovao promijenjen politički krajolik nakon dvaju balkanskih ratova, koji je iznjedrio ideju jugoslavenstva i južnoslavenskoga političkoga, kulturnoga i jezičnog ujedinjenja, što se u praksi svodilo na jezično jedinstvo hrvatsko i srpsko (Samardžija 1997: 179). Nakon

¹⁹ Hrvatskim vukovima nazivaju se hrvatski filolozi koji su se u posljednjim desetljećima 19. i početkom 20. stoljeća zalagali za vukovsku koncepciju hrvatskoga književnog odnosno standardnog jezika, dakle filološke zamisli srpskog jezikoslovca Vuka Stefanovića Karadžića (Badurina 2009: 70).

²⁰ Godinom ukidanja toga dvojstva smatra se 1836, kada *Danica* u cijelosti prelazi na štokavštinu (Samardžija 1997: 188).

²¹ *Uredba o administrativnoj podeli zemlje iz 1922.* podrazumijeva izradu novoga zakonodavstva, koje je bilo prilika da se počne agresivno nametati srbijansko pravno nazivlje, dok se ono hrvatsko sustavno potiskuje.

donošenja Ustava Kraljevine Jugoslavije 1931. osniva se terminološko povjerenstvo koje je trebalo ukloniti terminološke razlike između jezika i unificirati nazivlje za srednjoškolske udžbenike, što je često išlo nauštrb hrvatskih riječi. U sljedećim je godinama objavljeno nekoliko terminoloških priručnika: 1928. (i 1938) *Rječnik narodnih zoologičkih naziva*, 1932. *Zoološka terminologija i nomenklatura*, 1934. *Rječnik peradarstva* i 1940. *Hrvatska kršćanska terminologija – Hrvatski kršćanski termini grčkoga porijekla* (Samardžija 2006: 19).

Jezičnu politiku u doba Nezavisne Države Hrvatske karakterizira velika briga za jezična pitanja u skladu sa značenjem jezika u potvrđivanju nacionalnog identiteta. U tome je kratkom razdoblju upotreba hrvatskoga jezika, pravopisa i pisma bila predmetom brojnih zakonskih odredbi i uredbi. Već 1941. osnovan je Hrvatski državni ured za jezik, s ciljem da se hrvatski jezik ponajprije očisti od srbizama, a potom i dijalektizama. Takva puristička jezična politika naslanjala se na terminološku tradiciju druge polovice 19. stoljeća (Samardžija 2008: 77-86). Poseže se za pasivnim leksikom bogate predratne baštine, uklanjaju se srbizmi, a brojne se posuđenice zamjenjuju hrvatskim riječima (ponajviše pravno i domobransko vojno nazivlje). Nude se i brojne novotvorenice za neke već proširene i prihvaćene posuđenice (*krugoval/radio, tramvaj/putničar, slikokaz/kinematograf*), koje u jeziku jednostavno nisu zaživjele ni do današnjih dana (Samardžija 1997: 184).

Po ulasku Hrvatske u sastav federalnih jedinica SFRJ 1945. dolazi do naglih promjena kada je u pitanju jezik, a to se ponajviše ogleda u leksiku. Najprije se potpuno protjeruje iz upotrebe sva leksička ostavština iz vremena NDH, a u duhu sveopće internacionalizacije naveliko se prisvajaju rusizmi.²² Novosadski dogovor 1954. nalaže da se približavanje hrvatskoga i srpskog jezika ima dogoditi upravo na leksičkoj razini. Unifikacijske težnje vidljive u brižnom uklanjanju svega što bi moglo omesti zacrtani cilj – nametanje unitarističkoga političkoga koncepta obilježile su i šezdesete godine 20. stoljeća, a tek se na kraju toga desetljeća s pojavom novina *Hrvatski književni list, Hrvatski tjednik, Kamov* i *Kritika* događa odmak od službenoga jezično-stilskog modela i okreće se sustavno potiskivanome hrvatskome leksičkom blagu. *Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* 1967. pobuna je hrvatskih jezikoslovaca protiv nametnute jezične ravnopravnosti, koju oni vide kao nametanje srpskoga jezika. Opći i stručni leksik hrvatskoga standardnog jezika do kraja osamdesetih godina bio je usko povezan s promjenama u gospodarsko-socijalnom

²² Nakon prekida političkih odnosa sa Sovjetskim Savezom posuđivanje iz ruskoga prestaje, a u jeziku ostaju do danas uglavnom egzotizmi (Samardžija 1997: 185).

sastavu hrvatskoga pučanstva, naime procesi deruralizacije i urbanizacije zajedno s napretkom znanosti utječu snažno i na hrvatski leksik (Samardžija 1997: 186). U cijelom tom razdoblju terminološka su nastojanja izrazito skromna i sporadična.²³ Treba ipak spomenuti Simeonov *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva* iz 1969, prijevodno-objasnidbeni rječnik s enciklopedijskim elementima koji ima natuknice na hrvatskom jeziku i istovrijednice na osam jezika. Izdavačka kuća Masmedia u posljednjem desetljeću 20. stoljeća objavljuje niz rječnika više leksikonskog tipa: *Rječnik bankarstva i financija* (1993), *Rječnik trgovačkog prava* (1997) i *Poslovni rječnik* (1995).

Godine 1966. osnovan je Republički odbor za izradbu terminoloških rječnika pri Matici hrvatskoj pod vodstvom Jakše Ravlića, no njegov se rad obustavlja zbog metodoloških neslaganja, a i pokušaj osnivanja republičkoga terminološkog tijela 1974. propada zbog nedostatka sredstava. Ipak, 1980. osniva se Međurazredni terminološki odbor pri Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti (Terminološki odbor JAZU-a), kojemu je na čelu anglist i leksikograf Rudolf Filipović. Odbor je trebao najprije stvoriti metodološku osnovu za rad, a potom se sustavno posvetiti terminološkim pitanjima. U razdoblju od 1981. do 1989. izrađeno je više terminoloških priručnika, nakon čega se aktivnost pomalo gasi (Brač, Bratanić i Ostroški Anić 2015: 11).

Po konačnom osamostaljenju Republike Hrvatske hrvatski se jezik napokon i formalno odvaja od srpskog. Započinje proces jezične restandardizacije (Badurina 2009: 94, prema Peti Stantić 2009), u čemu važnu ulogu ima obnova jednojezične hrvatske leksikografije, pa tako 1991. izlazi Anićev *Rječnik hrvatskoga jezika*²⁴, a 2000. i *Rječnik hrvatskoga jezika* Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža i Školske knjige. Potvrda jezične neovisnosti ponajviše se traži u leksiku, odnosno srpsko-hrvatskim leksičkim razlikama²⁵, preispituju se posuđenice iz drugih jezika, a brojni se internacionalizmi i anglizmi pokušavaju zamijeniti starijim hrvatskim leksemima. Ipak, u svim tim pokušajima izostalo je terminološko

²³ Treba izdvojiti dvojezične *Elektrotehnički rječnik* 1952, *Njemačko-hrvatski tehnički rječnik* 1969, *Hrvatsko-njemački tehnički rječnik* (1970), potom petojezične terminološke rječnike *Klimatizacijska i rashladna tehnika*, *Obrada podataka i programiranje*, *Automatizacija*, *Medicinska tehnika*. U svima njima pokušalo se ponuditi hrvatske nazive, pa su važni za razvoj tehničkog nazivlja (Mihaljević 2006: 537).

²⁴ Rječnik je doživio brojna nova izdanja (1994, 1998, 2004, 2006, 2007, 2009).

²⁵ Takav je primjer Brodnjakov *Razlikovni rječnik srpskog i hrvatskog jezika* (1991).

planiranje: terminološki je rad pojedinih institucija priznat, no da terminološko planiranje bude sastavni dio jezičnog planiranja potrebno je da se odvija istodobno i na državnoj razini i na razini pojedinih struka i institucija (Bratanić 2009: 612). Od osamostaljenja Republike Hrvatske 1991. godine do danas nastojanja da se oblikuje jezična politika samo su deklarativna, a zbog nedostatka političke volje, nepripremljenosti zakona, ali i javnosti, sve inicijative za uvođenje zakona o javnoj uporabi hrvatskog jezika dosad su podbacile. Mnoge druge države imaju takav zakon, primjerice susjedna Slovenija. Prijedlog zakona o hrvatskom jeziku, u trenutku pisanja ovog rada, upućen je u saborsku proceduru (točnije 25. listopada 2023). Donošenje ovoga Zakona značit će napokon stvaranje institucionalnog okvira koji će hrvatskome jeziku omogućiti nesputan razvoj na dobrobit hrvatskog naroda i sveukupne hrvatske kulture, riječima predsjednika Vlade Andreja Plenkovića na listopadskoj sjednici Hrvatskoga sabora²⁶. Takvo institucionalno okružje bit će nedvojbeno poticajno i za snažniji razvoj terminološke djelatnosti, potrebne svakoj jezičnoj zajednici sa sviješću o vrijednosti i važnosti vlastitoga jezika. U članku 10. točki 3. glave *Lektori i lektorske usluge* Prijedloga zakona naglašava se izrijeком potreba za osiguravanjem terminološke ujednačenosti, za čije se dosljedno provođenje zadužuju lektori.²⁷

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo 1996. prevodi terminološke norme ISO 704 (*Načela i postupci stvaranja nazivlja*) i ISO 1087 (*Nazivlje – Rječnik*) kao i 1998. normu ISO 860 (*Terminološki rad – Usklađivanje pojmova i naziva*). Zavod u suradnji s Institutom za hrvatski jezik i jezikoslovlje 1999. prevodi i objavljuje priručnik Heidi Suonuuti *Upute za nazivlje*. Također, 2009. te dvije institucije objavljuju i hrvatsko izdanje UNESCO-ovih *Smjernica za terminološke politike*.

Po ulasku Hrvatske u europske integracije, ali i već u pripreмноj fazi prevođenja zakonodavstva Europske unije, postaje sve naglašenijom potreba da se hrvatska terminologija pozicionira u odnosu na višejezični kontekst, osobito s obzirom na sve veći i snažniji utjecaj engleskog jezika. U tom se desetogodišnjem razdoblju prevoditeljska zajednica našla pred iznimno teškim zadatkom pretočiti na hrvatski jezik terminološki zahtjevnу građu, za što je preduvjet bio organiziran i koordiniran rad koji bi mogao iznjedriti sadržajno i jezično vjerodostojno nazivlje na hrvatskom jeziku, jednome od 24 službena jezika Unije. To je bila

²⁶ <https://www.iusinfo.hr/aktualno/dnevne-novosti/u-saborsku-proceduru-upucen-prijedlog-zakona-o-hrvatskom-jeziku-57171> (pristupljeno 10. prosinca 2023)

²⁷ <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=24809> (pristupljeno 10. prosinca 2023)

prilika da se terminološki rad, umjesto da se provodi neorganizirano i međusobno nepovezano među različitim državnim službama, na nacionalnoj razini poveže i na neki način učini službenim. To se ipak nije dogodilo, pa ni danas nemamo zakona ni tijela koje bi bilo zaduženo za jezično oblikovanje i terminološko planiranje i usustavljivanje (Brač, Bratanić i Ostroški Anić 2015: 12). Prevođenje pravne stečevine Europske unije pod okriljem tadašnjega Ministarstva europskih integracija, a u sklopu priprema za ulazak Republike Hrvatske u Uniju, najveći je i najzahtjevniji prevoditeljski projekt u Hrvatskoj od njezina osamostaljenja.²⁸ Kako bi se hrvatskim građanima omogućila jezična ravnopravnost u pristupu europskom zakonodavstvu, prijevodi su morali jamčiti ujednačeno tumačenje i primjenu prava EU-a, za što je nužna dosljedna i jednoznačna uporaba terminologije (Ramljak 2008: 159). Cilj rada bilo je usklađivanje hrvatskoga zakonodavstva s onim europskim, pa je i hrvatske zakone trebalo prevesti na engleski kako bi se mogla provjeriti njihova usklađenost s europskim zakonima. Vlada RH donijela je Odluku o osnivanju Povjerenstva za izradu pojmovnika za službene prijevode akata Europske unije, odnosno hrvatskoga zakonodavstva na službene jezike Europske unije, u kojoj je propisala i izradu pojmovnika s obvezujućom terminologijom za službene prijevode akata EU-a i hrvatskoga zakonodavstva s namjerom da se izbjegne proizvoljna uporaba nazivlja (Ramljak 2007: 168). Takav pojmovnik ipak nije izrađen, no na inicijativu MVPEI-ja i Hidre objavljeno je nekoliko vrlo korisnih leksikografsko-terminoloških priručnika koji donose hrvatske ekvivalente europskom nazivlju.²⁹

²⁸ Ukupno su prevedene 208 853 stranice teksta, od čega je 158 005 stranica objavljeno u 475 svezaka Posebnog izdanja Službenog lista. (<https://mvep.gov.hr/ministarstvo/sektor-za-eu-dokumentaciju/rad-sektora-tijekom-pristupanja-eu/9623>) (pristupljeno 22. 2. 2023)

²⁹ Priručnik za prevođenje pravnih akata Europske unije (2002) (https://mvep.gov.hr/UserDocsImages/files/file/prirucnici/MEI_PRIRUCNIK.pdf) (pristupljeno 1. veljače 2023)

Priručnik za prevođenje pravnih propisa Republike Hrvatske na engleski jezik (2006) (https://mvep.gov.hr/UserDocsImages/files/file/prirucnici/prirucnik_za_prevođenje_pravnih_propisa_RH.pdf) (pristupljeno 1. veljače 2023)

Englesko-hrvatski glosar bankarstva, osiguranja i ostalih financijskih usluga (2005) (https://mvep.gov.hr/UserDocsImages/files/file/prirucnici/GLOSAR_bankarstva_osiguranja_i_ostalih_financijskih_usluga.pdf) (pristupljeno 1. veljače 2023)

Rezultat je rada na pojmovima nastalima tijekom prevođenja pravne stečevine i *Euroterm*, dvojezična terminološka baza s ukupno oko 18 000 pojmova, koja je nažalost zatvorena za javnost. Jedan od prvih priručnika koji se bave pojmovima povezanim s EU-om je i hrvatsko izdanje pojmovnika Eurovoc.³⁰ Riječ je o višejezičnom tezaursu koji terminološki pokriva zakonodavne akte koji čine pravnu stečevinu EU-a, a građa je podijeljena prema područjima. Za svaki se pojam nudi samo jedan prijevodni ekvivalent, što zbog njegove višejezičnosti koja upućuje na europsku političku, pravnu, društvenu i kulturnu raznolikost, često dovodi do nepotpunoga značenjskog i uporabnog podudaranja naziva (Ramljak 2008: 171).

Uključivanje Hrvatske u europske integracije bilo je prilika da se uspostavi terminološka norma nazivlja koje proizlazi iz pravne stečevine EU-a, no svi su napori nažalost ostali na pojedinačnim i nekoordiniranim pokušajima pojedinih ministarstava i drugih državnih institucija, kojima skrb o jeziku nije ni struka ni obveza, što povećava opasnost od nepostojećih ili fragmentarnih terminoloških resursa, nedosljednosti u uporabi nazivlja i supostojanja različitih terminoloških rješenja (Bratanić 2007: 88, 90).

Ulaskom u EU hrvatski je jezik ponovo dospio u situaciju da mora osigurati svoje mjesto u odnosu na druge službene jezike Europske unije (Brač, Bratanić i Ostroški Anić 2015: 14). U takvim okolnostima pokreće se 2007. *STRUNA (Izgradnja hrvatskoga strukovnog nazivlja)*.³¹ Nacionalnim koordinatorom projekta imenovan je Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, u čijem se okrilju 2009. izrađuje terminološki priručnik (v. Mihaljević i Hudeček 2009). On

Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski glosar Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između RH i Europskih zajednica i njihovih država članica (2002)

(chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfndmkaj/https://digarhiv.gov.hr/arhiva/1552/105476/hidran.hidra.hr/hidrarad/POOPD/Pobirac/SDRH-DOC/011575.pdf) (pristupljeno 12. prosinca 2023)

³⁰ Prvi je put objavljen 1984. na sedam jezika, a danas je u najnovijoj verziji (4.14) dostupan na mrežnim stranicama EU-a na 24 službena jezika Unije te na albanskom, makedonskom i srpskom jeziku. Hijerhijski je organiziran u 127 potpojmovnika iz 21 tematskog područja. Hrvatsko izdanje pojmovnika uvršteno je 2005. u sastav višejezičnog izdanja, a sadržava i tzv. hrvatski dodatak, koji obuhvaća pojmove specifične za RH.

(<https://sredisnjikatalogrh.gov.hr/sredisnji-katalog/pojmovnik-eurovoc?query=dolar&page=1>) (pristupljeno 12. prosinca 2023)

³¹ <http://struna.ihj.hr/page/o-struni/> (pristupljeno 7. veljače 2023)

donosi temeljna načela za terminološki rad buduće baze i osnove hrvatske leksičke norme i tvorbe, i tu u svjetlu utjecaja stranih jezika, osobito engleskoga. Sama načela proizlaze iz zaključaka Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika,³² a oslanjanju se metodološki na postavke opće teorije terminologije (prema E. Wüsteru).

Danas Struna donosi nazivlje 31 struke, pri čemu je javnosti dostupno nazivlje 22 struke, kao rezultat rada jezikoslovnih stručnjaka i suradnika iz različitih drugih struka. Struna je jedini aktivni subjekt terminološkog planiranja i rada u Hrvatskoj danas. Glavna je točka neslaganja uključenih stručnjaka najčešće upotreba hrvatskih naziva za uvriježene nazive potekle iz stranih jezika, ponajviše engleskoga (i klasičnih jezika), jer se u praksi stručnjaci predmetnih područja teško odlučuju prihvaćene i u stručnoj literaturi potvrđene i općepoznate riječi mijenjati hrvatskim nazivima preporučenima od jezičnih stručnjaka, koji se u tom davanju prednosti hrvatskom nazivu oslanjanju na tradiciju. Struna se pomalo uključuje i u metatražilice velikih europskih terminoloških baza (*EuroTermBank* i *IATE*).

Kao rezultat rada članova Strune na Odjelu za opće jezikoslovlje Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje nastao je i Hrvatski terminološki portal³³, zamišljen kao središnje mjesto okupljanja suvremene terminološke građe, tj. strukovnoga nazivlja na hrvatskom jeziku. Portal osim Strune obuhvaća i druge terminološke izvore, pa tako donosi enciklopedijska i terminološka rječnička izdanja Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, dio normi Hrvatskog zavoda za norme, kao i neke leksikone i rječnike ustupljene od strane njihovih autora.

³² Vijeće za normu hrvatskoga standardnog jezika Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa djeluje kao stručno tijelo pri Vladi RH u razdoblju od 2005. do 2012, a glavna mu je zadaća briga o hrvatskom jeziku odnosno hrvatska jezična politika.

³³ <http://nazivlje.hr/> (pristupljeno 5. siječnja 2023)

3. NASTANAK I STANDARDIZACIJA NAZIVLJA

U ovome ćemo se poglavljju osvrnuti na pojmove općega i posebnoga jezika, a ukratko ćemo obrazložiti i osnovna obilježja standardnoga jezika: njegove autonomnost, normiranost, višefunkcionalnost te stabilnost u prostoru i vremenu. Objasniti ćemo osnovne terminološke pojmove i njihove različite semantičke odnose, jednoimenost i višeznačnost. Prenijet ćemo i osnovna terminološka načela te ih pokušati povezati s građom kojom smo se bavili u ovome radu.

3.1. Opći i posebni jezik

Osnovna su obilježja standardnoga jezika autonomnost, normiranost, višefunkcionalnost, stabilnost u prostoru i stabilnost u vremenu (Hudeček, Mihaljević 2010: 43). Kada govorimo o autonomnosti jezika, govorimo o njegovoj neovisnosti o bilo kojemu drugomu idiomu te o organskoj osnovici na kojoj je nastao. Na normiranost mislimo kada govorimo o postojanju normativnih pravila prema kojima se jezični izraz oblikuje, a ta se pravila pronalaze u osnovnim jezičnim priručnicima – pravopisu, gramatici, jezičnom savjetniku. Da bi jezik bio sposoban zadovoljiti različite komunikacijske potrebe, mora biti višefunkcionalan, a to osigurava postojanje funkcionalnih stilova. Stabilnost jezika u prostoru znači da je on zajednički određenoj zajednici na određenom prostoru i da je naddijalektalni, nadregionalni i općenacionalni. Stabilnost u vremenu je elastična, što znači da treba nastojati čuvati osnovne zakonitosti, no i prihvaćati, ako je potrebno, nove izraze na način da se prilagode standardnojezičnoj normi. Jezik nije zatvoren sustav, on je također podložan promjenama, no treba voditi računa o tome da te promjene ne ugroze njegovu stabilnost. *Ovakva postojanost znači slobodu, a ovakva sloboda postojanost. A jedno i drugo potrebno je književnom jeziku u njegovu organskom razvitku, zaključuje Ljudevit Jonke (Jonke 1952: 68).*

Hrvatski se standardni jezik definira kao jezik hrvatske polifunkcionalne javne komunikacije. Njegove različite funkcije nazivaju se funkcionalnim stilovima: znanstvenim, administrativno-poslovnim, novinarsko-publicističkim, književnoumjetničkim i razgovornim (Silić 2006: 36). Svaki funkcionalni stil ima svoje zakonitosti: pravila i norme prema kojima se sadržaj oblikuje (Brozović 1970: 28). To je ujedno i ono po čemu se funkcionalni stilovi

razlikuju: po svojem odnosu prema normi, tj. po stupnju dopuštene individualnosti (Hudeček i Mihaljević 2010: 43).³⁴

Opći je jezik onaj jezik kojim se u svakodnevnoj komunikaciji služe pripadnici neke jezične zajednice, pri čemu nisu važni njihova naobrazba, sociokulturna pripadnost i profesionalna orijentacija (Mihaljević 1992: 108). Kako bi zadovoljio neku posebnu funkciju, iz općeg se jezika razvio posebni jezik, koji se često naziva i znanstvenim i stručnim jezikom.

Znanstvenim jezikom naziva se jezik određene znanosti (primjerice ekonomije ili matematike), a strukovnim (stručnim) jezikom jezik koji se upotrebljava u određenoj struci. Pojmovi stručnoga i znanstvenog jezika bliskoznačni su i u mnogim je kontekstima moguće o njima govoriti kao o jednom pojmu, no ono što ih razlikuje jesu njihova pragmatična obilježja (kontekst), funkcija te jezična obilježja. Primjerice, možemo govoriti o stručnom jeziku u bankarstvu i znanstvenom jeziku u ekonomiji kao o srodnim jezicima. Bankar će se u svom svakodnevnom poslu služiti stručnim jezikom govoreći o istim pojmovima o kojima će ekonomist pisati članak služeći se znanstvenim jezikom.

I stručni i znanstveni jezik (ili jednom riječju posebni jezik) koriste se leksičkim i gramatičkim sredstvima općega jezika, odnosno oni iz njega proizlaze. Riječi se općeg jezika u znanstvenom kontekstu terminologiziraju, tj. dobivaju određeno značenje u kontekstu neke struke. Pritom i nadalje egzistiraju kao riječi općeg jezika, samo se njihovo značenje multiplicira. Isto tako, nazivi iz jedne struke prelaze u drugu, a taj proces nazivamo reterminologizacijom. S druge strane, i opći se jezik obogaćuje preuzimanjem riječi iz posebnog jezika, posebice kada je riječ o strukama koje su više od drugih prisutne u općem životu, poput medicine ili sporta. Takav proces naziva se determinologizacija. Brojni su primjeri takvih riječi preuzetih iz ekonomskog rječnika: *dionice*, *kamata*, *lizing*, *kredit* i sl. Na neki način posebni je jezik nadgradnja općega jezika, nastala da bi zadovoljila kakvu posebnu funkciju.

3.2. Nastanak nazivlja

Predmet terminologije kao znanstvene discipline jest tvorba odnosno odabir naziva koji je, s jedne strane, usklađen s potrebama struke kojoj pripada, a s druge strane jezično je prihvatljiv odnosno ukorijenjen u sustavu standardnoga jezika. Usklađenost s potrebama struke

³⁴ Što je odnos prema normi stroži, manji je stupanj individualnosti. U tom je smislu najdosljedniji normi znanstveni funkcionalni stil (Hudeček, Mihaljević 2010: 43).

ponajprije znači da naziv unutar određene struke nosi posve određeno i nedvojbeno značenje, odnosno njegova upotreba u kontekstu stručnoga teksta ne dovodi korisnika u sumnju oko njegova značenja. Kada govorimo o jezičnoj „prihvatljivosti“ naziva, važno je da naziv pripada standardnom jeziku, a ne pojedinim njegovim dijalektima. Također, nazivi u užem smislu³⁵ riječi odnosno u kontekstu terminološkog rada jesu uglavnom nazivi koji se preporučuju u znanstvenom funkcionalnom stilu (Mihaljević 2001: 193).³⁶

Međunarodna organizacija za normizaciju (engl. *International Organization for Standardization*, ISO) na međunarodnoj je razini zadužena za izdavanje normi iz različitih područja ljudske djelatnosti. U Republici Hrvatskoj na temelju Zakona o normizaciji (2004) tu zadaću obavlja Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo, u sklopu kojega djeluje Hrvatski zavod za norme. Na hrvatski su jezik prevedene terminološke norme 704 (*Načela i postupci stvaranja naziva*), ISO 1087 (*Nazivlje – Rječnik*) i ISO 860 (*Terminološki rad – Usklađivanje pojmova i nazivlja*), a one su bile temelj za terminološku bazu Struna.

Nazivlje neke struke nastaje normiranjem naziva u pojmovnom sustavu (Mihaljević 2001: 203). Kada se zadovolje dva najvažnija uvjeta – usklađenost sa strukom i usklađenost sa standardnim jezikom – sljedeći je korak utvrditi semantičke odnose među različitim ponuđenim nazivima od kojih treba odabrati najbolji. Stoga nije dovoljno da terminološki rječnici samo nabrajaju različite istoznačne nazive, ne određujući pritom njihov normativni status. U terminološkom je radu naglašena težnja da se pri odabiru naziva izbjegavaju homonimija, sinonimija i polisemija. Homonimija (istoimenost) označuje odnos u kojemu isti označioc (jezični izrazi, pisani ili zvučnovni) prikazuju različite označenike. Pritom govorimo o homofoniji (istozvučnosti) kada se riječi isto izgovaraju, o homografiji (istopisnosti) kada se riječi jednako pišu ili, pak, o potpunoj homonimiji kada su i pisani i zvučni oblik jednaki. Primjeri homonimije iz financijsko-bankarske terminologije jesu nazivi *dionica* i *financijska poluga*. Spomenimo i homograme (istoslovnice), riječi ili oblike jednakoga grafemskog sastava, neovisno o tome kakvi su im naglasci, i homografe (istopisnice), koji podrazumijevaju podudaranje i po grafemskom i po prozodemskom slijedu (Tafrá 2011: 173).

³⁵ U širem smislu riječi nazivi obuhvaćaju i žargonske nazive, narodno nazivlje itd.

³⁶ U nekoj se mjeri i u nazivima može govoriti o funkcionalnim stilovima, recimo *računalo* i *pisac* pripadaju znanstvenom funkcionalnom stilu, *kompjuter* i *printer* pripadaju razgovornom funkcionalnom stilu, a izrazi *sejvati*, *printati* i *daunloudati* pripadaju žargonu i nisu dio standardnoga hrvatskog jezika (Mihaljević 2001: 193).

Sinonimijom se smatra odnos u kojemu se jednom označeniku pridružuju različiti označitelji, što znači da su to riječi istoga značenja (istoznačnice), a različitog izraza. Odnosno, sinonimija je semantički odnos među leksemima različitog izraza, a djelomično ili potpuno jednakog sadržaja. Pritom možemo govoriti o pravim (potpunim) i djelomičnim sinonimima: pravi se sinonimi podudaraju u svim značenjima (*manjak* i *deficit*), a djelomični u jednom značenju ili više značenja, ali ne u svim značenjima (*kredit* i *zajam*) (Hudeček, Mihaljević 2010: 35). Bernardina Petrović razlikuje pojam sinonimije od pojma sinonimičnosti: sinonimijom imenuje pojavu u sustavu koja se nalazi na paradigmatškoj razini, a sinonimičnošću pojavu u kontekstu koja se nalazi na sintagmatškoj razini (Petrović 2005). Financijsko-bankarska terminologija bogata je sinonimima, i to stoga što se uz uvriježene strane riječi pokušavaju nametnuti hrvatske inačice, pa se tako podjednakom pojavnošću nadmeću *deficit* i *manjak*, *suficit* i *višak*, *investicija* i *ulaganje*, *kvartal* i *tromjesečje* i sl. Pritom se odluka o izboru domaće ili strane riječi često može povezati sa stilskom raslojenošću, pa se jedan naziv rabi u svakodnevnom govoru, a za drugim se poseže u pisanom tekstu (Maradin 2019 : 132, Tafra 1996: 79).³⁷ Također, kada su u pitanju pisani tekstovi, tada ista ta odluka također često ima veze s funkcionalnim stilom kojemu tekst pripada, pa ćemo u znanstvenom tekstu posegnuti za potvrđenim domaćim riječima umjesto onih stranih, češćih u novinarsko-publicističkome stilu.

Polisemijom smatramo odnos u kojemu je jednom označiocu pridruženo više označenika. Razliku između homonimije i polisemije u tradicionalnoj lingvistici opisuje se tako što se polisemima smatraju nazivi koji imaju više povezanih značenja, odnosno koji označuju više od jednoga koncepta koji su na neki način međusobno povezani, dok su homonimi iste oznake koje se odnose na različite nepovezane pojmove. U praksi je tu razliku često vrlo teško uočiti pa se polisemija u terminologiji shvaća kao homonimija (Maradin 2019: 129).

Općenito, osnovna je težnja terminološkog rada da jedan naziv ima jedno značenje i obrnuto, a postojanje više od jednoga naziva za isti sadržaj opterećuje nazivlje i čini ga nepotrebno opširnim, često dovodeći u sumnju stoji li ipak iza drugog jezičnog izraza i drugo značenje (Mihaljević 2001: 194). Postojanje sinonimnih nizova zapravo je glavni problem terminologije: njezin je zadatak odrediti dominantu, tj. preporučeni naziv, koji u odnosu na ostale ima prednost. U tome smislu terminološki bi rječnici i priručnici trebali biti ponajprije

³⁷ To primjećuje i Tafra (1996: 79): „Često stručnjaci u svojim sociolektima rabe posuđenicu, ali se u popularnim predavanjima ili u priručnicima služe domaćom riječju.“

normativni, a ne samo deskriptivni. Nažalost, većina strukovnih rječnika³⁸ ne uspostavlja takav odnos prema građi koju obrađuje; njihovi se autori obično već u predgovoru ograđuju od davanja normativnog statusa bilo kojoj od navedenih istoznačnica, pravdajući takav odnos potrebom da se norma usuglasi na višoj razini, što znači da iza nje stoji kakvo mjerodavno tijelo (radna skupina, institut, ministarstvo i sl.). Često se trude uz strane ponuditi i domaće nazive, ali samo onda ako ih takve verificira struka.

Danas u Republici Hrvatskoj velik broj struka još uvijek nema izgrađenu terminologiju, barem ne u onom smislu kako je zamišlja jezikoslovna struka. U doba brzog razvoja znanosti i tehnologije nove se riječi, većinom iz engleskog jezika, preuzimaju u jezik velikom brzinom, praktički odmah, neplanski, bez obzira na to je li riječ o preuzimanju u izvornom obliku ili se pak razvije njihov morfološki, tvorbeno i sintaktički upitan „domaći“ oblik. To znači da novi naziv možda ne odgovara postojećim jezičnim modelima, pri čemu postoji mogućnost da se neće dobro uklopiti u cjelinu terminološkoga sustava ili će nepotrebno povećati jaz između stručnoga i općeg jezika (Mihaljević 1997: 64). U trenutku kada se ponudi domaća riječ, strana je već uvelike zaživjela u praksi, što znatno otežava njezino prihvaćanje, pa u najboljem slučaju obje egzistiraju istodobno, oviseći o afinitetu autora ili njegovoj odluci koju će kada upotrijebiti.

Nazivi u hrvatskom jeziku nastaju na sljedeće načine (Hudeček i Mihaljević 2010: 49):

1. hrvatskom tvorbom: *leasing – najam, deficit – manjak, suficit – višak, investicije – ulaganja, imovina/aktiva*
2. prihvaćanjem internacionalizama latinskoga i grčkoga podrijetla ili naziva tvorenih latinskim ili grčkim elementima: *inflacija, licencija*
3. prihvaćanjem stranih naziva: *stres-test*
4. pretvaranjem riječi općeg jezika u nazive (terminologizacijom): *tijelo i vrat gitare, instrument monetarne politike, relaksacija mjera monetarne politike, monetarno sidro, zamah/moment inflacije*
5. preuzimanjem naziva iz druge struke (reterminologizacijom): *valencija, most, virus*
6. povezivanjem riječi u sveze: *platna bilanca, tržišni faktor, Herfindahl-Hirschmanov indeks, Hodrick-Prescottov filter.*

³⁸ Primjeri su takvih rječnika *Rječnik bankarstva i financija* iz 1993. (ur. V. Leko), Perićev *Naftni rječnik* iz 1989, Štambukov *Elektronički rječnik* iz 2000. i mnogi drugi.

3.3. Terminološka i jezična načela

Osnovna terminološka načela u cijelosti preuzimamo iz Hrvatskoga terminološkog priručnika (Hudeček i Mihaljević 2010: 70). Autorice navode sljedeća načela:

1. Domaće riječi imaju prednost pred stranima (*indikator/pokazatelj, kvartal/tromjesečje, nadzor/supervizija, filijala/podružnica*).
2. Nazivi latinskoga i grčkoga podrijetla imaju prednost pred nazivima preuzetima iz engleskoga, francuskoga, njemačkoga itd. (*licenca/licencija, aktuelan/aktualan, revizija/verifikacija, akumulacija kapitala*).
3. Prošireniji i korisnicima prihvatljiviji naziv ima prednost pred manje proširenim (*depozit/polog, kredit/zajam, fiksna/nepromjenjiva kamatna stopa*).
4. Naziv mora biti usklađen s fonološkim, morfološkim, tvorbenim i sintaktičkim sustavom hrvatskoga standardnog jezika.
5. Kraći nazivi imaju prednost pred duljima (*bankovni račun / račun u banci, prekoračenje / dopušteni minus, transakcijski račun / račun za transakcije*).
6. Naziv od kojega se lakše tvore tvorenice ima prednost pred onime od kojega se ne mogu tvoriti tvorenice.
7. Treba izbjegavati da naziv unutar istoga terminološkog sustava ima više značenja.
8. Nazive se ne smije bez valjana razloga mijenjati – ako jedan naziv već ima određeno značenje, ne treba istomu nazivu davati nova značenja te ako je jednomu značenju pridružen jedan naziv, ne treba mu pridružiti drugi.
9. Naziv ima prednost pred drugim istoznačnim nazivima ako odgovara pojmu kojemu je pridružen i odražava svoje mjesto u pojmovnom sustavu.

Navedena terminološka načela u nastavku rada pokušali smo primijeniti na obuhvaćenu građu, pa smo pri odabiru predloženih naziva novčanih jedinica naišli na nekoliko problema. Ponajprije, među svim navedenim načelima, na građu ovoga rada možemo primijeniti konkretno sljedeća načela: načelo koje upućuje na upotrebu proširenijega naziva u odnosu na onaj manje proširen (2) i načelo o usklađenosti naziva s fonološkim, morfološkim, tvorbenim i sintaktičkim sustavom hrvatskoga standardnog jezika (3). Kod nekih smo novčanih jedinica morali odlučiti hoćemo li se prikloniti 2. načelu i prihvatiti rašireniji naziv umjesto onoga manje raširenoga, ali fonološki, morfološki, tvorbeno i sintaktički uvjerljivijega (*juan*

renminbi i *kineski huan*³⁹). Na određeni način, terminološka se načela sukobljuju s pravilima preuzimanja stranih riječi, ili, da ublažimo izričaj, pokazuju se nedostatnima za cilj ove analize – naše predložene nazive.

³⁹ U ovome slučaju negiramo na neki način i 1. načelo, jer se služimo stranom riječju za nešto što je prevodivo.

4. NAZIVI NOVČANIH JEDINICA U HRVATSKOMU JEZIKU

U ovome ćemo se dijelu rada približiti temi s leksikološkoga stajališta: u građi koju donosimo i proučavamo prepoznajemo egzotizme, objašnjavamo što oni jesu, kako se standardni jezik prema njima odnosi. Na kraju ovoga teorijskog dijela, a prije same analize građe, upoznajemo se s Popisom novčanih jedinica i njihovih oznaka, polazišnom točkom analize i tekstom čije nam je jezično unaprjeđenje praktični cilj.

4.1. Leksikološki pristup

Nazivi novčanih jedinica u hrvatskom jeziku velikim dijelom pripadaju dijelu leksika koji nazivamo egzotizmima.

Sam naziv u izravnoj je etimološkoj vezi s riječima egzotika, egzota, egzotičnost, egzotičan, tj. u korijenu mu je grčki pridjev *ezotikós* sa značenjem onaj što se nalazi izvan (vlastite zemlje ili kulturnoga kruga) (Samardžija 1989: 78).

Riječ je o vrsti posuđenica koje označavaju specifičnosti pojedinoga naroda, a najčešće se njima imenuju neka jela (*špageti*), pića (*tekila*), narodna nošnja ili njezin dio (*kimono*), glazbala (*bendžo*), narodne pjesme i plesovi (*kazačok*), narodni običaji, igre i svečanosti (*korida*), građevine i obitavališta (*hacijenda*), plovila (*katamaran*), novčane jedinice (*rupija*), posebnosti biljnoga i životinjskog svijeta (*emu*), klimatsko-zemljopisne posebnosti (*pasati*), ustanove (*kibuc*), zanimanja, zvanja, zbivanja (*kamikaza*) (Hrvatski jezični savjetnik s. v.). Jasna Melvinger smatra ih izravnim posuđenicama i definira kao „posuđenice u čijem se značenju odslikavaju specifične crte društvenog života i običaja pojedinih naroda“, a naziva ih leksičkim egzotizmima kako bi izbjegla polisemiju riječi (Melvinger 1989: 54), a Samardžija (1989: 78), slijedeći francuskog lingvистa Andréa Martineta, samo egzotizmima, pri čemu ih nadalje dijeli prema semantičkim kategorijama.

S obzirom na to da su te riječi zapravo neprevodive, njihovo preuzimanje u hrvatski jezik rezultat je njihove prilagodbe hrvatskom jeziku, što znači da se u hrvatskom jeziku udomaćuju njihove fonološki, pravopisno, morfološki i semantički prilagođene inačice. To što u jezik primalac egzotizmi dolaze izravno iz jezika davaoca ili posredno, preko trećeg jezika, zapravo i nije osobito važno jer se njihova prilagodba odvija na pravopisnoj i minimalnoj

morfološkoj prilagodbi, odnosno te riječi čuvaju svoj prvotni formativ (Samardžija 1989: 80). Posuđenice za koje se u hrvatskom jeziku još nije potvrdila prilagođena inačica, a potječu iz jezika koji se služe latinicom, mogu zadržati etimološki način pisanja (*pizza*, *country* i sl.).

Premda su vrlo važni za povijest nacionalne, ali i svjetske kulture i civilizacije, egzotizmi su općenito u znanstvenoj literaturi izuzetno slabo obrađeni. O tome posebnom dijelu leksika pisalo se vrlo rijetko (npr. Samardžija 1989; Nosić 2012), premda je potreba da se na njih obrati pozornost sve veća zbog njihove sve veće rasprostranjenosti i relativno nagloga povećanja broja te vrste leksema (Muhvić-Dimanovski 2005: 46). Mnogo bolje leksički su egzotizmi obrađeni u teoriji prevođenja, pa treba spomenuti studiju *Neprevodivo u prijevodu* (*Непреводимо в превода*) bugarskih prevoditelja Sergeja Vlahova i Sidora Florina iz 2006. godine, u kojoj nude naziv realije za posebnu skupinu posuđenica koje su stekle status neprevodivosti. U radovima njemačkih, angloameričkih i istočnoslavenskih lingvista nude se i nazivi (lingvo)kulturemi, kulturne riječi, strane riječi (Skok 2023, prema Muhtarova et al. 2019: 253; Fernández Guerra 2012: 2).

Kada govorimo o nazivima novčanih jedinica u hrvatskom jeziku i njihovoj obradi u stručnoj i znanstvenoj literaturi, ni tu nemamo, nažalost, puno izvora. O najpoznatijim se nazivima novčanih jedinica koje su u nekom povijesnom razdoblju bile relevantne za hrvatski prostor, poput forinte, dinara, krune, katkad zapitkivalo u smislu njihova jezično najboljega oblika, no više od kratkih uputa u obliku jezičnog savjeta danas nemamo. Posljednjih je godina, od vremena priprema za ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju i europodručje pa do danas, kada je euro postao i naša službena valuta, često bilo aktualno pitanje pisanja te nove valute i osobito složenica nastalih od nje, pa se razmišljalo o *eurokovanicama*, *euronovcu*, *euroizaciji*, *eurocentu* i sl. Novijeg je datuma rad Nevena Penzara *Problemi u pisanju novih novčanih jedinica* u časopisu *Hrvatski jezik* 2023. Autor donosi nekoliko jezičnih uputa o tome kako pisati i sklanjati riječi *euro* i *cent*, skrećući pozornost na sročnost broja kojim se izražava novčani iznos i imenice kojom se imenuje novčana jedinica. Nadalje upućuje i na pravopisno ispravno postupanje kada se u izrazu rabe oznaka za euro *EUR* kao i znak *€* navodeći primjere pisanja novčanih iznosa punim riječima, pomoću oznake i pomoću znaka, pri čemu naglašava da je pogrešno brojčanu jedinicu pisati iza oznake ili znaka te upozorava na to da se kratica *EUR* ne sklanja (Penzar 2023).

4.2. Prilagodba egzotizama u hrvatskome jeziku

Kao vrsta posuđenica, egzotizmi u hrvatskom jeziku prolaze proces prilagodbe kako bi se uklopili u standardnojezični sustav. Teorija jezične adaptacije koju je zasnovao Rudolf Filipović u svojoj knjizi *Uvod u teoriju jezičnih dodira* (1986) podrazumijeva prilagodbu na četirima razinama:

1. transfonemizacija ili fonološka prilagodba
2. ortografska prilagodba
3. transmorfemizacija ili morfološka prilagodba
4. transsemantizacija ili semantička prilagodba.

Prilagodbu na fonološkoj razini (transfonemizacija) Filipović razlaže na tri stupnja: potpunu ili nultu, djelomičnu ili kompromisnu te slobodnu transfonemizaciju. Nulta transfonemizacija podrazumijeva potpunu podudarnost fonema modela i njegove replike u hrvatskom jeziku, odnosno potrebna je potpuna podudarnost vokala prema otvoru i mjestu artikulacije, a konsonanata prema mjestu i načinu artikulacije, pri čemu se ne uzima u obzir cijeli leksem nego svaki glas posebno. Djelomična ili kompromisna transfonemizacija dopušta da se fonemi replike samo djelomično podudaraju s fonemima modela, odnosno konsonanti modela i replike smiju se razlikovati samo po mjestu, a vokali samo po otvoru artikulacije. Slobodna transfonemizacija događa se kada fonemi jezika davatelja nemaju ekvivalente u jeziku primatelju. U tom slučaju, oni se uglavnom zamjenjuju prema sličnosti u ortografiji. Kada je riječ o egzotizmima iz udaljenih nepoznatih jezika, čiji su fonološki sustavi bogati jedinstvenim nama nepoznatim glasovima, to katkad rezultira brojnim inačnim izrazima. Slobodnoj su transfonemizaciji uglavnom podvrgnuti vokali.

Kod prilagodbe na ortografskoj razini važan je izgovor modela, prema kojemu se oblikuje replika. U slučaju egzotizama ortografska je prilagodba vrlo neujednačena, odnosno u praksi postoje brojni primjeri izvornog pisanja riječi, a razlozi za to mogu biti različiti. Katkad je riječ o potrebi da se izbjegne nerazumijevanje utemeljeno u polisemiji riječi, a katkad se neke riječi jednostavno dugo smatraju stranima, pa se pišu u izvornom obliku.

Treći stupanj prilagodbe jest transmorfemizacija odnosno morfološka prilagodba, koju Filipović također vidi kao tri podtipa adaptacije: nultu, kompromisnu i potpunu transmorfemizaciju. Nulta transmorfemizacija događa se kada je morfološki oblik modela

jednak morfološkom modelu replike. U kompromisnoj transfonemizaciji strana se riječ preuzima zajedno sa sufiksom odnosno vezanim morfemom u jeziku davatelju, koji nije u skladu s morfološkim sustavom hrvatskog jezika, odnosno takav sufiks ne postoji u hrvatskom jeziku. U trećem slučaju, potpunoj transmorfemizaciji, strani vezani morfem mijenja se domaćim morfemom, pa se na taj način replika u potpunosti uklapa u sustav jezika primatelja.

Transsemantizacija odnosno prilagodba na semantičkoj razini dijeli se na primarnu i sekundarnu: primarna podrazumijeva nultu prilagodbu te suženje broja ili polja značenja, a sekundarna proširenje broja ili polja značenja. Egzotizmi su sami po sebi jedinstveni, osim izraza redovito sadržavaju i svoj sadržaj, pa u njihovu slučaju rijetko možemo govoriti o transsemantizaciji.

4.3. Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka

U ovom radu polazište analize bit će upravo Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka, dokument koji Hrvatska narodna banka vodi i ažurira na svojim stranicama i koji je namijenjen bankarskim institucijama odnosno svim institucijama koje se bave platnim prometom.⁴⁰ Popis je strukturiran kao tablica koja u osam stupaca donosi sljedeće informacije: u 1. stupcu nalazi se redni broj, u 2. stupcu stoji ime entiteta⁴¹ odnosno države ili zemlje, u 3. stupcu nalazi se naziv novčane jedinice (valute) na hrvatskom jeziku, a u 4.

⁴⁰ Do 1. veljače 2023. Popis je bio jedan od dvaju priloga Odluke o transakcijskim računima (NN, br. 148/2022); drugi je prilog bio Abecedni popis država i zemalja i njihovih oznaka. Od 1. veljače Popis se objavljuje samostalno na stranicama središnje banke (<https://www.hnb.hr/-/novi-nacin-objave-abecednog-popisa-drzava-i-zemalja-i-njihovih-oznaka-te-popisa-novcanih-jedinica-i-njihovih-oznaka>) (pristupljeno 4. veljače 2023). Kako više nije dio navedene Odluke, za izmjene u prilozi, pa tako i u Popisu novčanih jedinica i njihovih oznaka više nije potrebno provoditi propisanu proceduru za izmjenu podzakonskog propisa. Pojednostavljeno rečeno, Popis je na neki način izgubio na svojoj formalnosti, pa je svrha njegova postojanja potrebe HNB-a i njemu odgovornih kreditnih institucija.

⁴¹ Termin *entitet* preuzet je iz engleskog jezika, a pod njime se podrazumijevaju države i zemlje, pri čemu se imenica *zemlje* odnosi na nenaseljena područja koja imaju državno-pravni status i katkad službenu novčanu jedinicu.

stupcu engleski ili izvorni naziv novčane jedinice. Stupci 5, 6. i 7. donose troslovnu i brojčanu oznaku svake novčane jedinice i manju jedinicu. U posljednjem stupcu dano je mjesta napomenama, a one se uglavnom odnose na razdoblje važenja neke novčane jedinice, informacije o izdavatelju novca, katkad o tečaju pojedine novčane jedinice i sličnome.

U napomeni uz Popis navodi se da je nastao na temelju međunarodne norme HRN ISO 4217:2005 (engl. *Codes for the representation of currencies*)⁴² te da se mijenja i dopunjuje na osnovi izmjena i dopuna koje objavljuje Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO). Prijevod na hrvatski jezik nije službena inačica norme⁴³, ali se dijelovi norme (oznake norma) upotrebljavaju s dopuštanjem Hrvatskog zavoda za norme.

U praksi Središnje banke Popis se mijenja na inicijativu Međunarodne organizacije za normizaciju: na osnovi obavijesti koja stiže u Banku unose se potrebne izmjene u Popis. Ovisno o prirodi izmjene zaposlenici iz nadležne organizacijske jedinice Sektora platnog prometa sami unose izmjenu u Popis, ako se ona odnosi na promjenu troslovne ili brojčane oznake, koja se samo prepisuje iz engleskog izvornika. Ako je riječ o promjeni naziva novčane jedinice, dakle ako se neka stara novčana jedinica zamjenjuje novom, u rad se uključuje i prevoditeljsko-lektorski odjel te se zajedno dolazi do naziva koji se uvrštava kao službeni naziv novčane jedinice u Popis. Kada se za takve nazive pronalazi potvrda u jezičnim i drugim priručnicima, odnosno kada u jezičnom inventaru postoji riječ, situacija je jasna. Problem nastaje kada dođe do promjene neke manje poznate novčane jedinice, nezabilježene općenito u domaćoj literaturi. Tada je na pojedincima velika odgovornost – ponuditi novi naziv, odnosno hrvatski naziv koji će biti u skladu sa standardnojezičnom normom. Obično je

⁴² <https://www.iso.org/iso-4217-currency-codes.html> (pristupljeno 22. svibnja 2023)

⁴³ Međunarodna norma ISO 4217:2001 prihvaćena je u HNZ Glasilu 1/2005 (31. kolovoza 2005) kao hrvatska norma HRN ISO 4217:2005, *Kodovi za prikaz valuta i novca* (ISO 4217:2001+Cor 1:2004). Hrvatska norma HRN ISO 4217:2005 povučena je u HZN e-glasilu 2/2017 (28. veljače 2017) bez zamjene, a novija izdanja međunarodnih norma nisu prihvaćena na nacionalnoj razini kao hrvatske norme. Trenutno je na snazi izdanje međunarodne norme ISO 4217:2015, *Codes for the representation of currencies* (8. izdanje) i ono više ne sadržava tablice s popisom novčanih jedinica i njihovih oznaka, već se popisi važećih i povijesnih podataka u XLS i XML formatu mogu preuzeti na mrežnoj stranici: <https://www.six-group.com/en/products-services/financial-information/data-standards.html> (pristupljeno 1. lipnja 2023).

riječ o novčanim jedinicama Hrvatskoj dalekih i nepoznatih zemalja, odnosno onima koje nisu dijelom tečajne liste Europske središnje banke⁴⁴, što znači da nisu prisutne u domaćem platnom prometu. Ipak, i nazivi tih novčanih jedinica trebaju dobiti hrvatsku inačicu, s obzirom na postojeću strukturu Popisa.

Upravo te novčane jedinice, za koje u dostupnoj literaturi ne pronalazimo potvrđen i prihvaćen oblik na hrvatskom jeziku ili pak pronalazimo i po nekoliko različitih označitelja odnosno inačnih izraza jesu bile povod analizi. Kako bismo došli do oblika koji bismo mogli ponuditi kao prijedlog naziva neke novčane jedinice, analizirali smo korpus. Po toj analizi nadamo se da ćemo moći ponuditi rješenje za one nazive oko kojih očito postoje dvojbe, a

⁴⁴ Do ulaska Republike Hrvatske u europodručje 1. siječnja 2023. Hrvatska narodna banka na dnevnoj je bazi objavljivala tečajnicu, koja je obuhvaćala sljedeće novčane jedinice: australski dolar, kanadski dolar, češku krunu, dansku krunu, mađarsku forintu, jen, norvešku krunu, švedsku krunu, švicarski franak, funtu sterlinga, američki dolar, konvertibilnu marku, euro i zloti (<https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/sredisnja-banka-hnb/devizni-tecajevi/arhiva-hrk-tecajeva/arhiva-tecajnih-lista>, pristupljeno 22. svibnja 2023). Od 1. siječnja 2023. HNB dnevno objavljuje Referentne tečajeve ESB-a (<https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/sredisnja-banka-hnb/devizni-tecajevi/referentni-tecajevi-esb-a> (pristupljeno na dan 22. svibnja 2023), koji obuhvaćaju sljedeće novčane jedinice: australski dolar, brazilski real, bugarski lev, dansku krunu, filipinski pezo, hongkonški dolar, indijsku rupiju, rupiju, islandsku krunu, novi izraelski šekel, jen, rand, kanadski dolar, juan renminbi, von, malezijski ringit, forintu, meksički pezo, norvešku krunu, novozelandski dolar, zloti, rumunjski leu, američki dolar, singapurski dolar, baht, tursku liru, funtu sterlinga, češku krunu, švedsku krunu i švicarski franak. Također, objavljuje se i Tečajna lista za klijente HNB-a (<https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/sredisnja-banka-hnb/devizni-tecajevi/tecajna-lista-za-klijente-hnb>, pristupljeno na dan 22. svibnja 2023), koja obuhvaća iste novčane jedinice kao i uobičajena tečajnica do 31. prosinca 2022. Osim toga, HNB objavljuje i izračunate tečajeve valuta koje ne kotiraju na deviznom tržištu u Republici Hrvatskoj (<https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/sredisnja-banka-hnb/devizni-tecajevi/tecajevi-ostalih-valuta-za-euro>, pristupljeno 22. svibnja 2023).

time bismo na neki način htjeli potaknuti i jezičnu zajednicu da se posveti terminološkim temama bankarsko-financijskog područja.

Doprinos ove analize u terminološkom smislu odnosi se na definiranje naziva novčanih jedinica za koje smo pronašli dovoljno jezičnih argumenata ili potvrda u korpusu da ih možemo predložiti kao standard. Sloj naziva koji bi zaostao nakon toga poticaj je budućim istraživanjima, koja bi, već je sada jasno, trebala uključiti stručnjake različitih profila s ciljem pronalaženja najboljih terminoloških rješenja.

5. ISTRAŽIVANJE

U ovom poglavlju definiramo predmet istraživanja i objašnjavamo metodologiju rada. Rezultate pretrage građe donosimo u tabličnim prikazima, nakon čega slijedi pojedinačna analiza prethodno definiranoga dijela korpusa.

5.1. Definiranje korpusa

Nazivi novčanih jedinica promatrani su i analizirani na korpusu sastavljenom od dvaju potkorpusa. Prvi potkorpus čine općejezični rječnici i različiti opći priručnici i mrežne baze koji donose veći dio naziva. Izvori koji su odabrani ispunili su glavni kriterij: sadržavaju barem veći broj naziva novčanih jedinica, premda rijetki među njima donose sve nazive novčanih jedinica sadržane u Popisu novčanih jedinica i njihovih oznaka, u čemu je Popis doista jedinstven i prema tome važan. Među rječnicima odabrani su sljedeći: *Rječnik hrvatskoga jezika* Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža i Školske knjige iz 2000, *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* Školske knjige iz 2015, Anićeve *Veliki rječnik hrvatskoga jezika* u izdanju Novog libera iz 2006, *Hrvatski enciklopedijski rječnik* Novog libera i Znanja iz 2002, Anićeve i Goldsteinove *Rječnik stranih riječi* u izdanju Novog libera iz 2007. te Klaićeve *Novi rječnik stranih riječi* u izdanju Školske knjige iz 2012.

Opći priručnici i mrežne baze pretraženi za ovo istraživanje jesu: mrežno izdanje *Hrvatske enciklopedije*⁴⁵ LZMK-a iz 2012, mrežna enciklopedija *Proleksis*⁴⁶, koja, premda se zasniva na tiskanom izdanju *Opće i nacionalne enciklopedije u 20 knjiga*, LZMK-a i tvrtke Proleksis, u odnosu na druga izdanja LZMK-a ima razlike, potom Atlas svijeta LZMK-a, Hrvatski terminološki portal⁴⁷, Rječnik bankarstva (ur. V. Leko), koji je izdala Masmedia 1998, te Međuinstitucijski stilski priručnik⁴⁸. Analiza naziva novčanih jedinica u prvom potkorpusu provedena je ručnim pretraživanjem, a rezultati su doneseni u Tablici 2. i Tablici 3.

⁴⁵ www.enciklopedija.hr (pristupljeno 5. srpnja 2023)

⁴⁶ <https://proleksis.lzmk.hr> (pristupljeno 5. srpnja 2023)

⁴⁷ www.nazivlje.hr (pristupljeno 5. srpnja 2023)

⁴⁸ <https://iate.europa.eu/home> (pristupljeno 5. srpnja 2023)

Drugi potkorpus izrađen je pomoću alata *Sketch Engine* (Kilgarriff i dr. 2014), a sastoji se od redovitih publikacija Hrvatske narodne banke i Europske središnje banke u posljednjih pet godina. Kako se u ovim publikacijama nalazi ograničen broj uvijek istih naziva novčanih jedinica, i to uglavnom onih najpoznatijih i najraširenijih, istraživanje se moralo proširiti tekstovima širega upotrebnoga konteksta, pa su u obzir uzeti i rezultati pretraživanja Hrvatskoga mrežnoga korpusa – *hrWaC* (Ljubešić i Klubička 2014), u kojemu su obuhvaćeni uglavnom publicistički tekstovi, tekstovi s različitih internetskih stranica, blogova, foruma i slično, i Hrvatski nacionalni korpus, najveći i najvažniji korpus hrvatskoga jezika, koji se puni odabranim tekstovima na hrvatskome jeziku iz svih područja, struka, žanrova i stilova: od književnih i znanstvenih djela do udžbenika, od novinskih tiskovina do mrežnih novina i pričaonica⁴⁹. U svakodnevnom lektorskom radu nazivi novčanih jedinica često se pojavljuju u različitim dopisima, rješenjima te zakonskim i podzakonskim aktima, no većina je tih dokumenata do same objave ili stupanja na snagu tajna, pa oni nisu mogli ući u korpus za ovu analizu.

5.2. Opisna analiza naziva novčanih jedinica

Polazište za opisnu analizu naziva novčanih jedinica jest Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka, kao jedinstven dokument koji na jednom mjestu obuhvaća sve aktualne novčane jedinice svih entiteta (država i zemalja) u svijetu. Tih je entiteta u Popisu više od 250, a kako brojne zemlje dijele zajedničku novčanu jedinicu, njih je znatno manje – 77.⁵⁰ U Tablici 1. Nazivi novčanih jedinica prema morfološkoj strukturi u dijelu A.1. može se vidjeti koliko je zajedničkih novčanih jedinica i koji su to entiteti koji ih dijele.

⁴⁹ [Hrvatski nacionalni korpus – Hrvatska internetska enciklopedija](#) (pristupljeno 12. listopada 2023);

https://corpora.clarin.hr/crystal/#dashboard?corpname=HNK_v25 (pristupljeno 18. prosinca 2023)

⁵⁰ Ova brojka uzima u obzir zajednički osnovni naziv novčane jedinice, primjerice *dolar*, koji imamo *alžirski, bahreinski, irački, jordanski, kuvajtski* i dr. Kada bismo svaki od tih naziva ubrajali, brojka bi bila veća. Za ovu analizu ponajprije su važni imenički dijelovi višerječnih naziva novčanih jedinica, jer se uglavnom za taj dio naziva pronalazi više različitih označitelja odnosno inačnih izraza.

Pri analizi nazivi novčanih jedinica promatrani su s obzirom na svoju morfološku strukturu. Tako smo nazive podijeli u dvije skupine:

1. jednorječni nazivi
2. višerječni nazivi.

Pritom je broj naziva obiju skupina gotovo podjednak: 39 naziva sastoji se od jedne riječi, a 38 naziva sastavljeno je od uglavnom od dviju riječi, premda postoji i nekoliko naziva od triju riječi (*nova turska lira*, *CFA franak BEAC*, *CFA franak BCEAO*)⁵¹.

Višerječne nazive podijelili smo s obzirom na strukturu sintagme u dvije podskupine:

A. Višerječni nazivi nastali od ktetika (nastalog od toponima ili etnika) i imenice koja je osnovni oblik naziva novčane jedinice (npr. *švicarski franak*, *danska krana*, *salvadorski kolon*).

B. Ostali višerječni nazivi (npr. *juan renminbi*, *lao kip*, *kordoba oro*).

⁵¹ Novčane jedinice CFA franak BEAC i CFA franak BCEAO. Kratice BEAC i BCEAO odnose se na nazive središnjih banaka koje ih izdaju na francuskom jeziku: *Banque Centrale des Etats de l'Afrique de l'Ouest (BEAC)* i *Banque des Etats de l'Afrique centrale*.

TABLICA 1. Nazivi novčanih jedinica prema morfološkoj strukturi⁵²

A. Jednorječni nazivi	
Novčana jedinica	Entitet
afgan	Afganistan
baht	Tajland
balboa	Panama
bolivijano	Bolivija
dalasi	Gambija
dobra	Sveti Toma i Prinsipe
dong	Vijetnam
euro	EU
forinta	Mađarska
gourd	Haiti
gvarani	Paragvaj
hrivnja	Ukrajina
jen	Japan
kina	Papua Nova Gvineja
kjat	Mijanmar
kvanza	Angola
kvecal	Gvatemala
lari	Gruzija
lek	Albanija
lempira	Honduras
leone	Sijera Leone
lilangeni	Esvatini
loti	Lesoto
naira	Nigerija
nakfa	Eritreja
ngultrum	Butan
ouguja	Mauritanija
pa'anga	Tonga
pataka	Makao
pula	Bocvana
rand	Južnoafrička Republika
sol	Peru
taka	Bangladeš
tala	Samoa
tenge	Kazahstan
tugrik	Mongolija
vatu	Vanuatu
zloti	Poljska

⁵² U Tablici 1. navedeni su nazivi novčanih jedinica kakve pronalazimo u Popisu novčanih jedinica i njihovih oznaka (dakle, ne svi različiti označitelji odnosno inačni oblici).

B.1. Višerječni nazivi koje dijeli više entiteta

Pridjevski dio naziva (broj entiteta koji ga dijeli)	Osnovni naziv
alžirski, bahreinski, irački, jordanski, kuvajtski, libijski, srpski, sudanski, tuniski (9)	dinar
marokanski, UAE dirham (2)	dirham
američki, istočnokaripski, australski, bahamski, bahreinski, barbadoski, belizeanski, bermudski, brunejski, fidžijski, gvajanski, hongkonški, jamajčanski, kajmanski, kanadski, novozelandski, namibijski, singapurski, solomonskootočni, surinamski, novotajvanski, trinidadtobaški, zimbabveanski (23)	dolar
burundski, CFA franak, CFA franak BCEAO, CFA franak BEA C, džibutski, CFP franak, gvinejski, komorski, kongoanski, švicarski, ruandski (11)	franak
egipatska, falklandska, gibraltarska, f. sterlinga ⁵³ , južnosudanska, libanonska, sirijska, sudanska, svetoheleńska (9)	funta
kostarikanski, salvadorski (2)	kolon
češka, danska, estonska, islandska, norveška, švedska (6)	kruna
malavi, zambijska (2)	kvača
azerbajdžanski, turkmenistanski novi (2)	manat
argentinski, čileanski, dominikanski, filipinski, kolumbijski, kubanski, urugvajski (7)	pezo
iranski, jemenski, katarski, omanski, saudijski, rijal ⁵⁴ (6)	rijal
bjeloruski, ruski (2)	rubalj
indijska, mauricijska, nepalska, pakistanska, sejšelska, šrilanska (6)	rupija
uzbekistanski, som ⁵⁵ (2)	som
kenijski, somalijski, tanzanijski, ugandski (4)	šiling
sjevernokorejski, južnokorejski (2)	von

⁵³ *Funta sterlinga* uvrštena je i među novčane jedinice ostalih tvorbenih obrazaca (B).

⁵⁴ Novčana jedinica Kambodže ima jednorječni naziv *rijal*.

⁵⁵ Novčana jedinica Kirgistana ima jednorječni naziv *som*.

B.2. Višerječni nazivi pojedinačnih entiteta (ktetik + imenica)

Naziv novčane jedinice	Entitet
(nova) turska lira	Turska
armenski dram	Armenija
arupski florin	Aruba
bolivarijanski soberano	Venezuela
brazilski real	Brazil
bugarski lev	Bugarska
etiopski bir	Etiopija
ganski cedi	Gana
malezijski ringit	Malezija
malgaški arijari	Madagaskar
moldavski lej	Moldavija
mozambijski metikal	Mozambik
nizozemskoantilski gulden	Curaçao
novi izraelski šekel	Izrael
rumunjski leu	Rumunjska
sjevernomakedonski denar	Sjeverna Makedonija
uzbekistanski sum	Uzbekistan
zelenortski eskudo	Zelenortska Republika

B.3. Ostali višerječni nazivi

funta sterlinga	Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske
juan renminbi	Kina
konvertibilna marka	Bosna i Hercegovina
kordoba oro	Nikaragva
lao kip	Laos

Višerječni nazivi novčanih jedinica po svojoj su strukturi sintagme nastale od ktetika od imena entiteta i imeničkog dijela osnovnog naziva. Takvih je naziva u Popisu najviše (dio B u Tablici 1). Pridjevski dio naziva koji čini ktetik ima razlikovnu ulogu kod imenovanja naziva koji su zajednički mnogim zemljama – tako čak 23 entiteta danas svojom novčanom jedinicom nazivaju *dolar*. Razlozi toj brojnosti leže u geografsko-povijesnim i političkim okolnostima u kojima su se zemlje našle ili se nalaze. Teritorijalna osvajanja, dominacija velikih svjetskih sila, kolonizacija, trgovinske veze i općenito migracijski tokovi stanovništva – sve su to okolnosti koje su utjecale na formiranje nacionalnih valuta odnosno upravo u tim okolnostima leže razlozi (pre)uzimanja naziva novčanih jedinica.

Tvorbeni obrazac višerječnih naziva koji se odnose samo na jedan entitet, a nastali su slaganjem ktetika nastalog od imena entiteta i imeničkog dijela osnovnog naziva pronalazimo u slučaju malo manje od dvadeset novčanih jedinica (dio B.2 u Tablici 1). Razlozi takve tvorbe naziva nemaju razlikovnu ulogu kao u prvoj skupini naziva i osnovni nazivi novčanih jedinica mogli bi bez problema funkcionirati i bez pridjevskog dijela. O razlozima zašto su te zemlje u nazivu svoje novčane jedinice odlučile naglasiti takoreći nacionalnu komponentu možemo samo nagađati, no možemo pomisliti na to da su ti nazivi nastali u želji za prepoznatljivošću, odnosno pripadnošću, osobito u slučaju tzv. malih zemalja.

U skupinu višerječnih naziva ostalih tvorbenih obrazaca svrstali smo samo pet novčanih jedinica. To su *konvertibilna marka*, *funta sterlinga*, *juan renminbi*, *lao kip* i *kordoba oro*. *Konvertibilna marka* Bosne i Hercegovine nastala je 1998. godine po uzoru na naziv njemačke novčne jedinice *marke*, koja je na području Bosne i Hercegovine dugo vrijedila kao neslužbeno sredstvo plaćanja. U želji da se naglasi povjerenje građana u središnju banku Bosne i Hercegovine i njezinu vladu, nazivu valute dodana je riječ *konvertibilna*, odnosno zamjenjiva, što je naposljetku dalo puni naziv današnje valute.⁵⁶ Naziv *funta sterlinga* sastoji se od dviju riječi: *funta* (engl. *pound*) engleska je mjera za težinu, a riječ *sterlinga* ima podrijetlo u riječi *esterlingi*, koja označuje hanzeatske trgovce koji su određivali standard za srebrnjak funtu. *Juan renminbi* kineska je novčana jedinica čiji je prijevod doslovno *juan narodna valuta*, a katkad ga se naziva i *kineskim juanom*. *Lao kip* valuta je Laosa i ponegdje ga se naziva *laoskim/laoškim kipom*. *Kordoba oro* novčana je jedinica Nikaragve, a ime je

⁵⁶ <https://www.svjetalorijeci.ba/dvadeset-godina-konvertibilne-marke/> (pristupljeno 9. prosinca 2023)

dobila po utemeljitelju te zemlje Francisu Hernándezu de Córdobi. Riječ *oro* na španjolskom znači 'zlato'.

U skupini jednorječnih naziva nalaze se riječi koje u većini slučajeva možemo smatrati egzotizmima. Njihov oblik u hrvatskom jeziku rezultat je jezične prilagodbe kakvu nalaže jezični standard kada je riječ o egzotizmima: *Egzotizmi su se najčešće pisali kao prilagođenice ili tuđice, tj. fonološki, prema izgovoru u jeziku davaocu (...) Nove ili još neprilagođene riječi koje u hrvatski dolaze iz jezika pisanog latinicom mogu zadržati etimološki način pisanja* (Hrvatski jezični savjetnik 1999: 298). Ovdje nećemo ulaziti u dublju pojedinačnu semantičku analizu tih naziva jer nije relevantna za ovu analizu, premda bi bila zanimljiva tema za neka buduća istraživanja.

5.3. Analiza naziva novčanih jedinica u jezičnim i općim priručnicima

U svakodnevnom radu na tekstovima bankarske i financijske prirode često se susrećemo s nazivima novčanih jedinica manje prisutnima u općem jeziku. Pritom je glavno pitanje uvijek kako glasi njihov osnovni oblik – nominativ jednine, kojega su roda i kako ih sklanjati. Također, katkad je potrebno od njih tvoriti druge riječi, primjerice pridjeve. S novčanim jedinicama povijesno prisutnima na našim prostorima ili u zemljama u okružju ili pak onima mnogostruko potvrđenima u književnosti ili literaturi općenito to nije problem. Problem nastaje kada se zapitamo o manje poznatim nazivima, o nazivima za koje pronalazimo više inačica osnovnog oblika ili pak za njih čujemo prvi put. Popis novčanih jedinica, koji je polazište ove analize, jest dokument na kojemu se u Središnjoj banci kontinuirano radi, odnosno mijenja se na osnovi izmjena dobivenih od Međunarodne organizacije za normizaciju. Kada neka zemlja promijeni svoju novčanu jedinicu, potrebno je i u Popisu unijeti tu promjenu, odnosno znati kako taj naziv glasi na hrvatskom jeziku. Da bi se došlo do toga, u obzir se uzimaju postojeći jezični i opći priručnici. U njima se često pronalaze različiti nazivi za istu novčanu jedinicu, a mi ćemo ih za potrebe ove analize nazvati različitim označiteljima odnosno inačnim izrazima. Potrebna su nam oba ova pojma jer pod različitim označiteljima podrazumijevamo sve različite zabilježene nazive novčanih jedinica, bez obzira na to razlikuju li se njihovi oblici u pridjevskom ili imeničkom dijelu naziva (npr. *belizeanski/beliški/belizejski dolar; ganski cedi/sedi*) – strukturalistički govoreći, riječ je o različitim izrazima jezičnoga znaka. Pojmom inačnih izraza imenujemo zabilježene nazive novčanih jedinica čije se razlike odnose samo na fonološku i morfološku razinu prilagodbe, dakle to su uglavnom vrlo slični nazivi, doslovno inačice jednoga naziva (npr. *kvecal/kecal/quetzal; rial/rijal; rupija/rufija*) – strukturalistički govoreći, riječ je o različitim inačicama istoga izraza jezičnoga znaka koje ne zadovoljavaju morfološki kriterij da bi se smatrali različitim označiteljima. Treba također reći da i nazive zabilježene u svom izvornom obliku⁵⁷ također smatramo različitim označiteljima.

⁵⁷ Pod izvornim oblikom naziva podrazumijevamo naziv preuzet iz izvornog jezika i naziv te novčane jedinice na engleskom jeziku, s obzirom na to da tim nazivima uglavnom raspoložemo u trenutku kada trebamo ponuditi hrvatski naziv. Naravno, u slučaju preuzimanja iz jezika posrednika nailazimo na manje dvojbi nego kada naziv preuzimamo iz izvornog jezika koje ima i pismo koje nije latinica.

U trenutku kada treba ponuditi hrvatski naziv nove ili promijenjene novčane jedinice, pri čemu u pomoćnoj literaturi pronalazimo različite označitelje ili naziv niti ne pronalazimo, teško je odlučiti se koji naziv odabrati. Odabirom jezičnog rješenja naziv se te novčane jedinice praktično oslužbenjuje i Banka kao institucija stoji iza takvoga oblika. Naravno, u tom poslu odgovornost koju preuzimamo kao pojedinci velika je, a bojazan da se predloženi naziv neće uklopiti u sustav odnosno da neće zaživjeti velika je. Stoga ćemo u ovome radu pokušati ponajprije okupiti na jednom mjestu odabranu predmetnu građu iz koje ćemo izlučiti zabilježene označitelje. To će biti polazišna točka za oblikovanje naziva koje ćemo naposljetku ponuditi kao svoje prijedloge.

Rezultati rada grupirani su radi preglednosti u dvije tablice. Tablica 2. Nazivi novčanih jedinica u jezičnim priručnicima obuhvaća pretragu triju rječnika hrvatskog jezika, enciklopedijskoga rječnika i dvaju rječnika stranih riječi. Kako su nazivi novčanih jedinica riječi posuđene iz drugih jezika, razumno je prepostaviti da će rječnici stranih riječi ponuditi njihovu veliku većinu. Rječnici hrvatskog jezika nude izrazito manji broj naziva, i to uglavnom nazive onih valuta koje su prisutne na našem novčanom tržištu i u platnom prometu ili je njihova prisutnost na našim prostorima povijesno i kulturološki objašnjiva.

TABLICA 2. Nazivi novčanih jedinica u jezičnim priručnicima⁵⁸

⁵⁸ Imena entiteta (u svim tablicama) preuzeta su iz Popisa novčanih jedinica i njihovih oznaka. Priručnici su poredani s obzirom na učestalost korištenja u svakodnevnoj praksi u Banci (isto vrijedi i za Tablicu 3.).

Entitet	Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka	Rječnik hrvatskoga jezika Leksikografski zavod, Školska knjiga 2000.	Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika Školska knjiga 2015.	V. Anić Veliki rječnik hrvatskoga jezika Novi liber 2006.	Hrvatski enciklopedijski rječnik Novi liber, Znanje 2002.	V. Anić i I. Goldstein Rječnik stranih riječi Novi liber 2007.	B. Klaić Novi rječnik stranih riječi Školska knjiga 2012.
Afganistan	afgan					afgan	afgani
Albanija	lek					lek	lek
Alžir	alžirski dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	alžirski dinar
Američka Samoa	američki dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	američki dolar
Andora	euro						euro
Angola	kvanza						kwanza
Anguilla	istočnokaripski dolar	dolar					
Antarktika	ne postoji novčana jedinica						
Antigva i Barbuda	istočnokaripski dolar	dolar					istočnokaripski dolar
Argentina	argentinski pezo					pezo, peso, pezeta	argentinski peso
Armenija	armenski dram						dram
Aruba	arupski florin				florin	florin	
Australija	australski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	australski dolar
Austrija	euro						euro
Azerbajdžan	azerbajdžanski manat						manat
Bahami	bahamski dolar	dolar			dolar	dolar	bahamski dolar
Bahrein	bahreinski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	bahreinski dinar
Bangladeš	taka						taka
Barbados	barbadoski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	barbadoski dolar
Belgija	euro						euro
Belize	belizeanski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	belizejski dolar
Benin	CFA franak BCEAO	franak					CFA franak
Bermudi	bermudski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	
Bjelokosna Obala	CFA franak BCEAO	franak					CFA franak
Bjelorusija	bjeloruski rubalj	rubalj	rubalj			rublja, rubalj	bjeloruska rublja
Bocvana	pula						pula

Bolivija, Plurinacionalna Država	bolivijano Mvdol						boliviano
Bonaire, Sveti Eustazije i Saba	američki dolar	dolar					
Bosna i Hercegovina	konvertibilna marka						konvertibilna marka
Božićni Otok	australski dolar	dolar					
Brazil	brazilski real				real	real	brazilski real
Britanski Indijskooceanski Teritorij	američki dolar	dolar					
Brunej	brunejski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	brunejski dolar
Bugarska	bugarski lev					lev	bugarski lev
Burkina Faso	CFA franak BCEAO	franak					CFA franak
Burundi	burundski franak	franak	franak		franak	franak	burundijski franak
Butan	ngultrum						ngultrum
Cipar	euro						euro
Crna Gora	euro						euro
Curaçao	nizozemskoantilski gulden						
Čad	CFA franak BEAC						CFA franak
Češka	češka kruna	kruna	kruna	kruna	kruna	kruna	češka kruna
Čile	čileanski pezo					pezo, peso, pezeta	čileanski peso
Danska	danska kruna	kruna	kruna	kruna		kruna	danska kuna
Djevičanski Otoci (Američki)	američki dolar	dolar					
Djevičanski Otoci (Britanski)	američki dolar	dolar					
Dominika	istočnokaripski dolar	dolar					istočnokaripski dolar
Dominikanska Republika	dominikanski pezo						dominikanski peso
Džibuti	džibutski franak	franak					džibutijski franak
Egipat	egipatska funta						egipatska funta
Ekvador	američki dolar	dolar					američki dolar
Ekvatorska Gvineja	CFA franak BEAC	franak	franak		franak	franak	

Eritreja	nakfa						nakfa
Estonija	euro						estonska kruna
Esvatini	lilangeni						
Etiopija	etiopski bir					bir	birr
Falklandi (Malvini)	falklandska funta	funta	funta	funta	funta	funta	
Ferojski (Ovčji) Otoci	danska kruna						
Fidži	fidžijski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	fidžijski dolar
Filipini	filipinski pezo					pezo, peso, pezeta	filipinski pezos
Finska	euro						euro
Francuska	euro						euro
Francuska Gvajana	euro						
Francuska Polinezija	CFP franak	franak					
Francuski Južni Teritoriji	euro						
Gabon	CFA franak BEAC	franak					CFA franak
Gambija	dalasi					dalasi	dalasi
Gana	ganski cedi					cedi	cedi
Gibraltar	gibraltarska funta	funta	funta	funta	funta	funta	
Grčka	euro						euro
Grenada	istočnokaripski dolar	dolar					istočnokaripski dolar
Grenland	danska kruna						
Gruzija	lari						lari
Guadaloupe	euro						
Guam	američki dolar	dolar					
Guernsey	funta sterlinga						
Gvajana	gvajanski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	gvajanski dolar
Gvatemala	kvecal					kvecal	gvatemalski quetzal
Gvineja	gvinejski franak	franak	franak		franak	franak	gvinejski franak
Gvineja Bisau	CFA franak BCEAO	franak					CFA franak
Haiti	gourd						haićanski gourde
Honduras	lempira					lempira	honduraška lempira
Hong Kong	hongkonški dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	

Hrvatska	euro	kuna	kuna	kuna	kuna		kuna
Indija	indijska rupija					rupija	indijska rupija
Indonezija	rupija					rupija	rupija
Irak	irački dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	irački dinar
Iran, Islamska Republika	iranski rijal					rijal	rial
Irska	euro						euro
Island	islandska krana	krana	krana	krana	krana	krana	islandska krana
Italija	euro						euro
Izrael	novi izraelski šekel		šekel		šekel	šekel	izraelski šekel
Jamajka	jamajčanski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	jamajkanski dolar
Japan	jen					jen	japanski jen
Jemen	jemenski rijal					rijal	jemenski rial
Jersey	funta sterlinga						
Jordan	jordanski dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	jordanski dinar
Južna Džordžija i Otoci Južni Sendvič	ne postoji posebna novčana jedinica						
Južni Sudan	južnosudanska funta	funta	funta	funta	funta	funta	
Južnoafrička Republika	rand					rand	rand ⁵⁹
Kajmanski Otoci	kajmanski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	
Kambodža	rijal					rijal	riel
Kamerun	CFA franak BEAC	franak	franak		franak	franak	CFA franak
Kanada	kanadski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	kanadski dolar
Katar	katarski rijal					rijal	katarski rijal
Kazahstan	tenge						tenge
Kenija	kenijski šiling	šiling				šiling	kenijski šiling
Kina	juan renminbi					juan	renminbi juan
Kirgistan	som						som
Kiribati	australski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	australski dolar
Kokosovi Otoci (Keeling)	australski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	

⁵⁹ Lesoto – loti, Namibija – namibijski dolar

Kolumbija	kolumbijski pezo	pezeta ⁶⁰				pezo, peso, pezeta	kolumbijski peso
Komori	komorski franak	franak	franak		franak	franak	komorski franak
Kongo	CFA franak BEAC	franak	franak		franak	franak	CFA franak
Kongo, Demokratska Republika	kongoanski franak	franak	franak		franak	franak	kongoanski franak
Koreja, Demokratska Narodna Republika	sjevernokorejski von					von	sjevernokorejski won
Koreja, Republika	von					von	južnokorejski won
Kostarika	kostarikanski kolon					kolon	kostarikanski kolon
Kuba	kubanski pezo	pezeta ⁶¹				pezo, peso, pezeta	kubanski peso
Kukovi Otoci	novozelandski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	novozelandski dolar
Kuvajt	kuvajtski dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	kuvajtski dinar
Laos, Narodna Demokratska Republika	lao kip					kip	kip
Latvija	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Lesoto	loti					loti	loti
Libanon	libanonska funta	funta	funta	funta	funta	funta	libanonska funta
Liberija	liberijski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	liberijski dolar
Libija	libijski dinar	dinar	dinar	dinar	dolar	dolar	libijski dinar
Lihtenštajn	švicarski franak	franak	franak		franak	franak	švicarski franak
Litva	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Luksemburg	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Madagaskar	malgaški arijari						ariary
Mađarska	forinta	forinta	forinta	forinta	forinta	forinta, florin	forint ⁶² , mađarska forinta
Makao	pataka						

⁶⁰ *pezeta* – španjolska novčana jedinica

⁶¹ *pezeta* – španjolska novčana jedinica

⁶² *forint* – isto što i *fiorin*, *florin*, *forinta*, *forintača*

Malavi	malavi kvača						kwacha
Maldivi	rufija						rufija
Malezija	malezijski ringit				ringit	ringit	ringgit
Mali	CFA franak BCEAO	franak	franak		franak	franak	
Malta	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Maroko	marokanski dirham				dirham	dirham	dirham
Maršalovi Otoci	američki dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	
Martinique	euro		euro	euro	euro	euro	
Mauricijus	mauricijska rupija					rupija	mauricijska rupija
Mauritanija	ouguja					uguija	mauretanska ouguja
Mayotte	euro		euro	euro	euro	euro	
Meksiko	euro		euro	euro	euro	euro	
Mijanmar	kjat					kiat, kjat	kyat
Mikronezija, Savezne Države	američki dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	
Moldavija, Republika	moldavski lej					leu, lej	moldavski leu
Monako	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Mongolija	tugrik					tugrik	mongolski tugrik
Montserrat	istočnokaripski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	istočnokaripski dolar
Mozambik	mozambijski metikal					metikal	metical
Namibija	namibijski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	namibijski dolar
Nauru	australski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	
Nepal	nepalska rupija					rupija	nepalska rupija
Niger	CFA franak BCEAO	franak	franak		franak	franak	
Nigerija	naira					naira	naira
Nikaragva	kordoba oro					kordoba	nikaragvanska kordoba
Niue	novozelandski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	
Nizozemska	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Norveška	norveška kruna	kruna	kruna	kruna	kruna	kruna	norveška kruna
Nova Kaledonija	CFP franak	franak	franak		franak	franak	
Novi Zeland	novozelandski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Njemačka	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Oman	omanski rijal					rijal	omanski rial
Otoci Aland	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Otoci Turks i Caicos	američki dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	

Otok Bouvet	norveška kruna	kruna	kruna	kruna	kruna	kruna	norveška kruna
Otok Heard i Otoci McDonald	australski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	australski dolar
Otok Man	funta sterlinga	funta	funta	funta	funta	funta sterlinga	britanska funta
Otok Norfolk	australski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Pakistan	pakistanska rupija					rupija	pakistanska rupija
Palau	američki dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Palestina	ne postoji posebna novčana jedinica						
Panama	balboa					balboa	panamska balboa
Papua Nova Gvineja	kina						kina
Paragvaj	gvarani						gvarani
Peru	sol					sol	nuevo sol
Pitcairn	novozelandski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Poljska	zloti					zlot	poljski zlot
Portoriko	američki dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Portugal	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Réunion	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Ruanda	ruandski franak	franak	franak		franak	franak	ruandski franak
Rumunjska	rumunjski leu					leu	rumunjski leu
Rusija	ruski rubalj	rubalj	rubalj			rublja	ruska rublja
Salvador	salvadorski kolon					kolon	američki dolar ⁶³
Samoa	tala						tala
San Marino	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Saudijska Arabija	saudijski rijal					rijal	saudijski rijal
Sejšeli	sejšelska rupija					rupija	sejšelska rupija
Senegal	CFA franak BCEAO	franak	franak		franak	franak	franak
Sijera Leone	leone					leone	leone
Singapur	singapurski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Sirija	sirijska funta	funta	funta	funta	funta	funta	sirijska funta
Sjedinjene Američke Države	američki dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	američki dolar

⁶³ Do 2021. colon

Sjeverna Makedonija	sjevernomakedonski denar	denar ⁶⁴			denar	denar	makedonski denar
Sjeverni Marijanski Otoci	američki dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Slovačka	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Slovenija	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Solomonski Otoci	solomonskootočni dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	salamonski dolar
Somalija	somalijski šiling	šiling				šiling	somalijski šiling
Srbija	srpski dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	srpski dinar
Srednjoafrička Republika	CFA franak BEAC	franak	franak		franak	franak	franak
Sudan	sudanska funta	funta	funta	funta	funta	funta	sudanski dinar
Surinam	surinamski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	surinamski dolar
Svalbard i Jan Mayen	norveška kruna	kruna	kruna	kruna	kruna	kruna	kruna
Sveta Helena, Ascension i Tristan Da Cunha	svetohelenska funta	funta	funta	funta	funta	funta	
Sveta Lucija	istočnokaripski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Sveta Stolica	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Sveti Bartolomej	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Sveti Kristofor i Nevis	istočnokaripski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Sveti Martin (francuski dio)	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Sveti Martin (nizozemski dio)	nizozemskoantilski gulden					gulden	
Sveti Petar i Mikelon	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Sveti Toma i Prinsipe	dobra					dobra	dobra
Sveti Vinsent i Grenadini	istočnokaripski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Španjolska	euro		euro	euro	euro	euro	euro
Šri Lanka	šrilanska rupija					rupija	šrilanska rupija

⁶⁴ denar – srebrni starorimski novac

Švedska	švedska kruna	kruna	kruna	kruna	kruna	kruna	švedska kruna
Švicarska	švicarski franak	franak	franak		franak	franak	švicarski franak
Tadžikistan	somoni						tadžikistanski somoni
Tajland	baht						
Tajvan, Kineska Provincija	novotajvanski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	
Tanzanija, Ujedinjena republika	tanzanijski šiling	šiling				šiling	tanzanijski šiling
Timor Leste	američki dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Togo	CFA franak BCEAO	franak	franak		franak	franak	franak
Tokelau	novozelandski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Tonga	pa'anga						pa'anga
Trinidad i Tobago	trinidadtobaški dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	trinidadtobaški dolar
Tunis	tuniski dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	dinar	tuniški dinar
Turkmenistan	turkmenistanski novi manat						turkmenistanski manat
Turska	turska lira	lira				lira	nova turska lira
Tuvalu	australski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	
Uganda	ugandski šiling	šiling				šiling	ugandski šiling
Ujedinjene Države Manjih Pacifičkih Otoka	američki dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	dolar
Ujedinjeni Arapski Emirati	UAE dirham				dirham	dirham	UAE dirham
Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske	funta sterlinga	funta					
Ukrajina	hrivnja						grivnja
Urugvaj	urugvajski pezo	pezeta ⁶⁵				pezo, peso, pezeta	urugvajski peso
Uzbekistan	uzbekistanski sum						uzbekistanski som
Vanuatu	vatu						vatu

⁶⁵ pezeta – španjolska novčana jedinica

Venezuela, Bolivarijanska Republika	bolivijanski soberano						venezuelanski jaki bolivar
Vijetnam	dong					dong	dong
Wallis i Futuna	CFP franak	franak					zambijska kwacha
Zambija	zambijska kvača						
Zapadna Sahara	marokanski dirham						
Zelenortska Republika	zelenortski eskudo				eskudo	eskudo	kapverdski eskudo
Zimbabve	zimbabveanski dolar	dolar	dolar		dolar	dolar	

Kako bismo proširili obuhvat izvora u kojima pronalazimo nazive novčanih jedinica, posegnuli smo za dvama enciklopedijskim izdanjima, jednim relevantnim atlasom, jednim priručnikom leksikonskog tipa te dvama terminološkim izvorima koji donose nazive novčanih jedinica gotovo u cijelosti. Izbor priručnika namjerno je raznolik jer smo htjeli obuhvatiti predmetnu građu obrađenu na različite načine i u različitim vrstama priručnika. Rezultati pretrage doneseni su u Tablici 3. Nazivi novčanih jedinica u ostalim priručnicima.

TABLICA 3. Nazivi novčanih jedinica u općim priručnicima

Entitet	Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka	Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, 2012. Leksikografski zavod Miroslav Krleža ⁶⁶	Proleksis enciklopedija ⁶⁷	Atlas svijeta LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD, 2006.	Hrvatski terminološki portal ⁶⁸	Rječnik bankarstva (ur. V. Leko) Masmedia, 1998.	Međuinstitucijski stilski priručnik ⁶⁹
Afganistan	afgan	afgan	afgani	afgani		afgan	afgan
Albanija	lek	lek	lek	lek	lek		lek
Alžir	alžirski dinar	dinar	alžirski dinar	alžirski dinar	dinar	dinar	alžirski dinar
Američka Samoa	američki dolar	dolar			američki dolar	dolar	američki dolar
Andora	euro			euro			euro
Angola	kwanza	kwanza	kwanza	kwanza	kwanza		kwanza
Anguilla	istočnokaripski dolar	dolar	istočnokaripski dolar		istočnokaripski dolar	istočnokaripski dolar	istočnokaripski dolar
Antarktika	ne postoji novčana jedinica						
Antigva i Barbuda	istočnokaripski dolar	dolar	istočnokaripski dolar		istočnokaripski dolar	istočnokaripski dolar	istočnokaripski dolar
Argentina	argentinski pezo	peso	argentinski peso		pezo/peso	peso	argentinski pezo
Armenija	armenski dram	dram	armenski dram	armenski dram	dram	dram	dram
Aruba	arupski florin	florin			florin		arupski gulden
Australija	australski dolar	dolar	australski dolar		australski dolar	dolar	australski dolar
Austrija	euro			euro			euro

⁶⁶ www.enciklopedija.hr (pristupljeno 6. prosinca 2023)

⁶⁷ <https://proleksis.lzmk.hr> (pristupljeno 6. prosinca 2023)

⁶⁸ www.nazivlje.hr (pristupljeno 7. prosinca 2023)

⁶⁹ <https://iate.europa.eu/home> (pristupljeno 7. prosinca 2023)

Azerbajdžan	azerbajdžanski manat	manat	azerbajdžanski manat	azerbajdžanski manat	manat	manat	azerbajdžanski manat
Bahami	bahamski dolar	dolar			dolar	dolar	bahamski dolar
Bahrein	bahreinski dolar	dolar	bahrainski dinar	bahreinski dinar	dinar	dinar	bahreinski dinar
Bangladeš	taka	taka	taka	taka	taka	taka	taka
Barbados	barbadoski dolar	dolar	barbadoski dolar		dolar	dolar	barbadoški dolar
Belgija	euro			euro			euro
Belize	belizeanski dolar	dolar	beliški dolar		dolar	dolar	beliški dolar
Benin	CFA franak BCEAO			beninski franak			CFA franak
Bermudi	bermudski dolar	dolar			dolar		bermudski dolar
Bjelokosna Obala	CFA franak BCEAO			afrički franak			CFA franak
Bjelorusija	bjeloruski rubalj	rubalj	bjeloruska rublja	bjeloruski rubalj	rubalj	rubalj	bjeloruski rubalj
Bocvana	pula	pula	pula	franak	pula	pula	pula
Bolivija, Plurinacionalna Država	Bolivijano mvdol	boliviano	boliviano		boliviano	boliviano	bolivijano
Bonaire, Sveti Eustazije i Saba	američki dolar						
Bosna i Hercegovina	konvertibilna marka	konvertibilna marka	konvertibilna marka	konvertibilna marka	konvertibilna marka		konvertibilna marka
Božićni Otok	australski dolar						australski dolar
Brazil	brazilski real	real	real		brazilski real	real	real
Britanski Indijskooceanski Teritorij	američki dolar						američki dolar
Brunej	brunejski dolar	dolar ringgit	brunejski dolar ringgit	brunejski dolar ringgit	dolar	dolar	brunejski dolar
Bugarska	bugarski lev	lev	lev	lev	lev	lev	lev
Burkina Faso	CFA franak BCEAO	franak	CFA franak	pula	CFA franak	pezo	CFA franak
Burundi	burundski franak	franak	burundski franak	burundijski franak	franak		burundijski franak
Butan	ngultrum	ngultrum	ngultrum	ngultrum	ngultrum	ngultrum	ngultrum, indijska rupija
Cipar	euro	euro	euro	ciparska funta	euro		euro
Crna Gora	euro			euro			euro

Curaçao	nizozemskoantilski gulden	gulden Nizozemskih Antila			gulden	gulden	nizozemskoantilski gulden
Čad	CFA franak BEAC	franak	CFA franak	CFA franak	CFA franak		CFA franak
Češka	češka krana	krana	češka krana	češka krana	krana	krana	češka krana
Čile	čileanski pezo	peso	čileanski pezo		pezo peso	pezo	čileanski pezo
Danska	danska krana	krana	danska krana	danska krana	krana	krana	danska krana
Djevičanski Otoci (Američki)	američki dolar						američki dolar
Djevičanski Otoci (Britanski)	američki dolar						američki dolar
Dominika	istočnokaripski dolar	dolar	istočnokaripski dolar		istočnokaripski dolar	istočnokaripski dolar	istočnokaripski dolar
Dominikanska Republika	dominikanski pezo	peso	dominikanski pezo		pezo peso	pezo	dominikanski pezo
Džibuti	džibutski franak	franak	franak	džibutski franak	franak		džibutski franak
Egipat	egipatska funta	funta	egipatska funta	egipatska funta	funta	funta	egipatska funta
Ekvador	američki dolar						američki dolar
Ekvatorska Gvineja	CFA franak BEAC			CFA franak			CFA franak
Eritreja	nakfa	nakfa	nakfa	nakfa	nakfa		nakfa
Estonija	euro			estonska krana			euro
Esvatini	lilangeni	lilangeni		lilangeni	lilangeni	lilangeni	lilangeni
Etiopija	etiopski bir	birr	birr	birr	bir	bir	bir
Falklandi (Malvini)	falklandska funta	funta			funta		falklandska funta
Ferojski (Ovčji) Otoci	danska krana						danska krana
Fidži	fidžijski dolar	dolar	fidžijski dolar		dolar	dolar	fidžijski dolar
Filipini	filipinski pezo	peso piso	filipinski pezo	filipinski pezo	pezo peso	pezo	filipinski pezo
Finska	euro			euro			euro
Francuska	euro			euro			
Francuska Gvajana	euro			euro			euro
Francuska Polinezija	CFP franak	franak					CFA franak

Francuski Južni Teritoriji	euro						euro
Gabon	CFA franak BEAC			CFA franak			CFA franak
Gambija	dalasi	dalasi	dalasi	dalasi	dalasi	dalasi	dalasi
Gana	ganski cedi	sedi	cedi	cedi	sedi		ganski cedi
Gibraltar	gibraltarska funta	funta			funta		gibraltarska funta
Grčka	euro			euro			euro
Grenada	istočnokaripski dolar	dolar	istočnokaripski dolar		istočnokaripski dolar	istočnokaripski dolar	istočnokaripski dolar
Grenland	danska kruna						danska kruna
Gruzija	lari	lari	lari	lari	lari		lari
Guadaloupe	euro						euro
Guam	američki dolar						američki dolar
Guernsey	funta sterlinga						funta sterlinga
Gvajana	gvajanski dolar	dolar	gvajanski dolar		dolar	dolar	gvajanski dolar
Gvatemala	kvecal	kecal	kecal		kecal		kvecal
Gvineja	gvinejski franak	franak	gvinejski franak	gvinejski franak	franak		CFA franak
Gvineja Bisau	CFA franak BCEAO	franak	CFA franak	CFA franak	CFA franak	pezo	CFA franak
Haiti	gourd	gurd	gurd		gurd gourd	gurd	gourd
Honduras	lempira	lempira	lempira		lempira	lempira	lempira
Hong Kong	hongkonški dolar	dolar			dolar	dolar	hongkonški dolar
Hrvatska	euro	euro	euro	euro	euro		euro
Indija	indijska rupija	rupija	rupija	indijska rupija	indijska rupija	rupija	indijska rupija
Indonezija	rupija	rupija	rupija	indonezijska rupija	indonežanska rupija	rupija	indonezijska rupija
Irak	irački dinar	dinar	dinar	irački dinar	dinar	dinar	irački dinar
Iran, Islamska Republika	iranski rijal	rial	rial	rial	rial	rijal	iranski rijal
Irska	euro			euro			euro
Island	islandska kruna	kruna	kruna	islandska kruna	kruna	kruna	islandska kruna
Italija	euro			euro			euro
Izrael	novi izraelski šekel	novi šekel	novi šekel	novi šekel	šekel	šekel	šekel
Jamajka	jamajčanski dolar	dolar	jamajčki dolar		dolar	dolar	jamajčki dolar
Japan	jen	jen	jen	japanski jen	japanski jen		jen
Jemen	jemenski rijal	rial	jemenski rial	jemenski rial	rial	rial	jemenski rijal
Jersey	funta sterlinga						funta sterlinga

Jordan	jordanski dinar	dinar	jordanski dinar	dinar	dinar	dinar	jordanski dinar
Južna Džordžija i Otoci Južni Sendvič	ne postoji posebna novčana jedinica						
Južni Sudan	južnosudanska funta	sudanska funta	sudanska funta		funta	jen	južnisudanska funta
Južnoafrička Republika	rand	rand	rand	rand	rand	rand	rand
Kajmanski Otoci	kajmanski dolar	kajmanski dolar			dolar		kajmanski dolar
Kambodža	rijal	riel	riel	riel	riel	riel	rijel
Kamerun	CFA franak BEAC			afrički franak			CFA franak
Kanada	kanadski dolar	kanadski dolar	kanadski dolar		kanadski dolar	dolar	kanadski dolar
Katar	katarski rijal	katarski rial	katarski riyal	rijal	rial	rijal	katarski rijal
Kazahstan	tenge	tenge	tenge	tenge	tenge	tenge	tenge
Kenija	kenijski šiling	kenijski šiling	kenijski šiling	kenijski šiling	šiling		kenijski šiling
Kina	juan renminbi	juan	(renminbi) juan	juan	kineski juan		juan renminbi
Kirgistan	som	som	som	som	som	som	som
Kiribati	australski dolar		australski dolar		australski dolar	dolar	australski dolar
Kokosovi Otoci (Keeling)	australski dolar						australski dolar
Kolumbija	kolumbijski pezo	kolumbijski peso	kolumbijski peso		pezo peso	pezo	kolumbijski pezo
Komori	komorski franak	komorski franak	komorski franak	komorski franak	franak		komorski franak
Kongo	kongoanski franak	kongoanski franak	kongoanski franak	afrički franak	franak		kongoanski franak
Kongo, Demokratska Republika	kongoanski franak			kongoanski franak			
Koreja, Demokratska Narodna Republika	sjevernokorejski von	won Sjeverne Koreje	won	sjevernokorejski won	von	von	sjevernokorejski von
Koreja, Republika	von	won Južne Koreje	von won	južnokorejski won	von	von	južnokorejski von
Kostarika	kostarikanski kolon	colón	kolon		kolon	kolon	kostarikanski kolon
Kuba	konvertibilni pezo kubanski peso	peso	kubanski peso		pezo peso	pezo	kubanski peso
Kukovi Otoci	novozelandski dolar	dolar	novozelandski dolar		novozelandski dolar	dolar	novozelandski dolar

Kuvajt	kuvajtski dinar	kuvajtski dinar	kuvajtski dinar	kuvajtski dinar	dinar	dinar	kuvajtski dinar
Laos, Narodna Demokratska Republika	lao kip	novi kip	novi kip	kip	kip	kip	kip
Latvija	euro			lat			euro
Lesoto	loti	loti	loti	lesotski loti južnoafrički rand	loti	loti	loti rand
Libanon	libanonska funta	libanonska funta	libanonska funta	libanonska funta	funta	funta	libanonska funta
Liberija	liberijski dolar	liberijski dolar	liberijski dolar	liberijski dolar	dolar	dolar	liberijski dolar
Libija	libijski dinar	libijski dinar	libijski dinar	libijski dinar	dinar	dinar	libijski dinar
Lihtenštajn	švicarski franak			švicarski franak			švicarski franak
Litva	euro			litas			euro
Luksemburg	euro			euro			euro
Madagaskar	malgaški arijari	ariary	madagaskarski franak	madagaskarski franak	ariari		arijari
Mađarska	forinta	forint forinta	forinta	forinta	forinta forint	forinta	forint
Makao	pataka				pataka		pataka
Malavi	malavi kvača	kvača	kvača	malavska kvača	kvača	kvača	malavijska kvača
Maldivi	rufija	rupija	rupija	rufija	rupija	rupija	rufija
Malezija	malezijski ringit	ringit	ringit	ringit	ringit	ringit	ringit
Mali	CFA franak BCEAO			afrički franak			CFA franak
Malta	euro			malteška lira			euro
Maroko	marokanski dirham	dirham	(marokanski) dirham	marokanski dirham	dirham	dirham	marokanski dirham
Maršalovi Otoci	američki dolar						američki dolar
Martinique	euro						euro
Mauricijus	mauricijska rupija	mauricijska rupija	mauricijska rupija	maurijaska rupija	rupija	rupija	mauricijska rupija
Mauritanija	ouguja	uguija	ugija	ouguiya	ugija	ougija	ouguja
Mayotte	euro						euro
Meksiko	meksički pezo	meksički peso	meksički peso		pezo peso	pezo	meksički pezo
Mijanmar	kjat	mjanmarski kjat	kjat	kyat	kjat	kjat	kjat
Mikronezija, Savezne Države	američki dolar	dolar			američki dolar	dolar	američki dolar
Moldavija, Republika	moldavski lej	leu	leu	moldavski leu	lej	lej	moldavski leu
Monako	euro			euro			

Mongolija	tugrik	tugrik	tugrik	mongolski tugrik	tugrik	tugrik	tugrik
Montserrat	istočnokaripski dolar	dolar	istočnokaripski dolar		istočnokaripski dolar	istočnokaripski dolar	istočnokaripski dolar
Mozambik	mozambijski metikal	metical	metical	metikal	metikal	metikal	metikal
Namibija	namibijski dolar	namibijski dolar	namibijski dolar	južnoafrički rand	dolar	dolar	namibijski dolar rand
Nauru	australski dolar			afrički franak			australski dolar
Nepal	nepalska rupija	nepalska rupija	nepalska rupija	nepalski rupi	rupija	rupija	nepalska rupija
Niger	CFA franak BCEAO			afrički franak			CFA franak
Nigerija	naira	nigerijska naira	naira	naira	naira	naira	naira
Nikaragva	kordoba oro	córdoba	córdoba		kordoba		kordoba oro
Niue	novozelandski dolar	dolar	novozelandski dolar		novozelandski dolar	dolar	novozelandski dolar
Nizozemska	euro			euro			euro
Norveška	norveška krana	norveška krana	norveška krana	norveška krana	krana	krana	norveška krana
Nova Kaledonija	CFP franak	franak					CFA franak
Novi Zeland	novozelandski dolar	(novozelandski) dolar	novozelandski dolar		novozelandski dolar	dolar	novozelandski dolar
Njemačka	euro			euro			euro
Oman	omanski rijal	omanski rial	omanski rial	omanski rial	rial	rijal	omanski rijal
Otoci Aland	euro						euro
Otoci Turks i Caicos	američki dolar						američki dolar
Otok Bouvet	norveška krana	norveška krana	norveška krana		krana	krana	
Otok Heard i Otoci McDonald	australski dolar						
Otok Man	funta sterlinga						funta sterlinga
Otok Norfolk	australski dolar						australski dolar
Pakistan	pakistanska rupija	pakistanska rupija	pakistanska rupija	pakistanski rupi	rupija	rupija	pakistanska rupija
Palau	američki dolar	dolar			američki dolar	dolar	američki dolar
Palestina	ne postoji posebna novčana jedinica			novi izraelski šekel jordanski dinar			
Panama	balboa	balboa	balboa		balboa	balboa	balboa američki dolar
Papua Nova Gvineja	kina	kina	kina		kina	kina	kina
Paragvaj	gvarani	gvarani	gvarani		gvarani	gvarini	gvarani

Peru	sol	nuevo sol	novi sol		sol	sol	sol
Pitcairn	novozelandski dolar	dolar	novozelandski dolar		novozelandski dolar	dolar	novozelandski dolar
Poljska	zloti	zlot	zlot	poljski zlot	zlot	zlot	zloti
Portoriko	američki dolar	dolar			američki dolar	dolar	američki dolar
Portugal	euro			euro			euro
Réunion	euro						euro
Ruanda	ruandski franak	franak	ruandski franak	ruandski franak	franak		ruandski franak
Rumunjska	rumunjski leu	leu	lev	rumunjski lej	lej	lej	rumunjski leu
Rusija	ruski rubalj	rubalj	ruski rubalj	ruski rubalj	ruski rubalj	rubalj	ruski rubalj
Salvador	salvadorski kolon	dolar SAD-a ⁷⁰	američki dolar salvadorski kolon		kolon	kolon	salvadorski kolon
Samoa	tala	tala	tala		tala	tala	tala
San Marino	euro			euro			euro
Saudijska Arabija	saudijski rijal	saudijski rijal	saudijski rijal	saudijski rijal	rial	rijal	saudijski rijal
Sejšeli	sejšelska rupija	sejšelska rupija	sejšelska rupija	sejšelska rupija	rupija	rupija	sejšelska rupija
Senegal	CFA franak BCEAO			afrički franak			CFA franak
Sijera Leone	leone	leone	leone	afrički franak	leone	leone	leone
Singapur	singapurski dolar	singapurski dolar	singapurski dolar	singapurski dolar	dolar	dolar	singapurski dolar
Sirijska	sirijska funta	sirijska funta	sirijska funta	sirijska funta	funta	funta	sirijska funta
Sjedinjene Američke Države	američki dolar	američki dolar			američki dolar	dolar	američki dolar
Sjeverna Makedonija	sjevernomakedonski denar	makedonski denar	denar	denar	denar	dinar	denar
Sjeverni Marijanski Otoci	američki dolar						američki dolar
Slovačka	euro			slovačka kruna			euro
Slovenija	euro			slovenski tolar			euro
Solomonski Otoci	solomonskootočni dolar	dolar Solomonskih Otoka	solomonski dolar		dolar	dolar	salomonski dolar (prema Salomonovi Otoci)
Somalija	somalijski šiling	somalijski šiling	somalijski šiling	somalski šiling			somalski šiling

⁷⁰ Od 2001. colón

Srbija	srpski dinar	srpski dinar	srpski dinar	srbijanski dinar	dinar	dinar	srpski dinar
Srednjoafrička Republika	CFA franak BEAC			afrički franak			CFA franak (BEAC)
Sudan	sudanska funta	sudanska funta	sudanska funta	sudanski dinar	funta	dinar, funta	sudanska funta
Surinam	surinamski dolar	surinamski dolar	surinamski gulden		dolar		surinamski dolar
Svalbard i Jan Mayen	norveška kruna						norveška kruna
Sveta Helena, Ascension i Tristan Da Cunha	svetohelenska funta						svetohelenska funta
Sveta Lucija	istočnokarijski dolar						istočnokarijski dolar
Sveta Stolica	euro			euro			euro
Sveti Bartolomej	euro						euro
Sveti Kristofor i Nevis	istočnokarijski dolar						istočnokarijski dolar
Sveti Martin (francuski dio)	euro						euro
Sveti Martin (nizozemski dio)	nizozemskoantilski gulden						nizozemskoantilski gulden
Sveti Petar i Mikelon	euro						euro
Sveti Toma i Prinsipe	dobra		dobra			dobra	dobra
Sveti Vinsent i Grenadini	istočnokarijski dolar						istočnokarijski dolar
Španjolska	euro			euro			euro
Šri Lanka	šrilanska rupija	šrilanška rupija	šrilanska rupija	šrilanski rupi	rupija	rupija	šrilanska rupija
Švedska	švedska kruna	kruna	švedska kruna	švedska kruna	kruna	kruna	švedska kruna
Švicarska	švicarski franak	švicarski franak	švicarski franak	švicarski franak	švicarski franak		švicarski franak
Tadžikistan	somoni	somoni	somoni	somoni	somoni	rubalj	somoni
Tajland	baht	bat	baht	baht	baht	baht	baht
Tajvan, Kineska Provincija	novotajvanski dolar	novi taiwanski dolar		novi tajvanski dolar	novotajvanski dolar	dolar	novotajvanski dolar
Tanzanija, Ujedinjena Republika	tanzanijski šiling	(tanzanijski) šiling	tanzanijski šiling		šiling		tanzanijski šiling

Timor Leste	američki dolar			američki dolar			američki dolar
Togo	CFA franak BCEAO						CFA franak (BCEAO)
Tokelau	novozelandski dolar	dolar	novozelandski dolar		novozelandski dolar	dolar	novozelandski dolar
Tonga	pa'anga	pa'anga	pa'anga		pa'anga		pa'anga
Trinidad i Tobago	trinidadtobaški dolar	dolar Trinidadada i Tobago	trinidadsko-tobaški dolar		dolar	dolar	trinidadtobaški dolar
Tunis	tuniski dinar	tuniski dinar	tuniski dinar		dinar	dinar	tuniški dinar
Turkmenistan	turkmenistanski novi manat	manat	turkmenski manat	manat	manat	manat	turkmistanski manat
Turska	turska lira	(turska) lira	turska lira	turska lira	turska lira	lira	turska lira
Tuvalu	australski dolar						australski dolar
Uganda	ugandski šiling	(ugandski) šiling	ugandski šiling		šiling		ugandski šiling
Ujedinjene Države Manjih Pacifičkih Otoka	američki dolar						
Ujedinjeni Arapski Emirati	UAE dirham	dirham	emiratski dirham	dirham	dirham	dirham	UAE dirham
Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske	funta sterlinga	funta sterlinga	britanska funta	britanska funta	britanska funta	funta	funta sterlinga
Ukrajina	hrivnja	hrivnja, grivnja	hrivnja	hrivna	hrivnja		hrivnja
Urugvaj	urugvajski pezo	urugvajski peso	urugvajski peso		pezo peso	pezo	urugvajski pezo
Uzbekistan	uzbekistanski sum	som	uzbekistanski <i>sum</i>	uzbekistanski sum	som	som	sum
Vanuatu	vatu	vatu	vatu		vatu	vatu	vatu
Venezuela, Bolivarijanska Republika	bolivijanski soberano	bolivarijanski soberano	bolívar		bolivar	bolivar	bolivar soberano
Vijetnam	dong	dong	đong	dong	dong	dong	dong
Wallis i Futuna	CFP franak	franak					CFA franak
Zambija	zambijska kvača	kwacha	zambijska kvača		kvača	kvača	zambijska kvača
Zapadna Sahara	marokanski dirham	dirham	dirham		dirham	dirham	marokanski dirham
Zelenortska Republika	zelenortski eskudo	eskudo	kapverdski eskudo	kapverdski eskudo	eskudo	eskudo	zelenortski eskudo

Zimbabwe	zimbabveanski dolar	zimbabveški dolar	zimbabveanski dolar		dolar	dolar	zimbabveanski dolar
-----------------	---------------------	-------------------	---------------------	--	-------	-------	---------------------

Rječnici koje smo uvrstili u analizu donose desetak najpoznatijih i najraširenijih novčanih jedinica: *dinar, dolar, franak, rubalj, krunu, funtu, šekel, pezetu, forintu, euro* i *šiling*. S iznimkom *pezete*, istodobno s kojom egzistiraju i oblici *peso, pezo* i *pezos, forinte*, za koju ponegdje pronalazimo oblik *forint*, te novčane jedinice *rubalj*, za koji je alternativa *rublja*, ostali nazivi novčanih jedinica nemaju nemaju više različitih označitelja odnosno inačnih izraza. Informacije koje u vezi s uvrštenim nazivima novčanih jedinica pronalazimo u ovim rječnicima jesu redom: rod riječi, naglasak, sklonidba riječi u G jednine (ne uvijek) i N i G množine (redovito), odrednica da riječ pripada povijesnom ili bankarskom kontekstu, podrijetlo riječi u smislu jezika iz kojega potječe, manja novčana jedinica od koje se sastoji predmetna, katkad znak za novčanu jedinicu ili kratica, sintagmatski izrazi i katkad izvedenice. Enciklopedijski rječnik od prvih se triju općih rječnika razlikuje po tome što su njegove natuknice malo bogatije za dio o podrijetlu riječi, pa se, primjerice, navodi da riječ *dolar* potječe od njemačke riječi *Taler*, riječ *forinta* od talijanske riječi *fiorino*, a donosi se i bogatiji skup izvedenih riječi i sintagmatskih izraza. Rječnici stranih riječi donose rod riječi, naglasak, sklonidbu riječi za množinu, odrednicu da riječ pripada bankarskom, financijskom ili povijesnom kontekstu, manje jedinice, a podrijetlo riječi upotpunjuje se informacijom o riječi od koje je naziv nastao, slično kao u Enciklopedijskome rječniku. Također se često navode i sintagmatski i sinonimni izrazi. Pretraga naziva novčanih jedinica prikazana u ovim dvjema opsežnim tablicama pokazala je da za neke novčane jedinice u literaturi pronalazimo više označitelja odnosno inačnih izraza. Stoga se u drugoj fazi istraživanja upravo te nazive novčanih jedinica pokušalo na neki način praktično propitati u okviru drugoga potkorpusa, koji smo oblikovali kao bazu tekstova s nazivima novčanih jedinica u primjeni. Nazivi novčanih jedinica oko čijih se označitelja slažu svi analizirani priručnici nisu se nadalje analizirali, jer njihovu prilagodbu u hrvatskom jeziku smatramo završenom, a višestruko potvrđeni izraz naziva može se smatrati i (jedinim) predloženim nazivom.

5.4. Analiza naziva novčanih jedinica s više različitih označitelja odnosno inačnih izraza

U ovom dijelu rada analizirat ćemo pojedinačno zabilježene različite označitelje odnosno inačne izraze naziva novčanih jedinica. U korpusu zabilježene označitelje najprije ćemo razvrstati u skupine prema mjestu njihova razlikovanja te potom u svakoj od skupina prepoznati eventualne podtipove. Na takav način grupirane označitelje odnosno inačne izraze analizirat ćemo pojedinačno i propitati njihovu pojavnost u korpusu. Po svršetku analize donijet ćemo predložene nazive.

5.4.1. Oblikovanje polazišne osnove za analizu

Među nazivima novčanih jedinica koje smo analizirali u prvom potkorpusu izdvojili smo 64 naziva za koje pronalazimo više različitih označitelja odnosno inačnih izraza. Te smo nazive okupili u sljedećoj tablici.

TABLICA 4. Nazivi novčanih jedinica s više različitih označitelja odnosno inačnih izraza⁷¹

ENTITET	Naziv valute (engleski)	RAZLIČITI OZNAČITELJI / INAČNI IZRAZI
Afganistan	<i>Afghani</i>	afgan, afgani
Angola	<i>Kwanza</i>	kwanza, kwanza
Argentina	<i>Argentine peso</i>	(argentinski) pezo, (argentinski) peso, (argentinski) pezos, (argentinski) pesos
Belize	<i>Belize Dollar</i>	belizeanski dolar, belizejski dolar, beliški dolar
Bjelorusija	<i>Belarusian Ruble</i>	(bjeloruski) rubalj, (bjeloruska) rublja, bjeloruski rubalj
Bolivija, PD	<i>Boliviano</i>	bolivijano, boliviano
Čile	<i>Chilean Peso</i>	(čileanski) pezo, (čileanski) peso
Dominikanska Republika	<i>Dominican Peso</i>	dominikanski pezo, dominikanski peso
Eritreja	<i>Nakfa</i>	nakfa, nakfa
Etiopija	<i>Ethiopian Birr</i>	(etiopski) bir, (etiopski) birr
Filipini	<i>Philippine Peso</i>	filipinski pezo, filipinski peso
Gana	<i>Ghana Cedi</i>	(ganski) cedi, (ganski) sedi
Gvatemala	<i>Quetzal</i>	kvecal, quetzal, kecal
Haiti	<i>Gourde</i>	gourd, haićanski gourde, gurd
Indonezija	<i>Rupiah</i>	indonezijska rupija, indonežanska rupija

⁷¹ U tablicu nisu uvrštene razlike u nazivima novčanih jedinica koje su rezultat promjene valute u nekoj zemlji (npr. svojedobno je u Litvi *euro* zamijenio *litas*), s obzirom na to da su neki priručnici „stariji“ od tih promjena, a i to nije važno za ovo istraživanje. Takav je primjer naziv naše novčane jedinice; većina analiziranih priručnika nudi kunu odnosno hrvatsku kunu, a u drugoj smo godini službene upotrebe nove valute – eura. Ta je promjena prerecentna da bismo mogli pratiti njezino prihvaćanje u relevantnoj literaturi, dok su internetske baze i digitalni priručnici u tome ažurniji, po prirodi stvari.

Iran, IR	<i>Iranian Rial</i>	iranski rijal, iranski rial
Jamajka	<i>Jamaican Dollar</i>	jamajčanski dolar, jamajkanski, jamajčki dolar, jamajački dolar
Jemen	<i>Yemeni Rial</i>	jemenski rijal, jemenski rial
Kambodža	<i>Riel</i>	rijal, riel, rijel
Katar	<i>Qatari Rial</i>	katarski rijal, katarski rial, katarski riyal
Kina	<i>Yuan Renminbi</i>	juan renminbi, renminbi juan, kineski juan, juan
Kolumbija	<i>Colombian Peso</i>	kolumbijski pezo, kolumbijski peso
Koreja, DNR	<i>North Korean Won</i>	sjevernokorejski von, sjevernokorejski won, won Sjeverne Koreje, won, von
Koreja, Republika	<i>Won</i>	južnokorejski won, južnokorejski von, won Južne Koreje, won, von
Kostarika	<i>Costa Rican Colon</i>	kostarikanski kolon, kolon, colón
Kuba	<i>Cuban Peso</i>	kubanski peso, konvertibilni pezo, kubanski pezo
Laos	<i>Lao Kip</i>	lao kip, novi kip, kip
Madagaskar	<i>Malagasy Ariary</i>	malgaški arijari, madagaskarski franak, ariari, ariary
Mađarska	<i>Forint</i>	forinta, forint
Malavi	<i>Malawi Kwacha</i>	malavi kvača, malavska kvača, malavijska kvača, kvača
Maldivi	<i>Rufiyaa</i>	rufija, rupija
Malezija	<i>Malaysian Ringgit</i>	malezijski ringit, ringit, ringitt
Mauritanija	<i>Ouguiya</i>	(mauretanska) ouguja, uguija, ugija, ouguiya, ougija
Meksiko	<i>Mexican Peso</i>	meksički pezo, meksički peso
Mijanmar	<i>Kyat</i>	(mjanmarski) kjat, kyat, kiat
Moldavija	<i>Moldovan Leu</i>	(moldavski) lej, leu
Mozambik	<i>Mozambique Metical</i>	(mozambijski) metikal, metical
Nepal	<i>Nepalese Rupee</i>	(nepalska) rupija, nepalski rupi

Nikaragva	<i>Cordoba Oro</i>	kordoba oro, kordoba, córdoba
Oman	<i>Rial Omani</i>	(omanski) rijal, (omanski) rial
Pakistan	<i>Pakistan Rupee</i>	(pakistanska) rupija, pakistanski rupi
Paragvaj	<i>Guarani</i>	gvarani, gvarini
Peru	<i>Sol</i>	sol, novi sol, nuevo sol
Poljska	<i>Zloty</i>	zloti, (poljski) zlot
Rumunjska	<i>Romanian Leu</i>	(rumunjski) leu, lev, (rumunjski) lej
Rusija	<i>Russian Ruble</i>	(ruski) rubalj, (ruska) rublja
Salvador	<i>El Salvador Colon</i>	(salvadorski) kolon, cólon
Saudijska Arabija	<i>Saudi Riyal</i>	(saudijski) rijal, (saudijski) rial
Somalija	<i>Somali Shilling</i>	somalijski šiling, somalski šiling
Srbija	<i>Serbian Dinar</i>	srpski dinar, srbijanski dinar
Šri Lanka	<i>Sri Lanka Rupee</i>	šrilanska rupija, šrilanška rupija, šrilanski rupi
Tajland	<i>Baht</i>	baht, bat
Tajvan, KP	<i>New Taiwan Dollar</i>	novotajvanski dolar, novi taiwanski dolar, novi tajvanski dolar
Trinidad i Tobago	<i>Trinidad and Tobago Dollar</i>	trinidadtobaški dolar, dolar Trinidadada i Tobaga, trinidadsko-tobaški dolar
Tunis	<i>Tunisian Dinar</i>	tuniski dinar, tuniški dinar
Ujedinjeni Arapski Emirati	<i>UAE Dirham</i>	UAE dirham, emiratski dirham, dirham
Ujedinjeno Kraljevstvo	<i>Pound Sterling</i>	funta sterlinga, britanska funta
Ukrajina	<i>Hryvnia</i>	hrivnja, grivnja
Urugvaj	<i>Peso Uruguayo</i>	(urugvajski) pezo, (urugvajski) peso
Uzbekistan	<i>Uzbekistan Sum</i>	(uzbekistanski) sum, som
Venezuela	<i>Bolívar Soberano</i>	bolivijanski soberano, bolivarijanski soberano, bolivar soberano, bolivar, bólivar
Zambija	<i>Zambian Kwacha</i>	(zambijska) kvača, kwacha

Zelenortska Republika	<i>Cabo Verde Escudo</i>	zelenortski eskudo, kapverdski eskudo, eskudo
Zimbabve	<i>Zimbabwe Dollar</i>	zimbabveanski dolar, zimbabveški dolar

Analizu naziva novčanih jedinica s više različitih označitelja odnosno inačnih oblika podijelili smo u tri osnovne kategorije:

1. nazivi s pridjevom kao mjestom razlikovanja među označiteljima odnosno inačnim izrazima
2. nazivi s imenicom kao mjestom razlikovanja među označiteljima odnosno inačnim izrazima
3. nazivi s ostalim razlikama označitelja odnosno inačnih izraza.

U okviru svake od kategorija prepoznali smo dva različita obrasca: među razlikovanjima u pridjevskom dijelu naziva uočavamo a) pojavnost pridjevskog dijela u odnosu na njegovu nepojavnost kao i b) različitu tvorbu pridjevskog dijela (ktetika), za koji u slučaju nekih naziva pronalazimo u korpusu različite oblike. Kada je riječ o razlikama u imeničkom dijelu naziva, i među njima smo prepoznali dva obrasca: razlike u fonološkoj prilagodbi naziva i razlike u morfološkoj prilagodbi naziva hrvatskom jeziku. U treću kategoriju svrstali smo nazive novčanih jedinica čije se označitelji odnosno inačni izrazi razlikuju na ostalim osnovama, a zapravo je riječ o nazivima djelomično ili potpuno neprilagođenima odnosno preuzetima u svome izvornome obliku ili kao engleska riječ, pri čemu je kod mnogih višerječnih naziva dio naziva moguće prevesti na hrvatski jezik. Neki su nazivi novčanih jedinica analizirani u dvjema kategorijama jer su za njih zabilježene razlike i u pridjevskom i u imeničkom dijelu naziva (npr. *malgaški/madagaskarski arijari/ariari/ariary*, *bjeloruska/bjelaruska rublja*, *bjeloruski/bjelaruski rubalj* i dr.).

Polazište za analizu pronađenih različitih označitelja odnosno inačnih izraza jest Tablica 4. Uvršteni nazivi jedan po jedan ručno su pretraženi programskim alatom *Sketch Engine*, u kojemu je prethodno oblikovan korpus vlastitih tekstova. Kako su ti tekstovi ograničeni na publikacije Hrvatske narodne banke⁷² i Europske središnje banke⁷³ i donose ograničen broj

⁷² U korpus su unesena godišnja izvješća HNB-a za razdoblje 2018–2022. i publikacija Bezgotovinske platne transakcije za razdoblje 2020–2022.

⁷³ U korpus su unesena godišnja izvješća ESB-a za razdoblje 2018–2021.

naziva novčanih jedinica (samo novčane jedinice zemalja Europske unije, među kojima većina ima euro), pretragu smo proširili i na Hrvatski mrežni korpus (hrWaC), koji daje uvid u malo širi upotrební kontekst naziva novčanih jedinica, kao i Hrvatski nacionalni korpus.

5.4.2. Razlike pridjeva

Ktetik (grč. *ktetikos*; 'posvojni, prisvojni') u lingvistici označuje posvojni pridjev izveden od imena naseljenoga mjesta (etnika ili etnonima) (Simeon 1969: 725). Ako se izvode od stranih imena, uglavnom se mogu fonetizirati (pisati po izgovoru), a mogu se pisati i etimološki do tvorbenog šava, iza kojega se dodaje sufiks. Tvorba ktetika sufiksalna je tvorba u kojoj se osnovi riječi dodaje sufiks *-sk-*, a riječ u konačnome obliku može završavati na *-ačk-i*, *-ičk-i*, *-sk-i* i *-k-i*. Osnova je riječi ponajprije zemljopisni pojam, dakle toponim, a tek ako postoji neka glasovna zapreka takvoj tvorbi, uzima se za osnovu riječi etnik toga toponima (Barić i dr. 1999: 201). Ovo osnovno pravilo nadalje se proširuje postojanjem više tipova za osnove:

1. Ktetik se tvori neposredno dodavanjem sufiksa na toponim, što je najčešći slučaj tvorbe.
2. Ktetik se tvori od etnika toponima.
3. Ktetik se tvori ispuštanjem sufiksa u toponimu.

Ako je toponim pridjevska sintagma (pridjev i imenica), ktetik se tvori od samoga pridjeva (Skok 1954: 34). Također, važno je reći da ktetik nastao od toponima i ktetik nastao od etnika koji se odnosi na taj toponim u pravilu imaju jednak oblik i značenje. Jedan ktetik odnosi se u pravilu na toponim i na etnik, a samo iznimno, ako to traže posebni razlozi, upotrebljavaju se ktetici od svake riječi posebno (Babić 1975: 144).

Pri tvorbi ktetika od stranih odnosno tuđih imena vrijede opća pravila o zamjenjivanju suglasnika i suglasničkih skupova: kada se ktetici pišu fonetski, za njihovu je osnovu važan izgovor riječi. Za veliku većinu imena zemalja u hrvatskom jeziku imamo svoju riječ (egzonim), pa se tvorba posvojnih pridjeva odnosno etnika i ktetika od tih imena odvija bez poteškoća prema gramatičkim pravilima hrvatskoga standardnog jezika.

Na osnovi prikupljene građe razlike u pridjevskom dijelu naziva novčane jedinice možemo opisati pomoću dvaju glavnih razlika: (ne)pojavnost pridjevskog dijela naziva novčane jedinice i način tvorbe pridjevskog dijela naziva novčane jedinice.

5.4.2.1. (Ne)pojavnost pridjevskog dijela naziva novčane jedinice

Ktetik je u većini naziva novčanih jedinica nositelj razlikovne uloge u nazivu jer brojne zemlje dijele zajednički imenički dio naziva, odnosno zajedničku osnovnu novčanu jedinicu, pa je takva struktura naziva praktične prirode. Primjeri su takvih naziva *bjeloruski rubalj* i *ruski rubalj*, *kostarikanski kolon* i *salvadorski kolon*, *češka kruna*, *danska kruna*, *norveška kruna* i dr. Osim toga, postoji i određeni broj naziva novčanih jedinica također nastao po tom tvorbenom obrascu, a da im je imenički dio jedinstven u smislu da ga ne upotrebljava nijedna druga zemlja, pa u tom slučaju struktura naziva nema tu razlikovnu ulogu. Takvi su primjeri *armenski dram*, *bugarski lev*, *ganski cedi* i *mozambijski metikal*. U Tablici 1. Nazivi novčanih jedinica prema morfološkoj strukturi vidjeli smo da neke osnovne nazive poput *dolara*, *dinara* i *pesa/peza* dijeli veći broj zemalja i u njihovu je slučaju potrebno koristiti se uvijek punim nazivom novčane jedinice, odnosno ne skraćivati ga za pridjevski dio jer ovisno o kontekstu može doći do nerazumijevanja. Ipak, u tekstovima se katkad može naići na takvu upotrebu naziva gdje se naziv skraćuje na imenički dio jer se smatra da je u kontekstu dovoljno informacija koje ne dovode u zabunu o čijoj odnosno o kojoj je novčanoj jedinici riječ. Takvu praksu često susrećemo u publikacijama Europske središnje banke, posebice u Izvješću o konvergenciji.

5.4.2.2. Način tvorbe pridjevskog dijela naziva novčane jedinice

Pridjevski dio naziva novčane jedinice jest ktetik nastao od toponima kojemu novčana jedinica pripada ili od etnika toga toponima. Kako je uobičajena i prihvaćena i jedna i druga tvorba, u korpusu supostoje nazivi *belizeanski*, *belizejski* i *beliški dolar*, *bjeloruski* i *bjelaruski*⁷⁴ *rubalj* kao i *indonezijska* i *indonežanska rupija*. U ovim i sličnim slučajevima važno je prepoznati tvorbenu osnovu od koje je nastao pridjevski dio naziva, odnosno je li ktetik nastao od etnika ili toponima, jer nam ta činjenica može olakšati odluku koji ćemo među oblicima odabrati za predloženi naziv.

⁷⁴ Pridjevi *bjeloruski* i *bjelaruski* proizlaze iz različitih imena države – Bjelorusije i Bjelarusije, a može se pronaći i ime Bjelarus. Službeno je ime države na hrvatskom jeziku Bjelorusija.

U nastavku teksta pojedinačno ćemo analizirati nazive novčanih jedinica za koje smo pronašli više različitih označitelja odnosno inačnih izraza koji se međusobno razlikuju po načinu tvorbe pridjevskog dijela, dakle ktetika. Potvrdu pridjevskog oblika potražiti ćemo u dvama relevantnim izvorima: Hrvatskom jezičnom portalu (HJP) i Hrvatskim egzotizmima⁷⁵ (HE), a njihovu praktičnu upotrebu u širem jezičnom kontekstu propitati ćemo u korpusu sastavljenome u programskom alatu *Sketch Engine* (opisanom prije u tekstu) te u Hrvatskom mrežnom korpusu (HMK) i Hrvatskom nacionalnom korpusu (HNK). Po provedenoj analizi sabrat ćemo načela kojima smo se vodili kako bismo u sljedećem poglavlju napokon ponudili tablicu predloženih naziva. Razlog zašto najprije analiziramo, a tek potom sažimamo načela jest to što smo tek u promišljanju oko najboljih jezičnih rješenja osvijestili koliko je građa zapravo specifična i koliko je često potrebno boljem jezičnom oduzeti prednost pred raširenijim, a jezično lošijim rješenjem. Također, ostavili smo prostora i nečemu što bismo nazvali jezičnim osjećajem ili intuicijom kada je riječ o rješenju koje bi moglo zaživjeti u praksi.

Kao naziv novčane jedinice Belizea korpus nam nudi oblike *belizeanski*, *belizejski* i *beliški* dolar. Pridjevi *belizeanski* i *belizejski* ktetici su nastali prema etnicima *Belizeanac* i *Belizejac*, dok je pridjev *beliški* izveden od toponima *Belize*. Prema pravilu o primarnoj tvorbi od toponima, oblik *beliški* smatrat ćemo ktetikom usklađenijim s normom, a naziv novčane jedinice *beliški dolar* preporučenim nazivom. Pridjev *beliški* potvrđuju HJP kao i HE. Pretraga ovih pridjeva u Hrvatskom korpusu rezultirala je malim brojem jedinica (samo dva rezultata): jednim primjerom upotrebe pridjeva *belizejski* i jednim primjerom upotrebe pridjeva *belizeanski*. Oblik pridjeva *beliški* nije pronađen. HNK bilježi dva primjera pridjeva *belizejski* (i to upravo u sintagmi *belizejski dolar*), tri puta pridjev *belizeanski*, a niti jednom pridjev *beliški*. Mogli bismo pretpostaviti da se ktetici kojima se osnova riječi zbog glasovnih promjena znatnije mijenja teže nameću kao jezična rješenja u praksi, možda upravo iz straha od gubitka prepoznatljivosti osnovne riječi, straha koji je u slučaju novčanih jedinica u kontekstu platnoga prometa itekako opravdan.

Bjelorusija dijeli naziv osnovne novčane jedinice s Rusijom; obje imaju *rubalj/rublju*. Oblik ktetika *bjeloruski* ispravno je izveden od imena Bjelorusija, a potvrdu tom obliku pronalazimo

⁷⁵ <https://egzonimi.lzmk.hr/> (pristupljeno 31. svibnja 2023.) – Korpus se zasniva na priručnicima *Hrvatski egzonimi I.* (2016) i *Hrvatski egzonimi II.* (2018).

na Hrvatskom jezičnom portalu i Hrvatskim egzonimima. Pridjev *bjelaruski* nastao je vjerojatno tvorbom ktetika od izvornog toponima *Belarus*. Također, ponegdje se može naići i na ime Bjelarusija i Bjelarus. Pridjevski oblik *bjelaruski* zabilježili smo jedino u Međuinstitucijskom stilskom priručniku. Pretraga u Hrvatskom korpusu rezultirala je s više od dvije tisuće primjera pridjeva *bjeloruski* i samo četiri primjera upotrebe pridjeva *bjelaruski*, a pretraga u HNK-u s malo više od petsto rezultata pridjeva *bjeloruski* i niti jednim rezultatom pridjeva *bjelaruski*. U slučaju ovoga naziva novčane jedinice, praksa potvrđuje standardnojezično utemeljenje oblika *bjeloruski*, što će biti i naš predloženi naziv.

Pridjeve *indonezijska* i *indonežanska* rupija u nazivu novčane jedinice Indonezije možemo objasniti razlikom u načinu tvorbe: jedan je nastao od toponima, a drugi od etnika. Kako nema glasovnih zapreka tvorbi odnosno pridjeva dodavanjem sufiksa *-sk-* osnovi toponima Indonezija, nema potrebe da se služimo nazivom tvorenim od etnika. Potvrdu oblika *indonezijski* potvrđuje i Stjepan Babić navodeći da su oba oblika strane riječi u upotrebi, ali da je prvi oblik običniji (Babić 1986: 364). HJP i HE potvrđuju pridjev *indonezijski*. Pretraga u HMK-u donosi više od dvije tisuće mjesta s pridjevom *indonezijski* i oko dvije stotine mjesta s pridjevom *indonežanski*, a HNK bilježi nešto više od 600 puta pridjev *indonezijski* i samo tri puta pridjev *indonežanski*. I u slučaju ovoga naziva novčane jedinice, standardnojezično oblikovanje potvrđeno je u praksi, pa ćemo bez dileme svojim predloženim nazivom smatrati pridjev *indonezijski*, a novčanu jedinicu *indonezijskom rupijom*.

Ktetike *jamajčanski*, *jamajkanski*, *jamajčki* i *jamajački* u nazivu novčane jedinice Jamajke, dolara, razlikujemo također prema tvorbenoj osnovi: pridjevi *jamajkanski* i *jamajčanski* izvedeni su od etnika, a pridjevi *jamajčki* od toponima Jamajka. Nives Opačić (Opačić 2009: 87) navodi kako se u jezičnim priručnicima navode brojni oblici toponima, Jamajka, Jamaica, Jamaica, pa i ne čudi brojnost pridjeva izvedenih od njih. U ovom slučaju zalaže se za tvorbu ktetika od etnika (*jamajkanski* – *Jamajkanac*, *jamajčanski* – *Jamajčanin*). HJP i HE donose pridjev *jamajački*. HMK donosi najveći broj mjesta s pridjevom *jamajčanski* (497), malo manje s pridjevom *jamajkanski* (361), dok pridjeve *jamajčki* (18) i *jamajački* (5) pronalazi u samo nekoliko izvora. HNK nudi pridjeve *jamajčanski* (17 puta), *jamajkanski* (31) i *jamajčki* (1). Naš je predloženi naziv *jamajkanski dolar*.

Pridjeve *malgaški* i *madagaskarski* u nazivu novčane jedinice Madagaskara (*arijari/ariari/ariary*), ktetike nastale od etnika i toponima HJP oba dopušta, dok HE donose samo oblik *madagaskarski*. Pridjev *malgaški* objašnjavamo time što se i entitet u razdoblju od 1958. do 1975. zvao Malgaška Republika (Veliki atlas svijeta 1974), prema nazivu za

starosjedilačko stanovništvo Madagaskara *Malagase* (ponegdje *Malgaše*, *Malgase* i *Madagase*). HMK nudi pridjev *madagaskarski* u više od stotinu konteksta, dok se pridjev *malgaški* pronalazi u samo 14 sintagmi. HNK bilježi pridjev *malgaški* osam puta, a samo jednom pridjev *madagaskarski*. Predloženi je naziv *madagaskarski arijari* (vidi str. 72. o izboru osnovnog naziva).

HJP oblike pridjeva *somalski* i *somalijski* u nazivu novčane jedinice Somalije, njihova šilinga, smatra jednakovrijednima, a HE se ipak opredjeljuje za oblik *somalski*, što je rezultat tvorbe prema etniku *Somalac*. HMK donosi malo više sintagmi s pridjevom *somalski* u odnosu na *somalijski*, no sintagmu *somalijski šiling* pronalazimo u dva konteksta, a *somalski šiling* nijednom. U HNK-u pronašli smo 25 puta pridjev *somalski* i 339 puta pridjev *somalijski*. Naziv *somalijski šiling* bit će naš predloženi naziv.

Ktetici *srpski* i *srbijanski* uz naziv srpske novčane jedinice dinara rezultat su tvorbe pridjeva od dvaju etnika – Srbin i Srbijanac – o čemu Babić navodi da je riječ o razlici u značenju⁷⁶ (Babić 1986: 364). HJP donosi oba pridjeva, a HE samo oblik *srpski*. Naziv *srbijanski dinar* pronašli smo jedino u *Atlasu svijeta* Leksikografskog zavoda. HMK donosi u velikoj većini konteksta *srpski dinar* (više od 217 tisuća mjesta), a pridjev *srbijanski* bilježi na više od 27 tisuća mjesta. HNK donosi približno 29 tisuća mjesta s pridjevom *srpski* u odnosu na oko pet i pol tisuća pojavljivanja pridjeva *srbijanski*. Predloženi naziv jest *srpski dinar*.

Šri Lanka ima novčanu jedinicu rupiju odnosno *rupi*, a zabilježeni ktetici od toga složenog imena jesu *šrilanska* i *šrilanška rupija*. Kako standardnojezično nema razloga da dođe do glasovne promjene na tvorbenom šavu, naziv *šrilanska rupija* nas je predloženi naziv. Potvrdu oblika pronalazimo u HE, a potvrđuje ga i Babić (Babić 1986: 367). U HMK-u *šrilanška se rupija* spominje u osam konteksta, premda je pridjev *šrilanski* mnogo češći nego *šrilanški*. U HNK-u pronašli smo pet puta pridjev *šrilanski* (od čega u četiri konteksta upravo u sintagmi *šrilanska rupija*) i samo jednom pridjev *šrilanška*, također u sintagmi naziva novčane jedinice.

Zanimljiva je situacija slučaj naziva novčane jedinice Tajvana – *novog dolara*, kojemu smo u korpusu pronašli označitelje pridjevskog dijela *novotajvanski*, *novi taiwanski* i *novi tajvanski*. Među ovim oblicima pridjeva jezično je prihvatljiv jedino oblik *novi tajvanski* (dolar); pridjev

⁷⁶ Srbijanci su Srbi koji žive u Srbiji, a Srbi etnička grupa koja živi u više država (usp. Prečani). (<https://hr.wikipedia.org/wiki/Srbijanci>, pristupljeno 9. prosinca 2023)

novi taiwanski odbacujemo zbog izvornoga, fonološki (djelomično) neprilagođenog načina pisanja, a pridjev *novotajvanski* upućivao bi na toponim Novi Tajvan, koji ne postoji. K tome pridjev *novi* odnosi se na novčanu jedinicu, *dolar*, a ne na entitet, Tajvan. Potvrdu oblika ne nude ni HJP ni HE, odnosno pronalazimo samo potvrdu posvojnog pridjeva *tajvanski*. Hrvatski korpus donosi jedino sintagmu *tajvanski dolar*.

Složeni naziv toponima Trinidad i Tobago razlog je tvorbi ktetika *trinidadskotobaški* i *trinidadsko-tobaški dolar*, ali nailazimo i na oblik naziva *dolar Trinidad i Tobago*. Ovaj potonji odbacujemo zbog načine tvorbe koji nije uobičajen ni preporučljiv, a među prvim dvama zabilježenim oblicima bolji je oblik *trinidadsko-tobaški*, pisan u skladu s pravopisnim pravilom o pisanju polusloženica izvedenih od dviju imenica (riječ je od državi koju čine dva otoka – Trinidad i Tobago). U HMK-u i HNK-u nismo pronašli nijedno pojavljivanje bilo kojega od pridjeva.

Kada je riječ o tvorbi pridjeva od imenice Tunis, treba reći da su i oblik *tuniski* i oblik *tuniški* jezičnotvorbena prihvatljivi. Naime, premda nema razloga da pri tvorbi pridjeva čija osnova završava na *s/z*, a dodaje mu se sufix *-sk-* nastane pridjev na *-ški*, u mnogim se riječima udomaćio i taj oblik (Babić 1986: 352). Tako i priručnici priznaju i donose oba oblika: HJP oblik *tuniski*, HE oblik *tuniški dinar*. U HMK-u potvrđen je 17 puta pridjev *tuniski*, a 24 pridjev *tuniški*. HNK bilježi 150 puta pridjev *tuniski*, od čega u četiri konteksta sintagmu *tuniski dinar*, a pridjev *tuniški* samo četiri puta, pri čemu dva puta uz *dinar*. Kako je pojavnost pridjeva *tuniski* ipak brojčano više potvrđena u korpusu općenito i kako je standardnojezično (tvorbena) utemeljen, taj ćemo naziv smatrati predloženim nazivom.

Među oblicima naziva *UAE dirham* i *emiratski dirham*, kada je riječ o novčanoj jedinici Ujedinjenih Arapskih Emirata, bolje bi bilo prihvatiti naziv koji u sebi ne sadržava kraticu, premda u Popisu imamo i nekolicinu takvih naziva.⁷⁷ Prema pravilu da se ktetici od višečlanih toponima tvore prema imenici u tom skupu (Babić 1986: 367), oblik *emiratski* mogli bismo smatrati dobrim jezičnim rješenjem kada je riječ o novčanoj jedinici. HJP *dirham* opisuje kao osnovnu novčanu jedinicu u Maroku i Ujedinjenim Arapskim Emiratima. HMK donosi jedno pojavljivanje naziva *emiratski*, a HNK tri puta pridjev *emiratski* (nijednom uz *dirham*) i pet puta sintagmu *UAE dirham*. Predloženi je naziv *emiratski dirham*.

⁷⁷ CFA franak, CFA franak BCEAO, CFA franak BEAC (usp. fusnotu 51)

Nazivi novčane jedinice *zelenortski* odnosno *kapverdski eskudo* potječu od različitih toponima za istu zemlju – riječ je o Zelenortskoj Republici odnosno Kapverdskim Otocima, a oba se naziva podjednako rabe za imenovanje te zemlje smještene na najzapadnijemu afričkom rtu. Također, može se naići i na toponim *Zelenortski Otoci*. Ako damo prednost hrvatskom nazivu *Zelenortski Otoci*, možemo govoriti i o nazivu novčane jedinice prema njemu – *zelenortski eskudo*. Takav naziv pronalazimo u HMK-u 349 puta, u odnosu na 42 pojavljivanja pridjeva *kapverdski* u različitim sintagmama. HNK nudi 75 puta pridjev *zelenortski*, od čega tri puta u sintagmi *zelenortski eskudo*, a pridjev *kapverdski* ne bilježi uopće. Zanimljivo je da HJP bilježi naziv novčane jedinice *eskudo* (port. *escudo*), i to samo kao novčanu jedinicu u Portugalu. Također bilježi pridjeve *kapverdski* i *zelenortski*, pa za ime države i otočja nudi sintagme *Kapverdski otoci*, *Zelenortski otoci* i *Zelenortska Republika*. I u ovom slučaju izrazito veća praktična upotreba naziva *zelenortski eskudo* podupire odluku da to bude naš predloženi naziv.

Naposljetku, prednost u dvojbi oko *zimbabveanskog* u odnosu na *zimbabveški dolar* mogli bismo dati obliku *zimbabveški*, opet stoga jer je tvoren prema toponimu, a ne etniku. HJP dopušta oba oblika pridjeva, a HE samo pridjev *zimbabveanski*. Potvrdu pridjeva *zimbabveanski* u HMK-u pronalazimo na 30 mjesta, u odnosu na samo dva pojavljivanja pridjeva *zimbabveški*. U HNK-u pronalazimo na 112 mjesta pridjev *zimbabveanski*, od čega 16 puta u nazivu novčane jedinice, a pridjev *zimbabveški* samo jednom. Predloženi naziv jest *zimbabveanski dolar* jer se takav naziv ukorijenio u praksi, a jezični ga priručnici bilježe i dopuštaju.

5.4.3. Razlike imenice

Kada je riječ o različitim označiteljima odnosno inačnim izrazima naziva novčanih jedinica koji se razlikuju u imeničkom dijelu naziva, odnosno u obliku osnovnog naziva novčane jedinice, njihove smo razlike podijelili u dvije skupine:

1. razlike u fonološkoj prilagodbi naziva hrvatskome jeziku
2. razlike u morfološkoj prilagodbi naziva hrvatskome jeziku.

Već smo rekli da su nazivi novčanih jedinica vrsta posuđenica koje nazivamo egzotizmima. Odnosno točnije bi bilo reći da su nazivi novčanih jedinica u svom imeničkom dijelu egzotizmi, dok je njihov pridjevski dio hrvatska riječ, uglavnom ketik nastao od egzotizma

(hrvatskoga imena stranoga toponima). Imenički dio naziva novčane jedinice tretiramo kao posuđenicu, egzotizam. Kako pravilo glasi da njihova prilagodba u jeziku primatelju treba biti minimalna, to se u praksi svodi na fonološku prilagodbu. Opće imenice, pridjevi, prilozi i druge strane riječi pišu se prema izgovoru u jeziku iz kojega potječu, ali uz neka ograničenja: 1. za sve glasove u stranim jezicima nema jednakih glasova u hrvatskom jeziku, 2. tuđice ne preuzimamo uvijek neposredno iz izvornog jezika, nego preko jezika posrednika (Babić, Finka, Moguš 2000: 57). Hrvatski pravopis Matice hrvatske kaže da se pri uporabi stranih riječi (kada je moguće i ne narušava se obavijest) preporučuje njihovo grafijsko prilagođivanje, odnosno pisanje u transkribiranom obliku (Badurina, Marković, Mićanović 2007: 217). Također, taj pravopis donosi vrlo opširna pravila transliteracije i transkripcije stranih imena, što nam je bilo od velike pomoći u traganju za izgovornim varijantama stranih odnosno izvornih naziva novčanih jedinica (*ibid.*: 219). Dakle, fonemi strane riječi mijenjaju se najsličnijim fonemima hrvatskoga jezika. Osnovni je kriterij pritom izgovor riječi u izvornom jeziku, što je zapravo otegotna okolnost jer o fonološkim sustavima jezika iz kojih ti nazivi potječu ne znamo uvijek dovoljno. U tom smislu, izgovor je donekle subjektivan i smatramo da je to glavni razlog postojanja više različitih označitelja odnosno inačnih izraza nekih naziva novčanih jedinica.

Odstupanja u fonološkoj prilagodbi riječi odnose se na nazive novčanih jedinica za koje smo pronašli više različitih označitelja odnosno u većini slučajeva inačnih izraza, jer osim izvornoga oblika riječi (koji je fonološki neprilagođen, dakle potpuno preuzeta strana riječ), pronalazimo i prilagođeni ili djelomično prilagođeni naziv, a katkad i nekoliko na različite načine prilagođenih naziva. Nazivi novčanih jedinica koje ćemo analizirati u ovoj skupini jesu sljedeći: *arijari/ariari/ariary*, *baht/bat*, *birr/bir*, *boliviano/bolivijano*, *colon/colón/kolon*, *gourd/gourde/gurd*, *gvarani/gvarini*, *hrivnja/grivnja*, *kyat/kiat/kjat*, *kwanza/kvanza*, *quetzal/kvecal/kecal*, *leu/lej*, *metical/metikal*, *nakfa/nafka*; *ouguja/uguija/ugija/ouguiya*, *peso/pezo/pesos/pezos*, *ringit/ringitt*, *rupija/rufija/rupi*, *ryal/rial/rijal/riel/rijel*, *sum/som* i *won/von*.

Odstupanjima u morfološkoj prilagodbi možemo objasniti različite označitelje, u ovom slučaju inačne izraze sljedećih novčanih jedinica: *afgan/afgani*, *forinta/forint*, *zlot/zloti* i *rubalj/rublja*. Riječ je o različitom rodu riječi ili različitom osnovnom obliku.

Novčana jedinica Madagaskara zove se malgaški/madagaskarski *arijari*, *ariari* ili *ariary*. Izvorni oblik *ariary* u hrvatskom fonetiziramo pa glasi *arijari*, slijedeći pravilo o umetanju intervokalnoga fonema /j/ na morfskoj granici između dvaju vokala od kojih je najmanje

jedan *i* (Marković, 2013: 76) . U HK-u pronašli smo po jedno pojavljivanje oblika *arijari* i *ariary*, a oblik *ariari* nije zabilježen. HNK bilježi jedino dva puta naziv *arijari*. Predloženi je naziv *madagaskarski arijari* (usp. str. 81).

Novčana jedinica Tajlanda izvorno se zove *baht*. Svi izvori prvoga potkorpusa donose i u hrvatskom jeziku oblik *baht*, osim Hrvatske enciklopedije LZMK-a, koja nudi oblik *bat*. Takav je oblik naziva utemeljen jer se u izvornom i engleskom izgovoru na bilo koji način ne artikulira *h*. HK nudi na 466 mjesta naziv *baht*, pri čemu se pojavljuju dva roda imenice: m. r. *baht* i ž. r. *bahte*. HNK bilježi sedam puta naziv *baht* i nijednom *bat* (u značenju novčane jedinice). Možemo zaključiti da je izvorno pisanje prevagnulo u praksi, možda i zbog drugih značenja koja imenica *bat* ima u hrvatskom jeziku. Premda je rijedak u praksi i u hrvatskome jeziku ima i druga značenja, naš je predloženi naziv *bat*.

Etiopska novčana jedinica (izvorno) *birr* u hrvatskom jeziku može glasiti jedino *bir*, ako uzmemo u obzir izgovor. Oblik *birr* ponovno donose analizirani priručnici Leksikografskog zavoda, no kako je naveden kosim slovima, zaključujemo da donose izvorni oblik riječi. HK bilježi na 18 mjesta naziv *birr*, a HNK nijednom. Naš je predloženi naziv *bir*, a takvo rješenje dobro je i stoga što nema u hrvatskom standardnom jeziku drugih značenja.

Bolivija ima novčanu jedinicu *boliviano*. Svi izvori prvoga potkorpusa donose taj oblik, osim Popisa Središnje banke i Međuinstitucijskoga stilskog priručnika, gdje imamo oblik *bolivijano*. Takav je oblik rezultat prilagodbe sustavu hrvatskoga jezika umetanjem intervokalnoga fonema /j/ na mjestu kontakta dvaju vokala. HK donosi samo devet konteksta u kojima se pojavljuje naziv *boliviano*, a HNK tri puta naziv *bolivijano*, što je i naš predloženi naziv.

Salvador i Kostarika dijele zajednički imenički dio osnovne novčane jedinice: *kolon* odnosno *colon/colón*. HK donosi na dva mjesta oblik *kolon*, a *colon* nije zabilježen. HNK nudi tri puta *kostarinkanski kolon* i pet puta *salvadorski kolon*. Takvi su nazivi i naši prijedlozi.

Novčana jedinica Haitija zove se *gourde* (od španj. *gordo*, 'debeo', na haićanskom 'tikvica'), a osim toga mi smo pronašli zabilježene i inačne izraze *gourd* i *gurd*, pri čemu je posljednji označitelj onaj koji prevladava u analiziranim priručnicima. Takav je oblik vjerojatno rezultat fonološke prilagodbe riječi prema izgovoru u izvornom jeziku. Nažalost, nismo pronašli vjerodostojan izvor izgovora, pa ćemo se u ovom slučaju prikloniti rješenju većine izvora u korpusu. U HK-u na tri je mjesta zabilježen *gourde*, a na jednom *gurd*. HNK donosi jedino pet puta naziv *gourd*. Prijedlog naziva glasi *gurd*.

Paragvaj ima novčanu jedinicu (izvorno) *guarani* (guarana je biljka). Prema kriteriju izgovora inačni izraz *gvarani* nameće se kao bolje jezično rješenje i donose ga svi analizirani priručnici osim Rječnika bankarstva, koji nudi izraz *gvarini*, za koji ne možemo sa sigurnošću znati kako je nastao. Možda je riječ o težnji da se naziv novčane jedinice razlikuje od gvaranskog jezika, kojim se govori u Paragvaju.⁷⁸ HK donosi na četiri mjesta *guarani*, a jednom *gvarini*. HNK bilježi sedam puta naziv *gvarani*, od čega je na dva mjesta riječ o jeziku gvaraniju, a pet puta o novčanoj jedinici. Naš je predloženi naziv *gvarani*.

Za ukrajinsku novčanu jedinicu (izvorno гривню, engl. *hryvnia*, IPA: [ˈɦrɨʋnʲa]) priručnici nude inačne izraze *hrivnja*, *hrivna*, *grivna* i *grivnja*. Među jezičnim priručnicima ovu novčanu jedinicu nudi samo Klaićev Novi rječnik stranih riječi, u obliku *grivnja*. Ostali priručnici nude izraz *hrivnja*. HJP donosi riječ *grivna* u značenju 'narukvice, obruča, okova' i daje etimološku pozadinu riječi: prasl. **grivъna* (rus. *grivna*, polj. *grzywna*) ≈ v. *griva*. Prema pravilima transliterirani oblik glasi *ǵryvnju*, a transkribirani *grivnju* (Badurina, Marković, Mićanović 2007: 302). Također, pronašli smo i drugačije transliteriranje: *hryvniu*.⁷⁹ Očito je da postoji dvojba oko toga je li ukrajinski grafem Г hrvatski g ili h. HK donosi naziv *hrivnja* u 29, a *grivnja* u 18 konteksta. HNK nudi četiri konteksta u kojima se pojavljuje *hrivnja*, 17 konteksta u kojima se pojavljuje *grivna* (od čega tri u značenju novčane jedinice) i jednom naziv *grivnja*. Kako se ukrajinski fonem ostvaruje kao bezvučni parnjak fonemu /h/, dakle kao alofon, predloženi je naziv *hrivnja*.

Mijanmar ima novčanu jedinicu *kyat*, za koju pronalazimo, osim oblika *kyat*, inačne izraze *kjat* i *kiat*. Rezultat su izgovora koji grafem y prenosi kao foneme *i* ili *j* [ki:ˈa:t]. Kako svi analizirani priručnici nude naziv *kjat*, razumno je prihvatiti to rješenje. Oblik *kiat* nudi jedino *Rječnik stranih riječi* Anića i Goldsteina, pri čemu dopušta i oblik *kjat*. U HK-u *kyat* je zabilježen 59 puta, u odnosu na samo jedan zabilježeni *kjat*, dok HNK nudi samo na tri mjesta naziv *kjat*.

Angolska novčana jedinica zove se *kwanza*, a mi ju, osim u tom inačnom izrazu, pronalazimo i u fonetiziranom obliku *kvanza*. Novčana jedinica ime je dobila prema rijeci Kwanzi (također Cuanza, Coanza, Quanza i Kuanza) u Angoli. Priručnici Leksikografskog zavoda nude za novčanu jedinicu inačni izraz *kwanza*, kao i Klaićev *Novi rječnik stranih riječi*, a Hrvatski

⁷⁸ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=23915> (pristupljeno 19. prosinca 2023)

⁷⁹ <https://baltoslav.eu/lat/index.php?mova=hr> (pristupljeno 19. 12. 2023)

terminološki portal i Međuinstitucijski stilski priručnik inačni izraz *kvanza*. Potonji izraz zabilježen je u HK-u dvanaest puta, a u HNK-u šest puta. Predloženi je naziv *kvanza*.

Novčanu jedinicu inačnih izraza *quetzal*, *kvecal* i *kecal* pronalazimo u Gvatemali. Oblik *quetzal* izvorna je riječ, a *kvecal* i *kecal* njegove izgovorne varijante (također inačni izrazi). Inače, riječ *quetzal* u španjolskom naziv je za rod ptica koje žive u tropskim područjima Amerike, a u Gvatemali ona je nacionalni simbol. U izvorima na hrvatskom jeziku pronalazimo pticu *kvecal* i pticu *kecal*. Slovo *q* u hrvatskom se jeziku piše samo u neadaptiranim posuđenicama, u kojima se redovito izgovara kao [kv]⁸⁰, pa iz toga proizlazi da je jezično prihvatljiv oblik riječi *kvecal*. Ako se pak usmjerimo na to kako se riječ izvorno izgovara [kɛt'sal], to može biti argument u prilog nazivu *kecal*, jer se *v* ne čuje. HJP donosi oba oblika riječi, doduše govoreći o ptici, a ne novčanoj jedinici. Priručnici prvoga potkorpusa donose podjednako oba oblika. U HK-u *quetzal* je zabilježen devet puta, a *kvecal* jednom, dok u HNK-u u pronalazimo na pet mjesta *kvecal* i jednom *quetzal*. Predloženi je naziv *kvecal*.

Moldavija i Rumunjska svojom novčanom jedinicom nazivaju *leu*, *lev* ili *lej*. Izvorni je oblik riječi *leu* i takva ga nudi većina priručnika prvoga potkorpusa. Oblik *lev* donosi kao novčanu jedinicu Rumunjske jedino Proleksis, istodobno navodeći *leu* kod Moldavije, zbog čega to rješenje dovodimo u sumnju. Na rumunjskom jeziku riječ *leu* izgovara se /lew/. Moldavski jezik je zapravo moldavski standard rumunjskoga jezika, pa ćemo pretpostaviti da nema velike razlike u izgovoru. Inačni izraz *lej* potječe od oblika imenice *leu* za množinu na rumunjskom (rum. *lei*). Hrvatski korpus donosi deset puta *lej* i četiri puta *leu*. HNK nudi 23 puta naziv *leu*, pet puta naziv *lej* (uvijek u sintagmi *moldavski lej*) i 15 puta izraz *lev* (podjednako bugarski i rumunjski). Inačni izraz *lev* naziv je i novčane jedinice Bugarske, u čemu se slažu svi analizirani priručnici i pretraženi korpus. Na rumunjskom *leu* (pl. *lei*) i na bugarskom *lev* (pl. *leva*) nose značenje *lav*. Zaključujemo da je novčana jedinica Moldavije i Rumunjske *leu*, a Bugarske *lev*.

Mozambička novčana jedinica *metical* izgovara se *metikal*. U odnosu na prenošenje izvornog oblika riječi, što čine neki analizirani priručnici, mi bismo se odlučili za naziv *metikal*, jer je nastao po uzoru na izgovornu varijantu riječi /ˌmɛtɪˈka:l/. Oblik *metikal* HK donosi dvaput, a HNK deset puta, dok oblik *metical* nigdje nije zabilježen.

⁸⁰ Q | [Hrvatska enciklopedija](#) (pristupljeno 3. ožujka 2023)

Eritreja ima novčanu jedinicu naziva *nakfa*. U korpusu smo pronašli i izraz *nafka*, no smatramo da je riječ o pogrešnom navođenju. U HNK-u pronašli smo pet pojavljivanja izraza *nakfa* i nijedno pojavljivanje izraza *nafka*. Predloženi je naziv *nakfa*.

Mauretaniya ili Mauritanija, zapadnoafrička država, ima novčanu jedinicu subjektivno najneobičnijeg oblika riječi – engl. *ouguiya* (IPA: [uɟija]). Inačnih izraza naziva te novčane jedinice koje smo pronašli najviše je među svim analiziranim novčanim jedinicama: *ouguja*, *uguija*, *ugija*, *ouguiya* i *ougija*. Među tim oblicima čini nam se najbliži izgovoru riječi u arapskom jeziku izraz *ugija*. Nažalost, u HK-u nismo pronašli nijedan od spomenutih oblika, a HNK bilježi samo oblik *ouguja* na pet mjesta. U ostatku korpusa nijedan oblik nije zabilježen. Predloženi je naziv *ugija*.

Peso, *pezo*, *piso*, *pesos*, *pezos* ili *pezetu* kao novčanu jedinicu dijele mnoge zemlje Latinske Amerike – Argentina, Čile, Dominikanska Republika, Kolumbija, Kuba, Meksiko i Urugvaj – kao i Filipini. Izvorni naziv novčane jedinice na španjolskom jest *peso* u jednini, a *pesos* u množini, pa tako objašnjavamo sve ove označitelje, točnije inačne izraze naziva. Njihove su inačice prema izgovoru *pezo* i *pezos*. Različit je jedino izraz *piso*, novčana jedinica Filipina, jer je *peso* na filipinskom jeziku *piso*. HK donosi uvjerljivo najviše oblik *pezo* (1114) i *pesos* (505), dok ostale oblike donosi u samo nekoliko primjera. HNK bilježi 52 puta izraz *pezo*, 26 puta oblik *peso* i 17 puta oblik *pezeta*. Predloženi je naziv *peso*.

Malezija ima novčanu jedinicu *ringit*. U korpusu je zabilježen i oblik *ringitt*, vjerojatno izvorno napisan. Predloženi je naziv *malezijski ringit*, koji je i potvrđen u HNK-u pet puta.

Rupija/rupi nazivi su za novčanu jedinicu Indije, Mauricijusa, Nepala, Pakistana, Sejšela i Šri Lanke. Popis valuta na engleskom sadržava novčanu jedinicu *rupee* za navedene zemlje. Među našim priručnicima jedino Atlas svijeta Leksikografskog zavoda razlikuje kao novčanu jedinicu Indije, Mauricijusa i Sejšela *rupiju*, a kao novčanu jedinicu Nepala, Pakistana i Šri Lanke *rupi*, dok ostali priručnici uz ovih svih šest navedenih zemalja navode *rupiju*. Sličan je i naziv novčane jedinice Maldiva: engl. *rupee* u našim je izvorima katkad *rupija* (Proleksis, Hrvatska enciklopedija), katkad *rufija* (Atlas svijeta Leksikografskog zavoda i Međuinstitucijski stilski priručnik). Mogli bismo pretpostaviti da je riječ o različitim inačicama hind. riječi *rupayā* koja je označavala srebrni novac, ali to svakako treba detaljnije istražiti. HK donosi oblik *rupija* na 667 mjesta, a *rufija* na 4 mjesta. HNK bilježi 92 puta izraz *rupija* i pet puta izraz *rufija*. Predloženi je naziv *rupija*.

Nazive novčanih jedinica *ryal*, *rial*, *rijal*, *riel*, *rijel* pronalazimo u priručnicima kao novčane jedinice Irana, Jemena, Kambodže, Katra, Omana i Saudijske Arabije. U popisu valuta na engleskom jeziku nalazimo naziv engl. *rial* uz sve navedene zemlje, osim Kambodže, čijom se novčanom jedinicom naziva engl. *riel*. Ako iz toga zaključimo da u engleskom postoje dvije različite novčane jedinice – *rial* i *riel* – preostaje nam samo među oblicima *rial*, *rijal* i *ryal* odnosno *riel* i *rijel* odlučiti koji je jezično najprihvatljiviji. Nakon što u prvoj skupini odbacimo naziv *ryal*, između *rial*a i *rijal*a odnosno *riela* i *rijela* prednost bismo dali oblicima *rijal* i *rijel*. HK donosi 178 puta izraz *rial*, 116 puta izraz *rijal* i 39 puta izraz *riel*. HNK ima samo 31 put oblik *rijal* (čak i u kontekstu novčane jedinice Kambodže).

Uzbekistanska novčana jedinica (izvorno *čym*, engl. *som*) u našim se jezičnim priručnicima ne pronalazi, osim u Klaićevu Novom rječniku stranih riječi, gdje se navodi oblik *som*. Opći priručnici donose oblike *som* i *sum*, potonji po uzoru na izgovor u izvornom jeziku. HK donosi tri puta oblik *som*, a HNK pet puta oblik *sum*. Predloženi je naziv *uzbekistanski sum*.

Sjeverna Koreja i Južna Koreja u nazivu novčane jedinice, osim ktetika *sjevernokorejski* i *južnokorejski*, imaju imenicu *won* odnosno *von*. Prvi je oblik izvorni, a drugi onaj za koji se opredjeljujemo, u skladu s većinom jezičnih priručnika, prema pravilu o fonemskoj supstituciji. *Hrvatski korpus* bilježi na 23 mjesta oblik *won*, a samo na dva mjesta oblik *von*. HNK ne nudi nijedan oblik.

U skupinu naziva novčanih jedinica čiji se označitelji razlikuju na morfološkoj razini svrstali smo četiri novčane jedinice: *afgan/afgani*, *forinta/forint*, *zlot/zloti* i *rubalj/rublja*. Kao što vidimo, u ovim se nazivima postavlja pitanje roda naziva odnosno njegova oblika u nominativu jednine.

Novčanom jedinicom Afganistana naziva se *afgan* odnosno *afgani*. Među jezičnim priručnicima naziv novčane jedinice donose samo rječnici stranih riječi: Anić donosi inačni izraz *afgan*, a Klaić inačni izraz *afgani*. Među općim priručnicima inačni izraz *afgani* donose Proleksis enciklopedija, Atlas svijeta i Hrvatska enciklopedija (koja nudi i izraz *afgan*), a inačni izraz *afgan*, uz Popis, još Rječnik bankarstva i Međuinstitucijski stilski priručnik. HK donosi uvjerljivo veći broj mjesta s inačnim izrazom *afgan*, odnosno primjera s izrazom *afgani* pronašli smo samo dva. HNK bilježi samo oblik *afgan*, i to u šest konteksta. Treba reći da osim značenja novčane jedinice Afganistana, riječ *afgan* označuje i Afgane, jedno od dva plemena Paštuna (Patani i Afgani) koji naseljavaju područje te zemlje, a također je i etnik imena Afganistan. U tom smislu rješenje naziva novčane jedinice *afgani* imalo bi razlikovnu

funkciju, no čini se da je u hrvatskom više udomaćen izraz *afgan*. Na engleskom naziv glasi *afghani*, pa otud vjerojatno izraz *afgani*. Predloženi je naziv *afgan*.

Forinta je danas naziv novčane jedinice Mađarske, a povijest ju bilježi i kao novčanu jedinicu Habsburške Monarhije. Rječnici donose njezine istoznačnice *fiorin*, *florin*, *forinta*, *forintača*, *gulden*. Svi jezični priručnici smatraju inačni izraz *forinta* ispravnim nazivom novčane jedinice, jedino Hrvatska enciklopedija i Hrvatski terminološki portal dopuštaju i inačni izraz *forint*, vjerojatno kako bi uzeli u obzir i povijesni naziv novčane jedinice koja je nekad bila u optjecaju i na našim prostorima. Pretraga u HNK-u također ide uvjerljivo u prilog obliku *forinta*, 210 pojavljivanja u odnosu na dva pojavljivanja izraza *forint*. Slični su rezultati pretrage i u HK-u: 90 mjesta s izrazom *forint* u odnosu na 2929 mjesta s izrazom *forinta*. Predloženi je naziv *forinta*.

Rusija i Bjelorusija obje imaju novčanu jedinicu *rubalj* odnosno *rublju*. Većina analiziranih priručnika donosi označitelj *rubalj*, pri čemu Rječnik stranih riječi Anića i Goldsteina nudi označitelje *rubalj* i *rublja*, a Klaićev Novi rječnik samo označitelj *rublja*. Pretraga u korpusu tekstova banaka (HNB-a i ESB-a) rezultirala je isključivo imenicom muškog roda, dakle pronalazimo *rubalj*, dok je u HK-u u kontekstu Bjelorusije pronađen samo *rubalj*, a u kontekstu Rusije zabilježeni su i jedan i drugi označitelj (više od 11 tisuća puta spominje se *rubalj*, a samo 26 puta *rublja*). Mi ćemo se opredijeliti za naziv novčane jedinice *rubalj*, koji na svojim stranicama potvrđuje i Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.⁸¹

Poljski *zlot* novčana je jedinica oko čijega se naziva slažu rječnici stranih riječi i većina općih priručnika. Ipak, inačni izraz *zloti* nude HNB-ov Popis i Međuinstitucijski stilski priručnik, i to vjerojatno kao oblik izveden iz engleskog oblika riječi koji glasi *zloty*. Pretraga u korpusu tekstova banaka donijela je samo inačni izraz *zlot*, a u HK-u pronađeno je pedesetak mjesta koja navode oblik u genitivu množine *zloti*, iz čega zaključujemo da bi nominativ glasio *zlot*. HNK bilježi 99 puta izraz *zlot* i šest puta izraz *zloti*. Izvorni izgovor glasi /'zwo.ti/ Predloženi je naziv *zlot*.

⁸¹ <http://jezicni-savjetnik.hr/?page=20> (pristupljeno 19. prosinca 2023)

5.4.4. Ostale razlike

U ovu smo skupinu svrstali nekolicinu višerječnih naziva novčanih jedinica koje se uglavnom rabe u svom izvornom obliku (ili barem neka od riječi u sintagmi), premda su u njihovim nazivima neke riječi prevedive na hrvatski jer same po sebi nisu egzotizmi. Takvi su primjeri: *juan renminbi / renminbi juan / kineski juan* (Kina); *lao kip / novi kip / laoski kip* (Laos); *malavi kvača / malavijska kvača* (Malavi); *kordoba oro / cordoba* (Nikaragva); *nuevo sol / novi sol* (Peru) i *funta sterlinga / britanska funta* (Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske). U dijelu opisne analize naziva novčanih jedinica već smo govorili o nastanku i značenju nekih od ovih naziva novčanih jedinica, pa ćemo se ovdje osvrnuti na njihove različite označitelje odnosno inače izraze i pokušati se opredijeliti za one koje smatramo standardnojezično prihvatljivima.

Juan renminbi, renminbi juan i samo *juan* (ponegdje *kineski juan*) različiti su označitelji naziva novčane jedinice Kine. Priručnici donose različite nazive, a HK nudi *juan renminbi, renminbi juan*, ali također i *yuan renminbi* i samo *renminbi* kao nazive novčane jedinice, no na najviše mjesta novčana se jedinica naziva *kineskim juanom*. HNK donosi 13 puta izraz *juan*. Riječ *renminbi* (kineski: 人民币 [rénmínbì]) znači 'narodna valuta'. Niti na jednom mjestu nismo pronašli oblik *huan*, koji bi nastao po kriteriju izgovora i zamjene izvornih fonema najsličnijim fonemima u hrvatskom jeziku. Želimo li se držati načela kojima smo se dosad vodili pri odabiru predloženih naziva, izraz *kineski huan* bio naš prijedlog, premda potvrdu takvome obliku nigdje nismo pronašli.

Lao kip ili *novi kip* novčana je jedinica Laosa. Naziv *lao kip* preveden na hrvatski glasio bi *laoski* ili *laoški kip*, no takvoga ga naši priručnici ne donose, premda mislimo da bi bio najbolji. Naziv *novi kip* donose Hrvatska enciklopedija i Proleksis enciklopedija, no vjerojatno je riječ o novčanoj jedinici koja je bila službena u nekom trenutku u prošlosti. HNK i HK ne donose nijedan među izrazima. Predloženi je naziv *laoski kip*.

Malavi ima novčanu jedinicu koju nema razloga zvati *malavi kvačom*, kada naziv *malavijska* ili *malavska kvača*, koji donose neki priručnici, u potpunosti odgovara tvorbi kletika od stranoga toponima u hrvatskom jeziku. Naš je predloženi naziv *malavska kvača*. HNK donosi pet puta izraz *malavi kvača*, a HK nijednom.

Kordoba oro (ponegdje samo *cordoba*) novčana je jedinica Nikaragve. U prijevodu znači *zlatna kordoba*, pa bismo se usudili prijedlogom proglasiti taj naziv. HNK donosi četiri puta *kordobu oro*, a HK ništa od navedenoga.

Za naziv novčane jedinice Perua predlažemo naziv *novi sol* u odnosu na izvorni neprevedeni naziv *nuevo sol*, jer španjolska riječ *nuevo* znači nov, novi. HNK i HK ne donose naziv ni u kojemu obliku.

Funta sterlinga novčana je jedinica Ujedinjenoga Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske. Osim ovoga neki nam priručnici nude i označitelj *britanska funta*. Ako analiziramo sintagmu *funta sterlinga*, imamo sljedeće: *funta* (engl. *pound*) engleska je mjera za težinu, a riječ *sterlinga* ima podrijetlo u riječi *esterlingi*, koja označuje hanzeatske trgovce koji su određivali standard za srebrnjak funtu. Dakle, u izvornome nazivu novčane jedinice nema riječi koja bi se u hrvatskome prevela kao pridjev britanski. U HK-u bilježimo 238 puta *britansku funtu* i 62 puta *funtu sterlinga*, a u HNK-u 12 puta *britansku funtu* i 16 puta *funtu sterlinga*. U svim publikacijama koje su ušle u korpus (i HNB-a i ESB-a) novčanu jedinicu naziva se *funtom sterlinga*, što je i naš predloženi naziv.

6. PREDLOŽENI NAZIVI – poticaj daljnjim istraživanjima

Ponajprije, želimo objasniti zašto smo u rad uveli pojam *predloženog naziva*. Pojmovima *različiti označitelji* odnosno *inačni izrazi* naziva novčanih jedinica, kojima smo se dosad služili u analizi, označuju sve inačice (replike) naziva novčanih jedinica koje smo pronašli zabilježene u prvom potkorpusu. Analizom smo propitali pojavnost pojedinačnih označitelja odnosno inačnih izraza u drugom potkorpusu i na osnovi toga pokušat ćemo ovdje ponuditi nazive novčanih jedinica koje bismo uvrstili u Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka, polazišnu i završnu točku cijeloga rada. Te nazive nazvali smo predloženim nazivima. Naime, svjesni činjenice da se ovdje načetom temom u dosadašnjim istraživanjima nije bavilo, smatramo da tek buduća istraživanja (i to interdisciplinarne prirode) mogu pokazati koliko smo se svojim odabirom naziva približili najboljim jezičnim rješenjima.

Po provedenoj analizi, načela kojima smo se služili u odabiru svojih predloženih naziva možemo sažeti u nekoliko sljedećih točaka:

1. Nazive koji su u svim analiziranim priručnicima zabilježeni u jednakom obliku nismo dovodili u pitanje, jer smatramo da je njihova prihvaćenost i prilagođenost u sustavu jezika dovršena i dokazana. To je istodobno i razlog zašto ih nećemo uvrstiti u Tablicu 5. Predloženi nazivi⁸².
2. Pri odabiru terminološkog naziva za novčanu jedinicu s više različitih označitelja odnosno inačnih izraza ponajprije smo uzeli u obzir označitelje i izraze koje donose jezični, a tek potom opći priručnici. Opći priručnici katkad donose izvorni naziv novčane jedinice, odnosno samo ga preuzimaju, pa je upitno trebamo li takav oblik u užem jezičnom smislu smatrati označiteljem. Među općim priručnicima jedino smo Hrvatski terminološki portal smatrali izvorom jednakovrijednim jezičnim priručnicima.

⁸² Među tim nazivima zasigurno ima i onih kojima bi se u hrvatskom jeziku mogle naći normativno prihvatljivije inačice, no njihova (iako skromna) raširenost u korpusu u dosljednom obliku (zapravo izvornom obliku) ne pružaju prostora da ih preispitujemo (usp. *pa'anga*, novčana jedinica Kraljevine Tonga).

3. Kada je riječ o višerječnim nazivima novčanih jedinica za koje je zabilježeno više različitih označitelja u pridjevskom dijelu sintagme, pokušali smo slijediti načelo tvorbe ktetika od toponima, a ne od etnika.
4. Kada je riječ o jednorječnim nazivima, koji su redovito egzotizmi, njih smo nastojali prilagoditi na fonološkoj razini, naime slijedeći pravilo o zamjeni sličnih fonema odnosno vodeći računa o njihovom izgovoru u izvornom jeziku.

TABLICA 5. Predloženi nazivi

ENTITET	Naziv valute (engleski)	OZNAČITELJI / INAČNI IZRAZI	PREDLOŽENI NAZIV
Afganistan	<i>Afghani</i>	afgan, afgani	afgan
Angola	<i>Kwanza</i>	kvanza, kwanza	kvanza
Argentina	<i>Argentine peso</i>	(argentinski) pezo, (argentinski) peso, (argentinski) pezos, (argentinski) pesos	argentinski peso
Belize	<i>Belize Dollar</i>	belizeanski dolar, belizejski dolar, beliški dolar	beliški dolar
Bjelorusija	<i>Belarusian Ruble</i>	(bjeloruski) rubalj, (bjeloruska) rublja, bjeloruski rubalj	bjeloruski rubalj
Bolivija, PD	<i>Boliviano</i>	bolivijano, boliviano	bolivijano
Čile	<i>Chilean Peso</i>	(čileanski) pezo, (čileanski) peso	čileanski peso
Dominikanska Republika	<i>Dominican Peso</i>	dominikanski pezo, dominikanski peso	dominikanski peso
Eritreja	<i>Nakfa</i>	nakfa, nafka	nakfa
Etiopija	<i>Ethiopian Birr</i>	(etiopski) bir, (etiopski) birr	bir
Filipini	<i>Philippine Peso</i>	filipinski pezo, filipinski peso	filipinski peso
Gana	<i>Ghana Cedi</i>	(ganski) cedi, (ganski) sedi	ganski cedi
Gvatemala	<i>Quetzal</i>	kvecal, quetzal, kecal	kvecal
Haiti	<i>Gourde</i>	gourd, haićanski gourde, gurd	gurd
Indonezija	<i>Rupiah</i>	indonezijska rupija, indonežanska rupija	indonezijska rupija
Iran, IR	<i>Iranian Rial</i>	iranski rijal, iranski rial	iranski rijal
Jamajka	<i>Jamaican Dollar</i>	jamajčanski dolar, jamajčki dolar, jamajački dolar	jamajkanski dolar
Jemen	<i>Yemeni Rial</i>	jemenski rijal, jemenski rial	jemenski rijal
Kambodža	<i>Riel</i>	rijal, riel, rijel	rijel
Katar	<i>Qatari Rial</i>	katarski rijal, katarski rial, katarski riyal	katarski rijal
Kina	<i>Yuan Renminbi</i>	juan renminbi, renminbi juan, kineski juan, juan	kineski huan
Kolumbija	<i>Colombian Peso</i>	kolumbijski pezo, kolumbijski peso	kolumbijski peso
Koreja, DNR	<i>North Korean Won</i>	sjevernokorejski von, sjevernokorejski won, won Sjeverne Koreje, won, von	sjevernokorejski von
Koreja, Republika	<i>Won</i>	južnokorejski won, južnokorejski von, won Južne Koreje, won, von	južnokorejski von
Kostarika	<i>Costa Rican Colon</i>	kostarikanski kolon, kolon, colón	kostarikanski kolon
Kuba	<i>Cuban Peso</i>	kubanski peso, konvertibilni pezo, kubanski pezo	kubanski peso
Laos	<i>Lao Kip</i>	lao kip, novi kip, kip	laoski kip

Madagaskar	<i>Malagasy Ariary</i>	malgaški arijari, madagaskarski franak, ariari, ariary	madagaskarski arijari
Mađarska	<i>Forint</i>	forinta, forint	forinta
Malavi	<i>Malawi Kwacha</i>	malavi kvača, malavska kvača, malavijska kvača, kvača	malavska kvača
Maldivi	<i>Rufiyaa</i>	rufija, rupija	rufija
Malezija	<i>Malaysian Ringgit</i>	malezijski ringit, ringit, ringitt	malezijski ringit
Mauritanija	<i>Ouguiya</i>	(mauretanska) ouguja, uguija, ugija, ouguiya, ougija	ugija
Meksiko	<i>Mexican Peso</i>	meksički pezo, meksički peso	meksički peso
Mijanmar	<i>Kyat</i>	(mjanmarski) kjat, kyat, kiat	kjat
Moldavija	<i>Moldovan Leu</i>	(moldavski) lej, leu	moldavski leu
Mozambik	<i>Mozambique Metical</i>	(mozambijski) metikal, metical	mozambijski metikal
Nepal	<i>Nepalese Rupee</i>	(nepalska) rupija, nepalski rupi	nepalska rupija
Nikaragva	<i>Cordoba Oro</i>	kordoba oro, kordoba, córdoba	zlatna kordoba
Oman	<i>Rial Omani</i>	(omanski) rijal, (omanski) rial	omanski rijal
Pakistan	<i>Pakistan Rupee</i>	(pakistanska) rupija, pakistanski rupi	pakistanska rupija
Paragvaj	<i>Guarani</i>	gvarani, gvarini	gvarani
Peru	<i>Sol</i>	sol, novi sol, nuevo sol	sol
Poljska	<i>Zloty</i>	zloti, (poljski) zlot	zlot
Rumunjska	<i>Romanian Leu</i>	(rumunjski) leu, lev, (rumunjski) lej	rumunjski leu
Rusija	<i>Russian Ruble</i>	(ruski) rubalj, (ruska) rublja	ruski rubalj
Salvador	<i>El Salvador Colon</i>	(salvadorski) kolon, cólon	salvadorski kolon
Saudijska Arabija	<i>Saudi Riyal</i>	(saudijski) rijal, (saudijski) rial	saudijski rijal
Somalija	<i>Somali Shilling</i>	somalijski šiling, somalski šiling	somalijski šiling
Srbija	<i>Serbian Dinar</i>	srpski dinar, srbijanski dinar	srpski dinar
Šri Lanka	<i>Sri Lanka Rupee</i>	šrilanska rupija, šrilanška rupija, šrilanski rupi	šrilanska rupija
Tajland	<i>Baht</i>	baht, bat	bat
Tajvan, KP	<i>New Taiwan Dollar</i>	novotajvanski dolar, novi taiwanski dolar, novi tajvanski dolar	novi tajvanski dolar
Trinidad i Tobago	<i>Trinidad and Tobago Dollar</i>	trinidadtobaški dolar, dolar Trinidad i Tobaga, trinidadsko-tobaški dolar	trinidadsko-tobaški dolar
Tunis	<i>Tunisian Dinar</i>	tuniski dinar, tuniški dinar	tuniski dinar
Ujedinjeni Arapski Emirati	<i>UAE Dirham</i>	UAE dirham, emiratski dirham, dirham	emiratski dirham
Ujedinjeno Kraljevstvo	<i>Pound Sterling</i>	funta sterlinga, britanska funta	funta sterlinga
Ukrajina	<i>Hryvnia</i>	hrivnja, grivnja	hrivnja
Urugvaj	<i>Peso Uruguayo</i>	(urugvajski) pezo, (urugvajski) peso	urugvajski peso

Uzbekistan	<i>Uzbekistan Sum</i>	(uzbekistanski) sum, som	uzbekistanski sum
Venezuela	<i>Bolívar Soberano</i>	bolivijanski soberano, bolivarijanski soberano, bolivar soberano, bolivar, bólivar	bolivarijanski soberano
Zambija	<i>Zambian Kwacha</i>	(zambijska) kvača, kwacha	zambijska kvača
Zelenortska Republika	<i>Cabo Verde Escudo</i>	zelenortski eskudo, kapverdski eskudo, eskudo	zelenortski eskudo
Zimbabve	<i>Zimbabwe Dollar</i>	zimbabveanski dolar, zimbabveški dolar	zimbabveški dolar

Predloženi nazivi doneseni u Tablici 5. bit će uneseni kao službeni nazivi novčanih jedinica u Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka na internetskoj stranici Hrvatske narodne banke. Kao što je već rečeno, Popis je potreban kreditnim institucijama u sklopu redovitoga odvijanja platnog prometa, pa ovi prijedlozi idu ponajprije u smjeru pojednostavljenja njihova poslovanja, a budu li barem djelomično poticaj općejezičnom definiranju tih naziva u sklopu bankarske i financijske terminologije, smatrat ćemo to vlastitim doprinosom terminološkoj djelatnosti.

7. ZAKLJUČAK

Na kraju analize naziva novčanih jedinica možemo se osvrnuti na hipoteze koje smo postavili na samom početku rada:

1. Nazivi novčanih jedinica koji se rijetko pojavljuju u kontekstu platnoga prometa odnosno ne uvrštavaju se u tečajnu listu u Republici Hrvatskoj često nisu prilagođeni sustavu hrvatskoga jezika.
2. Brojnost naziva novčanih jedinica i(li) supostojanje različitih inačnih izraza usporava(ju) proces njihova terminološkoga usustavljanja.

Usporedna analiza naziva novčanih jedinica u jezičnim i općim priručnicima pokazala je da se brojni nazivi pronalaze u više različitih označitelja odnosno inačnih izraza. To se ne odnosi na novčane jedinice koje ulaze u tečajnu listu: nazivi tih novčanih jedinica već su u jeziku višestruko potvrdili svoj oblik i oko njih nema dvojbi. Većina ostalih novčanih jedinica supostoji u različitim oblicima ili inačnim izrazima u različitim priručnicima i tekstovima koje smo uzeli u razmatranje u sklopu korpusa oblikovanog alatom *Sketch Engine*. Analiza je pokazala da se te razlike uglavnom odnose na preuzimanje izvornog oblika naziva, fonološki neprilagođenog sustavu hrvatskog jezika, što se najočitije vidi u preuzimanju stranih fonema. Također, neki označitelji odnosno inačni izrazi proizlaze iz različite prilagodbe naziva hrvatskom jeziku, pri čemu smo primjere analizirali na fonološkoj i morfološkoj razini. Uzevši u obzir rečeno, smatramo da je analiza potvrdila prvu hipotezu.

Drugu hipotezu također možemo potvrditi jer smatramo da je prilagodba riječi iz različitih jezika hrvatskom jezičnom sustavu vrlo subjektivna i često ne raspolažemo s dovoljno znanja o fonološkim sustavima jezika iz kojih ti nazivi potječu. Usto, nazivi se vrlo često preuzimaju iz jezika posrednika, pa i taj jezik ostavlja traga na njima, što opet može rezultirati različitim označiteljima ili njihovim različitim inačnim izrazima. Kako se ni naši jezični i opći priručnici ne slažu oko znatnoga broja naziva novčanih jedinica, možemo zaključiti da je terminološko usustavljanje naziva novčanih jedinica itekako otežano: predloženi nazivi trebali bi slijediti ista pravila prilagodbe, prilagodba bi trebala biti dosljedna na svim razinama, fonološkoj, ortografskoj i morfološkoj (semantičku prilagodbu ne smatramo važnom za ovu temu). Tek na taj način prilagođeni nazivi mogli bi tražiti svoju potvrdu u hrvatskom jeziku i biti vjerodostojnim nazivima.

Naposljetku, možemo zaključiti da je tema kojom smo se u ovome radu započeli baviti složena, a zbog objektivnih i subjektivnih ograničenja ona svakako nadilazi mogućnosti jednoga specijalističkoga rada. Ovaj je rad primjer kako normiranje nije samo propisivanje jezičnih rješenja, jer naime procjeni najboljega predloženog naziva prethodi složen deskriptivan postupak. Kako je već spominjano, Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka, polazišna točka analize, doživjet će znatne promjene: postojeći (sporni) nazivi novčanih jedinica bit će usklađeni s našim predloženim nazivima. To je konkretan i praktičan doprinos naše analize. Bude li tema dovoljno zanimljiva jezičnoj zajednici, ponajprije onoj koja se zanima za pitanja terminologije, pa se njome započnu baviti sustavnije i dublje, smatrat ćemo ovaj svoj posao skromnim, ali vrijednim doprinosom razvoju terminologije općenito.

8. LITERATURA I IZVORI

LITERATURA

- Babić, S. (1975) Prezimena, toponimi, etnici i ktetici u književnom jeziku. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, Vol. 23 No. 5, 139–145
- Babić, S. (1986) *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*. Zagreb: JAZU
- Babić, S., Finka, B., Moguš, M. (2000) *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Školska knjiga
- Badurina, L. (2007) Jezik i njegove službe, *Prikazi, Fluminensia*, god. 19, br. 1, str. 172 – 178
- Badurina, L. (2009) Standardizacijski procesi u 20. stoljeću. *Zbornik radova 38. seminara Zagrebačke slavističke škole*, 69–101.
- Badurina, L., Marković, I., Mićanović, K. (2007) *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Matica hrvatska
- Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V., Znika, M. (1997) *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga
- Barić, E.; Hudeček, L.; Koharović, N.; Lončarić, M.; Lukenda, M.; Mamić, M.; Mihaljević, M.; Šarić, Lj.; Švačko, V.; Vukojević, L.; Zečević, V.; Žagar, M. (1999) *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Pergamena – Školska knjiga
- Bergovec, M. (2018) *Terminološka varijacija u hrvatskome medicinskom pisanom jeziku*. Disertacija. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Brač, I.; Bratanić, M.; Ostroški Anić, A. (2015) Hrvatsko nazivlje i nazivoslovlje od Šuleka do Strune – hrvatski jezik i terminološko planiranje. U: *Od Šuleka do Schengena: terminološki, terminografski i prijevodni aspekti jezika struke* (ur. M. Bratanić, I. Brač, B. Pritchard), 3–26. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- Brač, I.; Bratanić, M.; Ostroški Anić, A. (2015) Hrvatsko nazivlje i nazivoslovlje od Šuleka do Strune – hrvatski jezik i terminološko planiranje. U: *Od Šuleka do Schengena: terminološki, terminografski i prijevodni aspekti jezika struke* (ur. M. Bratanić, I. Brač, B. Pritchard), 3–26. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- Bratanić, M. (2007) *Hrvatski jezik na putu u EU*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- Bratanić, M (2009) Što je nazivlje jeziku? Jezična politika i terminološko planiranje. U: *Jezična politika i jezična stvarnost*. Zagreb: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 608–616.

- Bratanić, M. (2011) *Hrvatski jezik na putu u EU*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- Bratanić, M.; Lončar, M. (2015) Terminološke škole i terminografska praksa. U: *Od Šuleka do Schengena: terminološki, terminografski i prijevodni aspekti jezika struke* (ur. M. Bratanić, I. Brač, B. Pritchard), 43–73. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- Bratanić, M.; Ostroški Anić, A. (2015) Konceptija i ustrojstvo terminološke baze Struna. U: *Od Šuleka do Schengena: terminološki, terminografski i prijevodni aspekti jezika struke* (ur. M. Bratanić, I. Brač, B. Pritchard), 57–73. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- Brozović, D. (1970) *Standardni jezik*. Zagreb: Matica hrvatska
- Cabré Castellví, M. T. (1999) *Terminology Theory, Methods and Applications*. John Benjamins. Amsterdam – Philadelphia
- Cabré Castellví, M. T. (2003) Theories of terminology: Their description, prescription and explanation. *Terminology* 9 (2), 163–199.
- Čelić, Ž., Lewis, K. (2014) *Rusizmi u Klaićevu Rječniku stranih riječi*. Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 40/2.
- Daille, B. (2017) *Term Variation in Specialized Corpora*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins Publishing Company
- Dukat, V. (1937) Rječnik Mažuranića i Užarevića. Rad JAZU, knj. 115
- Faber, P. (2009) The cognitive shift in terminology and specialized translation. *MonTi. Monografias de Traduccion e Interpretacion* 1: 107–134.
- Filipović, R. (1986) *Teorija jezika u kontaktu*. Zagreb: JAZU, Školska knjiga
- Flegar, Lj. (ur.) (2009.) *Smjernice za terminološke politike – Oblikovanje i provedba terminološke politike u jezičnim zajednicama*, UNESCO, Pariz, Zagreb
- Gaudin, F. (2003) *Socioterminologie: Une approche sociolinguistique de la terminologie*. Bruxelles: De Boeck & Larcier s.a.
- Gostl, I. (1995) *Bogoslav Šulek. Otac hrvatskoga znantvenoga nazivlja*. Zagreb: Matica hrvatska
- Hrvatski egzonimi*, svezak I. (2016.) Leksikografski zavod Miroslav Krleža
- Hrvatski egzonimi*, svezak II. (2018) Leksikografski zavod Miroslav Krleža
- Hudeček, L.; Mihaljević, M. (2012) *Hrvatski terminološki priručnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

- Jonke, Lj. (1952) O slobodi i postojanosti književnog jezika. *Jezik*, 1 (3), 65–68.
- Kaštela, S. (2012) Vladimir Mažuranić –pravi član i predsjednik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. *Rad HAZU*, No. 512 = 49, 119–144.
- Kilgarriff, A.; Baisa, V.; Bušta, J.; Jakubiček, M.; Kovář, V.; Michelfeit, J.; Rychlý, P.; Suchomel, V. (2014) The Sketch Engine: ten years on. *Lexicography*, 1: 7–36.
- Klječanin Franić, Ž. (2023) Sufiksne pridjevne izvedenice u hrvatskim višerječnim biomedicinskim nazivima, Specijalistički rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Ljubešić, N.; Klubička, F. (2014) *{bs,hr,sr}WaC — Web corpora of Bosnian, Croatian and Serbian*. Proceedings of the 9th Web as Corpus Workshop (WaC-9). Gothenburg, Sweden
- Mamić, M. (1984) Hrvatski, srpski i slovenski jezični purizam u rječniku Juridisch-politische Terminologie. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 10–11(1): 99–107.
- Maradin, M. (2019) *Polisemija i sinonimija u financijskoj terminologiji hrvatskoga jezika*. Disertacija. Sveučilište u Zadru
- Marković, I. (2013) *Hrvatska morfonologija*. Zagreb: Disput
- Melvinger, J. (1989) *Leksikologija*. Osijek: Pedagoški fakultet
- Mihaljević, M. (1984) Nazivlje i terminologija, *Jezik*, 5, 148–149.
- Mihaljević, M. (1992) Odnos općeg i znanstvenog jezika. *Jezik*, 39, 107–111.
- Mihaljević, M. (1997) Znanstveno nazivlje i hrvatski jezik. *Jezik*, 45 (2), 63–67.
- Mihaljević, M. (2001) Terminološki rječnik i norma. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 27, 191–208.
- Muhvić-Dimanovski, V. (2005) *Neologizmi: problemi teorije i primjene*. Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- Nahod, B. (2016) *O umu stručnjaka*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- Nosić, Vesna, Nastava hrvatskog jezika: egzotizmi – vježbe, *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 58 (2012), 28; 270–285.
- Opačić, N. (2009) *Reci mi to kratko i jasno*. Zagreb: Novi Liber
- Penzar, N. (2023) Problemi u pisanju novih novčanih jedinica. *Hrvatski jezik: znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika*. Vol. 10 No. 1, 27–28.

- Peti Stantić, A. (2009) Restandardizacija (hrvatskoga) standardnog jezika. U: *Jezični varijeteti i nacionalni identiteti: prilozi proučavanju standardnih jezika utemeljenih na štokavštini* (ur. Badurina, L., Pranjković, I., Silić, J.) Zagreb: Disput 71–82.
- Petrović, B. (2005) *Sinonimija i sinonimičnost u hrvatskome jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada
- Ramljak, S. (2008) "Jezično" pristupanje Hrvatske Europskoj Uniji: prevođenje pravne stečevine i europsko nazivlje. *Politička misao: časopis za politologiju*. Vol. 45 No. 1, 159–177.
- Sager, J. C. (1990) *A Practical Course in Terminology Processing*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company
- Samardžija, M. (1989) O egzotizmima u hrvatskom književnom jeziku, *Jezik*, 3, 77–81.
- Samardžija, M. (1997) Utjecaj sociopolitičkih mijena na leksik hrvatskoga jezika u XX. stoljeću. *Croatica*, 45–46, 177–192.
- Samardžija, M. (2006) Hrvatski jezik od početka XX. stoljeća do godine 1945. *Hrvatski jezik u XX. stoljeću* (ur. J. Hekman) 9–28. Zagreb: Matica hrvatska
- Samardžija, M. (2008) Hrvatski jezik, pravopis i jezična politika u NDH. *Hrvatistika*, 3, 197–198.
- Silić, J. (2006) *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Disput
- Simeon, R. (1969) *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*. Zagreb: Matica hrvatska
- Skok, P. (1954) Pridjevske izvedenice od geografskih naziva. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, Vol. 3 No. 2, 33–38.
- Sočanac, L.; Žagar-Szentesi, O.; Dragičević, D.; Dabo-Denegri, Lj.; Menac, A.; Nikolić-Hoyt, A. (2005) *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima: prilagodba posuđenica*. Zagreb: Nakladni zavod Globus
- Šimunković, Lj. (2008) Jezične i stilske karakteristike hrvatskog teksta u novinama "Il Regio Dalmata – Kraljski Dalmatin". *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*. No. 1, 171–182.
- Štambuk, A. (2005) *Jezik struke i spoznaja*. Split: Književni krug
- Tafra, B. (2011) Istospisnice i istoslovnice u hrvatskom jeziku. U: *Slavenski jezici u usporedbi s hrvatskim II*. (ur. Sesar, D.) Zagreb: FF Press 173–179.

- Tafra, B. (2006) Značenje narodnoga preporoda za hrvatski jezik. *Croatica et Slavica Iadertina*. Vol. 2 No. 2
- Tafra, B. (1986) Što je Ilirski preporod dao hrvatskom književnom jeziku, Sarajevo, 1, 52.
- Temmerman, R. (2000) *Towards New Ways of Terminology Description. The Sociocognitive Approach*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins Publishing Company
- Temmerman, Rita. 2000. *Towards New Ways of Terminology Description. The Sociocognitive Approach*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins Publishing Company
- Vince, Z. (1990) *Putovima hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske
- Zoranić, P. (2002) *Planine*, B. Karnarutić *Djela*, Š. Budinić *Izabrana djela*. *Stoljeća hrvatske književnosti*. Matica Hrvatska. Prir. Franjo Švelec. Zagreb: 181

IZVORI

Anić, V. (2006) *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber

Anić, V., Goldstein, I. (2007) *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi Liber

Atlas svijeta (2006) Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža

Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2008. (mrežno izdanje:

www.enciklopedija.hr) (pristupljeno 5. srpnja 2023)

Hrvatski egzonimi (<https://egzonimi.lzmk.hr>) (pristupljeno 31. svibnja 2023)

Hrvatski enciklopedijski rječnik (2002) Zagreb: Novi Liber, Znanje (pristupljeno 10. veljače 2023))

Hrvatski jezični portal (<https://hjp.znanje.hr>) (pristupljeno 14. veljače 2023)

Hrvatski mrežni korpus (hrWaC) - Croatian Web (hrWaC 2.2, RFTagger)

(https://app.sketchengine.eu/#dashboard?corpname=preloaded%2Fhrwac22_rft1)

(pristupljeno 11. travnja 2024)

[Hrvatski nacionalni korpus – Hrvatska internetska enciklopedija](#) (pristupljeno 12. listopada 2023);

https://corpora.clarin.hr/crystal/#dashboard?corpname=HNK_v25 (pristupljeno 18. prosinca 2023)

Hrvatski terminološki portal (www.nazivlje.hr) (pristupljeno 25. veljače 2023)

Klaić, B. (2012) *Novi rječnik stranih riječi*. Zagreb: Školska knjiga

Leko, V. (1998) *Rječnik bankarstva*. Zagreb: Masmedia

Međuinstitucijski stilski priručnik (Ured za publikacije Europske unije)

(<https://iate.europa.eu/home>)

Norma HRN ISO 4217:2005 (engl. *Codes for the representation of currencies*)

(<https://repozitorij.hzn.hr/norm/HRN+ISO+4217%3A2005>) (pristupljeno 13. veljače 2023)

Popis novčanih jedinica i njihovih oznaka (<https://www.hnb.hr/documents/20182/528215/h-prilog2-popis-novcanih-jedinica-njihovih-oznaka.pdf/251885d2-5fbc-4bea-8309-8c361bd6376f>) (pristupljeno 12. prosinca 2023)

Proleksis (mrežna enciklopedija: <https://proleksis.lzmk.hr>) (pristupljeno 25. veljače 2023)

Šonje, J. (ur.) (2000) *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga i Leksikografski zavod Miroslav Krleža

Struna (<http://struna.ihjj.hr/>) (pristupljeno 12. siječnja 2023)

Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika, Školska knjiga, 2015.

9. POPIS TABLICA

Tablica 1. Nazivi novčanih jedinica prema morfološkoj strukturi

Tablica 2. Nazivi novčanih jedinica u jezičnim priručnicima

Tablica 3. Nazivi novčanih jedinica u općim priručnicima

Tablica 4. Nazivi novčanih jedinica s više različitih označitelja odnosno inačnih izraza

Tablica 5. Predloženi nazivi

10. ŽIVOTOPIS

Sanda Uzun-Ikić rođena je 2. rujna 1976. u Osijeku. Nakon završene opće gimnazije u Đakovu diplomirala je 2000. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na dvopredmetnom studiju hrvatskog jezika i književnosti i komparativne književnosti. Po završetku studija zapošljava se kao lektorica u izdavačkoj kući Golden marketing (kasnije Golden marketing – Tehnička knjiga), gdje obavlja poslove redakture, lekture i korekture različitih izdanja: od dječjih slikovnica, preko različitih priručnika do povijesnih knjiga i sveučilišnih udžbenika. Istodobno s time dugi niz godina radi kao vanjski suradnik s izdavačkim kućama A. G. Matoš, Politička kultura, Školska knjiga i drugima. Od travnja 2004. godine do danas savjetnica je u Direkciji za jezik i dokumentaciju Hrvatske narodne banke, gdje se bavi ponajprije lekturom redovitih i povremenih publikacija Banke i (od ulaska RH u europodručje) i Europske središnje banke, lekturom zakona i podzakonskih akata iz djelokruga i nadležnosti Banke i/ili Vlade Republike Hrvatske kao i jezičnom pripremom materijala za Savjet Hrvatske narodne banke. Udana je i majka dvoje djece.